

Konstitutionsutskottets betänkande 2025/26:KU18

Tryck- och yttrandefrihet, massmediefrågor

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om tryck- och yttrandefrihet samt massmediefrågor. Motionsyrkandena rör bl.a. frågor om yttrandefrihet på internet och reglering av techjättarna, personuppgifter och digitala söktjänster, säkerheten för opinionsbildare och medieföretag, illegal ip-tv, mediestöd och begränsning av spridning av pornografi och skildringar av grovt våld.

I betänkandet finns 14 reservationer (S, V, C, MP).

Behandlade förslag

60 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2025/26.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	6
Utskottets överväganden	7
Yttrandefrihet på internet och reglering av techjättarna	7
Personuppgifter och digitala söktjänster	42
Krav på ansvarig utgivare för poddar	52
Säkerheten för opinionsbildare och medieföretag	54
Granskningsfunktion för utländska direktinvesteringar i svenska medieföretag	63
Begränsa spridning av pornografi och skildringar av grovt våld	70
Språkbruket i radio och tv	83
Reglering av ljudnivåer vid reklamavbrott	86
Illegal ip-tv	88
Pressetik och granskning	90
Mediestöd respektive framtidens mediestöd	94
Reservationer	104
1. Yttrandefrihet på internet och reglering av techjättarna, punkt 1 (S) ..	104
2. Yttrandefrihet på internet och reglering av techjättarna, punkt 1 (V, C) ..	105
3. Yttrandefrihet på internet och reglering av techjättarna, punkt 1 (MP) ..	106
4. Personuppgifter och digitala söktjänster, punkt 2 (S, V, MP) ..	107
5. Personuppgifter och digitala söktjänster, punkt 2 (C) ..	108
6. Säkerheten för opinionsbildare och medieföretag, punkt 4 (S) ..	109
7. Säkerheten för opinionsbildare och medieföretag, punkt 4 (C) ..	110
8. Granskningsfunktion för utländska direktinvesteringar i svenska medieföretag, punkt 5 (C) ..	110
9. Begränsa spridning av pornografi och skildringar av grovt våld, punkt 6 (S) ..	111
10. Illegal ip-tv, punkt 9 (S) ..	112
11. Mediestöd, punkt 11 (V) ..	112
12. Mediestöd, punkt 11 (C) ..	113
13. Mediestöd, punkt 11 (MP) ..	114
14. Framtidens mediestöd, punkt 12 (S, V) ..	115
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	116
Motioner från allmänna motionstiden 2025/26	116

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Yttrandefrihet på internet och reglering av techjättarna

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:87 av Josef Fransson (SD),

2025/26:456 av Larry Söder (KD),

2025/26:510 av Leila Ali Elmi (MP) yrkandena 1 och 2,

2025/26:1036 av Jamal El-Haj (-) yrkandena 3 och 4,

2025/26:1310 av Dzenan Cisića (S),

2025/26:1433 av Markus Selin (S),

2025/26:1435 av Markus Selin (S),

2025/26:1501 av Jamal El-Haj (-) yrkande 2,

2025/26:3405 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkandena 12 och 16,

2025/26:3583 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 10,

2025/26:3586 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 20,

2025/26:3652 av Aylin Nouri m.fl. (S) yrkandena 19–21 och

2025/26:3721 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkandena 6–8.

Reservation 1 (S)

Reservation 2 (V, C)

Reservation 3 (MP)

2. Personuppgifter och digitala söktjänster

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:474 av Carita Boulwén (SD) yrkande 2,

2025/26:735 av Ingemar Kihlström (KD) yrkandena 1 och 2,

2025/26:1413 av Sten Bergheden (M),

2025/26:1558 av Yusuf Aydin (KD),

2025/26:3583 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 21 och

2025/26:3721 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 15.

Reservation 4 (S, V, MP)

Reservation 5 (C)

3. Krav på ansvarig utgivare för poddar

Riksdagen avslår motion

2025/26:431 av Stina Larsson (C).

4. Säkerheten för opinionsbildare och medieföretag

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:3583 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 26 och

2025/26:3721 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 5.

Reservation 6 (S)

Reservation 7 (C)

5. Granskningsfunktion för utländska direktinvesteringar i svenska medieföretag

Riksdagen avslår motion

2025/26:3729 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 6.

Reservation 8 (C)

6. Begränsa spridning av pornografi och skildringar av grovt våld

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:1231 av Åsa Eriksson och Eva Lindh (båda S),

2025/26:2624 av Helena Vilhelmsson (C) yrkandena 1 och 2,

2025/26:2747 av Annika Strandhäll (S) yrkandena 8 och 14,

2025/26:2991 av Marlène Lund Kopparklint m.fl. (M),

2025/26:3238 av Marlène Lund Kopparklint m.fl. (M) och

2025/26:3586 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkandena 88 och 89.

Reservation 9 (S)

7. Språkbruket i radio och tv

Riksdagen avslår motion

2025/26:366 av Michael Rubbestad (SD).

8. Reglering av ljudnivåer vid reklamavbrott

Riksdagen avslår motion

2025/26:1434 av Markus Selin (S).

9. Illegal ip-tv

Riksdagen avslår motion

2025/26:3459 av Björn Wiechel m.fl. (S) yrkande 38.

Reservation 10 (S)

10. Pressetik och granskning

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:592 av Staffan Eklöf (SD) och

2025/26:2900 av Lars Beckman (M).

11. Mediestöd

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:323 av Nadja Awad m.fl. (V) yrkande 10,

2025/26:936 av Jamal El-Haj (-) yrkandena 1–3,

2025/26:1313 av Per-Arne Håkansson (S),

2025/26:1501 av Jamal El-Haj (-) yrkande 1,

2025/26:2790 av Jessica Wetterling m.fl. (V) yrkande 19,

2025/26:3183 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 20,

2025/26:3583 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 24,

2025/26:3612 av Malin Danielsson (L) och

2025/26:3775 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkandena 76 och 77.

Reservation 11 (V)

Reservation 12 (C)

Reservation 13 (MP)

12. Framtidens mediestöd

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:219 av Elsa Widding (-),

2025/26:3459 av Björn Wiechel m.fl. (S) yrkande 65 och

2025/26:3721 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 19.

Reservation 14 (S, V)

Stockholm den 15 januari 2026

På konstitutionsutskottets vägnar

Jennie Nilsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jennie Nilsson (S), Mats Green (M), Michael Rubbestad (SD), Hans Ekström (S), Fredrik Lindahl (SD), Oskar Svärd (M), Per-Arne Håkansson (S), Mauricio Rojas (L), Amalia Rud Stenlöf (S), Jessica Wetterling (V), Gudrun Brunegård (KD), Susanne Nordström (M), Jan Riise (MP), Lars Englund (M), Peter Hedberg (S), Camilla Brunsberg (M) och Christofer Bergenblock (C).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet 60 motionsyrkanden från allmänna motions tiden 2025/26 om tryck- och yttrandefrihet samt massmediefrågor. Motionsyrkandena rör bl.a. frågor om yttrandefrihet på internet och reglering av techjättarna, personuppgifter och digitala söktjänster, säkerheten för opinionsbildare och medieföretag, illegal ip-tv, mediestöd och begränsning av spridning av pornografi och skildringar av grovt våld.

En förteckning över de behandlade förslagen finns i bilagan till betänkandet.

Utskottets överväganden

Yttrandefrihet på internet och reglering av techjättarna

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att se över regleringen av yttrandefriheten på internet och i sociala medier samt regleringen av techjättarna.

Jämför reservation 1 (S), 2 (V, C) och 3 (MP).

Motionerna

I kommittémotion 2025/26:3721 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 6–8 efterfrågas ett flertal tillkännagivanden som avser regleringen av sociala medier. I yrkande 6 begär motionärerna att det ska ställas högre krav på sociala medier-plattformars ansvar för användarkänedom, bl.a. i brottsbekämpande syfte och för att förhindra spridning av desinformation genom algoritmer och s.k. trollkonton. Motionärerna menar att detta bör ske genom lagstiftning på EU-nivå och att Sverige bör vara drivande i frågan. Vidare anser motionärerna att det bör utredas dels hur fungerande åldersgränser på sociala medier-plattformar kan införas (yrkande 7), dels hur kraven på algoritmer riktade till minderåriga kan bli tydligare (yrkande 8). Enligt motionärerna behövs detta för att skydda barn och unga på internet, stävja gängkriminalitet och förhindra att bl.a. desinformation, extremism och hat på sociala medier sprids genom algoritmer.

Motsvarande yrkanden framställs även i kommittémotion 2025/26:3652 av Aylin Nouri m.fl. (S) yrkande 19–21.

I kommittémotion 2025/26:3586 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 20 begärs ett tillkännagivande om att det ska införas en möjlighet att bötfälla och utfärda viten mot sociala medier-företag som inte motarbetar förmedling av kriminella uppdrag utan låter gängen använda deras plattformar för att rekrytera barn och unga till grov gängkriminalitet.

I motion 2025/26:1310 av Dzenan Cisija (S) begärs ett tillkännagivande om att Sverige inom EU ska verka för att utveckla en gemensam standard för frivillig ”verified human”-märkning av användarkonton på digitala plattformar. Motionären anför att innehållet på sociala medier-plattformar i allt större utsträckning skapas eller sprids av automatiserade program, s.k. bottar. Detta påverkar det demokratiska samtalet, bidrar till desinformation och försvårar för medborgare att avgöra när de interagerar med en människa. Enligt motionären ger EU:s förordning om digitala tjänster (Digital Services Act, DSA) och den europeiska digitala identiteten (e-IDAS) rättsliga och tekniska förutsättningar för en lösning med en europeisk standard för frivillig

”verified human”-märkning, där användare kan bekräfta sin mänskliga identitet genom betrodda e-legitimationer.

Ett liknande yrkande finns i motion 2025/26:1435 av Markus Selin (S). Motionären anför att anonyma konton ofta drivs med hjälp av bottar för att sprida desinformation eller utöva otillbörlig påverkan på det demokratiska samtalet. För att skydda demokratin och det offentliga samtalet begär motionären ett tillkännagivande om att se över möjligheten att begränsa eller helt förbjuda anonyma konton på sociala medier.

I motion 2025/26:1433 av Markus Selin (S) begärs ett tillkännagivande om att utreda ett förbud eller en begränsning av sociala medier-plattformar som har sitt ursprung i tredje land, i icke-demokratiska stater eller som uppenbart drivs av aktörer som inte respekterar grundläggande demokratiska villkor. Motionären anför att främmande makt eller icke-demokratiska aktörer använder sociala medier för att samla in uppgifter om svenska medborgare, sprida falska narrativ eller påverka opinion och valrörelser. Enligt motionären utgör detta ett hot mot demokratin och rikets säkerhet. Det bör därför tillsättas en utredning med särskilt fokus på risker för datamissbruk, påverkansoperationer och otillbörlig kontroll av det offentliga samtalet.

I motion 2025/26:87 av Josef Fransson (SD) begärs ett tillkännagivande om att se över yttrandefrihetsgrundlagen i syfte att hindra framtida inskränkningar av onlineyttranden.

I kommittémotion 2025/26:3583 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 10 begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör tillsätta en utredning av de globala plattformsföretagens påverkan på demokratin och det offentliga samtalet. Enligt motionärerna förs en stor del av de demokratiska samtalen på arenor som kontrolleras av några få plattformsföretag som har stor påverkan på hur åsiktsbildningen tar sig uttryck genom bl.a. innehållsmoderering. Motionärerna anser att en utredning bör undersöka bl.a. hur skyddet för demokratin kan stärkas i detta hänseende för att möta de ökande problemen med desinformation, propaganda och påverkansoperationer.

I motion 2025/26:456 av Larry Söder (KD) begärs ett tillkännagivande om att införa krav på tillförlitlig åldersidentifiering vid registrering på sociala medier. Enligt motionären exponeras barn i allt yngre åldrar för och deltar i destruktiva miljöer på internet. Motionären anför att tillförlitlig åldersidentifiering vid registrering på sociala medier skulle göra det svårare för minderåriga barn att skapa konton på plattformar som är avsedda för äldre användare.

I kommittémotion 2025/26:3405 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 12 begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör ge en eller flera relevanta myndigheter i uppdrag att ta fram en nationell strategi för starkt motståndskraft mot desinformation och propaganda så att medie- och informationskunnigheten kan stärkas. I samma motion yrkande 16 begärs ett tillkännagivande om att samarbeta inom EU och med andra stora demokratier för att kunna sätta gemensam press på sociala medier-jättarna så att de inte tillåter att desinformation sprids på deras plattformar.

I motion 2025/26:510 av Leila Ali Elmi (MP) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att nedprioritering av synlighet på sociala medier ska jämföras med andra modereringsbeslut och därför omfattas av användarens rätt till information och möjlighet till överklagande. I samma motion yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att sociala medier-företag alltid ska ge användaren en tydlig motivering när ett inlägg eller konto får minskad synlighet, så att användaren kan förstå och överklaga beslutet. Motionären anför att när sociala medier-plattformar osynliggör inlägg genom att nedprioritera visst innehåll i flödet, s.k. skuggbanning, riskerar det att begränsa och urholka yttrandefriheten.

I motion 2025/26:1036 av Jamal El-Haj (-) yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att initiera informationskampanjer riktade till barn, ungdomar och föräldrar om riskerna med datainsamling och möjlig opinionspåverkan via sociala medier. I samma motion yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om att verka för att frågan om Tiktok och andra plattformar med koppling till främmande makt hanteras på EU-nivå i syfte att stärka unionens digitala suveränitet. Motionären anser att det är av största vikt att Sverige agerar proaktivt för att skydda både medborgarnas integritet och landets självständighet.

I motion 2025/26:1501 av Jamal El-Haj (-) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att införa en tydligare reglering och transparenskrav för sociala medier och digital politisk kommunikation i syfte att motverka desinformation, fejkade konton och trollfabriker.

Gällande rätt

Grundlagarna och Europakonventionen

I 1 kap. 1 § regeringsformen (RF) framhålls det att den svenska folkstyrelsen bygger på fri åsiktsbildning. Yttrandefriheten respektive informationsfriheten är garanterad genom 2 kap. 1 § RF. Enligt denna bestämmelse är var och en gentemot det allmänna tillförsäkrad yttrandefrihet, dvs. frihet att i tal, skrift eller bild eller på annat sätt meddela upplysningar samt uttrycka tankar, åsikter och känslor. Informationsfriheten innebär en frihet att inhämta och ta emot upplysningar samt att i övrigt ta del av andras yttranden.

Begränsningar i yttrandefriheten får enligt 2 kap. 21 § RF göras endast för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. Begränsningen får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den och inte heller sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen som en av folkstyrelsens grundvalar.

Yttrandefriheten i tryckta skrifter och i medier regleras närmare i tryckfrihetsförordningen (TF) och yttrandefrihetsgrundlagen (YGL). Dessa mediegrundlagar syftar bl.a. till att säkerställa ett fritt meningsutbyte och en fri och allsidig upplysning. De innebär en frihet för var och en att i tryckt skrift, i radio- och tv-sändningar, i offentliga uppspelningar ur en databas samt i filmer, videogram, ljudupptagningar och andra tekniska upptagningar bl.a.

uttrycka tankar och åsikter och i övrigt lämna uppgifter i vilket ämne som helst. Inga andra begränsningar i tryck- och yttrandefriheten får göras än de som följer av grundlagarna. Ytterligare begränsningar förutsätter grundlagsändringar.

Publiceringar på internet faller som utgångspunkt utanför yttrandefrihetsgrundlagens tillämpningsområde, vilket innebär att grundlagsskyddet i stället finns i regeringsformen. Från denna huvudregel görs det undantag genom webbsändningsregeln (1 kap. 3 § andra stycket YGL) och databasregeln (1 kap. 4 § YGL).

Databasregeln ger under vissa förutsättningar grundlagsskydd för yttranden genom tillhandahållanden till allmänheten ur databaser. Det som typiskt sett avses är tillhandahållanden av lagrad information från webbplatser på begäran. För vissa aktörer gäller grundlagsskyddet automatiskt, dvs. utan att någon särskild åtgärd behöver vidtas. Så är fallet för redaktioner för periodiska skrifter och redaktioner för program. Även massmedieföretag, som t.ex. bokförlag som ger ut tryckta böcker och skivbolag som ger ut tekniska upptagningar, och nyhetsbyråer har automatiskt grundlagsskydd för sina databaser. Andra aktörer, som alltså inte har automatiskt grundlagsskydd enligt yttrandefrihetsgrundlagen, har möjlighet att hos Mediemyndigheten ansöka om utgivningsbevis och på så sätt få ett s.k. frivilligt grundlagsskydd (jfr 1 kap. 4 § första stycket 1 d och 5 § YGL).

Kraven för att få ett utgivningsbevis framgår av 1 kap. 5 § YGL. Kraven är av formell karaktär. Vid en ansökan om utgivningsbevis görs det inte någon prövning av verksamhetens syfte eller databasens förväntade eller faktiska innehåll. Det går alltså att få grundlagsskydd även för databaser som inte har någon massmedial karaktär.

Mediegrundlagarna innehåller ett detaljerat skyddssystem för tryck- och yttrandefriheten. Systemet vilar på ett antal grundprinciper – exempelvis etableringsfrihet och ett förbud mot censur och andra hindrande åtgärder – som syftar till att ge ett särskilt starkt skydd för tryckta skrifter och vissa andra medieformer. Inga andra begränsningar i tryck- och yttrandefriheten får göras än de som följer av grundlagarna. Ytterligare begränsningar förutsätter grundlagsändringar.

Enligt artikel 10 i den europeiska konventionen den 4 november 1950 angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) ska var och en ha rätt till yttrandefrihet. Denna rätt innefattar åsiktsfrihet samt frihet att ta emot och sprida uppgifter och tankar utan en offentlig myndighets inblandning och oberoende av territoriella gränser. Utövandet av yttrandefriheten får dock underkastas sådana formföreskrifter, villkor, inskränkningar eller straffpåföljder som är föreskrivna i lag och som är nödvändiga i ett demokratiskt samhälle med hänsyn till vissa angivna intressen, bl.a. statens säkerhet, den territoriella integriteten eller den allmänna säkerheten, och till förebyggande av oordning eller brott.

Lagen om ansvar för elektroniska anslagstavlor

I lagen (1998:112) om ansvar för elektroniska anslagstavlor, den s.k. BBS-lagen, åläggs den som tillhandahåller elektroniska anslagstavlor vissa skyldigheter. Med en elektronisk anslagstavla avses en tjänst för elektronisk förmedling av meddelanden där användare kan tillföra meddelanden och läsa eller på annat sätt få del av andras meddelanden (1 § BBS-lagen och prop. 1997/98:15 s. 9).

BBS-lagen är inte tillämplig på tjänster som skyddas av tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen (2 § 3).

Enligt 4 § BBS-lagen ska den som tillhandahåller en elektronisk anslagstavla, för att kunna fullgöra sin skyldighet enligt 5 §, ha sådan uppsikt över tjänsten som skäligen kan krävas med hänsyn till omfattningen och inriktningen av verksamheten. Skyldigheten att ha uppsikt över tjänsten gäller inte för den som tillhandahåller en elektronisk anslagstavla som är en förmedlingstjänst enligt EU:s förordning om digitala tjänster (DSA, se nedan). För sådana tillhandahållare gäller skyldigheten att ta bort meddelandet från tjänsten eller på annat sätt förhindra vidare spridning av det när det kommit till tillhandahållarens kännedom att meddelandet finns på tjänsten. Motsvarande gäller för den som av tillhandahållaren fått i uppdrag att sköta tjänsten. (Se 4 a § BBS-lagen.)

Enligt 5 § första stycket 1 BBS-lagen ska den som tillhandahåller tjänsten ta bort eller på annat sätt förhindra vidare spridning av ett meddelande som en användare sänt in till en elektronisk anslagstavla bl.a. om meddelandets innehåll uppenbart är sådant som avses i bestämmelserna om

- a) olaga hot i 4 kap. 5 § brottsbalken (BrB)
- b) olaga integritetsintrång i 4 kap. 6 c § BrB
- c) uppvigling i 16 kap. 5 § BrB
- d) hets mot folkgrupp i 16 kap. 8 § BrB
- e) barnpornografibrott i 16 kap. 10 a § BrB
- f) olaga våldsskildring i 16 kap. 10 c § BrB eller
- g) offentlig uppmaning till terrorism eller särskilt allvarlig brottslighet i 7 § terroristbrottslagen (2022:666).

Motsvarande skyldighet gäller för den som på tillhandahållarens uppdrag har uppsikt över tjänsten (5 § tredje stycket BBS-lagen.)

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot 5 § första stycket döms till böter eller fängelse i högst sex månader eller, om brottet är grovt, till fängelse i högst två år. I ringa fall ska det inte dömas till ansvar (7 § första stycket BBS-lagen). Enligt 7 § andra stycket BBS-lagen tillämpas inte bestämmelsen i första stycket om det för gärningen kan dömas till ansvar enligt brottsbalken, lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk eller terroristbrottslagen.

Förordningen om digitala tjänster (DSA) samt kompletterande nationella bestämmelser

Syfte och tillämpningsområde

I december 2020 presenterade kommissionen ett förslag till förordning om en inre marknad för digitala tjänster (COM(2020) 825).¹

I oktober 2022 antogs Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2065 av den 19 oktober 2022 om en inre marknad för digitala tjänster och om ändring av direktiv 2000/31/EG (förordningen om digitala tjänster). Förordningen, kallad Digital Services Act (DSA), trädde i kraft den 16 november 2022. Vissa bestämmelser som inte kräver kompletterande nationella bestämmelser började tillämpas samma datum. Övriga bestämmelser tillämpas sedan den 17 februari 2024.

Det övergripande syftet med DSA är enligt artikel 1 att bidra till en korrekt fungerande inre marknad för förmedlingstjänster. I DSA fastställs harmoniserade regler för en säker, förutsebar och förtroendeskapande onlinemiljö som främjar innovation. De grundläggande rättigheterna i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, däribland principen om yttrandefrihet och informationsfrihet samt principen om konsumentskydd, ska skyddas på ett effektivt sätt. Detta uppnås genom att DSA ställer särskilda krav på tillbörlig aktsamhet för specifika kategorier av leverantörer av förmedlingstjänster samt reglerar genomförande och kontroll av efterlevnaden av förordningen.

De förmedlingstjänster som omfattas av förordningen definieras i artikel 3. De är uppdelade i kategorierna enbart vidarefordran (mere conduit), cachning, värdtjänster (varav vissa är onlineplattformar av olika storlek) samt mycket stora onlinesökmotorer. Förmedlingstjänster kan exempelvis utgöra en infrastruktur för en tredje parts innehåll, vara eller tjänst, t.ex. ett meddelande, en uppladdad video, ett blogginlägg eller en vara som bjuds ut till försäljning. Tjänstemottagare definieras i samma artikel som en fysisk eller juridisk person som använder en förmedlingstjänst, i synnerhet för att söka information eller göra den tillgänglig.

En grundpelare i DSA är kraven på tillbörlig aktsamhet för tjänstleverantörerna och det är i första hand de som ska hantera anmälningar och klagomål från tjänstemottagare om innehåll.

Villkorade undantag från ansvar

Som huvudregel ansvarar leverantörer av förmedlingstjänster inte för information som tjänstemottagare tillhandahåller genom deras tjänster. Denna ansvarsfrihet förutsätter dock att vissa kriterier är uppfyllda och att

¹ Samtidigt med detta förslag om Digital Services Act (DSA) presenterade kommissionen förslaget om Digital Markets Act (DMA), som också syftade till att harmonisera regelverket för onlineplattformar och som delvis kompletterade förslaget om DSA. Förslaget om DMA antogs sedermera genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/1925 av den 14 september 2022 om öppna och rättvisa marknader inom den digitala sektorn och om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och (EU) 2020/1828 (förordningen om digitala marknader).

leverantören tillhandahåller tjänsterna neutralt genom rent teknisk och automatisk behandling av någon annans information (skäl 18).

Leverantörer av en tjänst som avser enbart vidarefordran ska inte ansvara för den överförda eller tillgängliggjorda informationen under förutsättning att tjänsteleverantören inte initierat överföringen, inte valt ut mottagaren och inte valt ut eller ändrat den information som överförs (artikel 4).

Leverantörer av en cachningstjänst ansvarar inte för den automatiska, mellanliggande och tillfälliga lagring av informationen som utförs så länge de inte ändrar informationen, uppfyller villkoren för tillgång till informationen, följer branschpraxis för regler för att få fram uppgifter om hur information används och inte ingriper i den lagliga användningen av allmänt vedertagen teknik (artikel 5).

Leverantörer av värdtjänster ansvarar inte för den information som tjänstemottagare har lagrat i tjänsten under förutsättning att tjänsteleverantören inte hade kännedom om förekomsten av olaglig verksamhet eller olagligt innehåll. Detsamma gäller om leverantören så snart den fått sådan kännedom eller blivit medveten om förekomsten handlat utan dröjsmål för att avlägsna det olagliga innehållet eller göra det oåtkomligt. Begränsningen gäller inte om tjänstemottagaren handlar under tjänsteleverantörens ledning eller överinseende. Begränsningen gäller inte heller ansvar inom ramen för konsumentlagstiftningen när onlineplattformar som gör det möjligt för konsumenter att ingå distansavtal presenterar transaktionen på ett sådant sätt att konsumenten förmås att tro att produkten eller tjänsten i fråga tillhandahålls av onlineplattformen själv eller av någon som agerar under dess kontroll (artikel 6).

Krav på tillbörlig aktsamhet för en transparent och säker onlinemiljö

I förordningen fastställs regler om särskilda krav på tillbörlig aktsamhet som är skräddarsydda för specifika kategorier av leverantörer av förmedlingstjänster (artikel 1.2 b). Leverantörerna har olika skyldigheter beroende på typ av verksamhet och antal tjänstemottagare.

Enligt artikel 8 ska leverantörer av förmedlingstjänster inte ges någon allmän skyldighet att övervaka den information som de överför eller lagrar eller att undersöka fakta eller omständigheter som tyder på olaglig verksamhet.

I förordningen fastställs följande grundläggande skyldigheter som gäller för alla leverantörer av förmedlingstjänster:

- Kontaktpunkter ska utses (artiklarna 11 och 12).
- Rättsliga företrädare inom EU ska utses (artikel 13).
- De allmänna villkoren ska utformas på ett visst sätt (artikel 14).
- Rapporter om innehållsmoderering ska offentliggöras med viss regelbundenhet, s.k. transparensrapporteringskyldighet (artikel 15).

Utöver dessa grundläggande skyldigheter har leverantörer av värdtjänster, inbegripet onlineplattformar, ytterligare skyldigheter. Dessa leverantörer ska också tillhandahålla mekanismer för anmälan och åtgärder (artikel 16), motivera beslut (artikel 17) och anmäla misstanke om brott (artikel 18).

Utöver skyldigheterna i artiklarna 11–18 har leverantörer av onlineplattformar ytterligare en rad skyldigheter, exempelvis att

- inrätta ett internt system för hantering av klagomål (artikel 20)
- informera om tvistlösningsorgan utanför domstol (artikel 21)
- prioritera behandling av anmälningar från betrodda anmälare (artikel 22)
- vidta åtgärder och skydda mot missbruk (artikel 23)
- tillhandahålla mer omfattande transparensrapportering (artikel 24)
- utforma, organisera eller driva onlinegränssnitt på ett sätt som inte påverkar tjänstemottagarens valfrihet på visst sätt (artikel 25)
- följa regler om annonsering på onlineplattformar (artikel 26)
- informera om rekommendationssystem (artikel 27)
- vidta särskilda skyddsåtgärder för minderåriga (artikel 28).

Onlineplattformar och onlinesökmotorer som har 45 miljoner eller fler aktiva tjänstemottagare i EU i genomsnitt per månad kan utses till mycket stora onlineplattformar eller mycket stora onlinesökmotorer genom beslut av kommissionen (artikel 33). För dessa leverantörer tillkommer ytterligare förpliktelser enligt artiklarna 34–48. Således ska dessa leverantörer bl.a. göra riskbedömningar av sina tjänster inom EU (artikel 34). En riskbedömning ska göras minst en gång om året i fråga om alla betydande systemrisker som härrör från tjänstens utformning eller funktion, inklusive algoritmer, risk för spridning av innehåll samt effekter på grundläggande rättigheter m.m. Dessa bedömningar måste ta hänsyn till bl.a. risk för spridning av olagligt innehåll, eventuella förutsebara negativa effekter på bl.a. de grundläggande rättigheterna, integritet och minderårigas rättigheter samt vissa negativa samhällseffekter. Vidare ska dessa leverantörer vidta åtgärder för att minska dessa risker (artikel 35) och vidta åtgärder vid kris (artikel 36). Leverantörerna ska även t.ex. genomföra oberoende revisioner minst en gång om året (artikel 37) och ge tillgång till data som behövs för att övervaka och bedöma efterlevnaden av förordningen (artikel 40). Leverantörerna ska också, minst var sjätte månad, offentliggöra rapporter om bl.a. innehållsmoderering, mottagna förelägganden samt inkomna klagomål och anmälningar (artikel 42).

Förordningen innehåller även bestämmelser om bl.a. tillsyn, standarder, uppförandekoder, klagomål, gränsöverskridande samarbete, undersökningar, efterlevnadskontroll, övervakning och sanktioner.

I artikel 91 finns bestämmelser om utvärdering av förordningens effekter. Där framgår bl.a. att kommissionen ska utvärdera och lägga fram en rapport om bl.a. tillämpningen av artikel 33 om mycket stora onlineplattformar och mycket stora onlinesökmotorer samt om samspelet mellan förordningen och andra rättsakter. Kommissionen lade fram sin rapport den 17 november 2025.²

I rapporten konstaterar kommissionen bl.a. att DSA kompletterar och samspelar med andra rättsakter från EU och bidrar till att stärka regelverket på

² Report from the Commission to the European Parliament, the Council and the European Economic and Social Committee on the application of Article 33 of Regulation (EU) 2022/2065 and the interaction of that Regulation with other legal acts, COM(2025) 708 final.

ett komplext rättsområde. Samtidigt konstaterar kommissionen att regelverket är svåröverskådligt och att vissa rättsakter överlappar varandra. Vidare medför enligt kommissionen den tekniska och marknadsmässiga utvecklingen på området, t.ex. till följd av utvecklingen med generativ AI, utmaningar inte minst när det gäller reglerna för mycket stora onlineplattformar och mycket stora onlinesökmotorer. Kommissionen aviserar att den avser att undersöka möjligheter till regelförenkling på det digitala rättsområdet och att särskilt beakta små och medelstora företags behov och utmaningar vid efterlevnaden av regelverket.

I sammanhanget kan noteras att EU-kommissionen har tagit fram riktlinjer för att stödja plattformar som är tillgängliga för minderåriga när det gäller att uppfylla kraven i artikel 28 i DSA. I riktlinjerna rekommenderas leverantörerna av plattformarna att använda ålderskontroller, i form av bl.a. åldersverifiering, om de bedömer att deras tjänster kan innebära risker för barns och ungas trygghet och säkerhet online. Rekommendationen gäller under förutsättning att metoderna för ålderssäkring är korrekta, tillförlitliga, robusta, icke-påträngande och icke-diskriminerande. Plattformarna bör säkerställa att de åtgärder de vidtar inte på ett oproportionerligt eller otillbörligt sätt begränsar barns rättigheter. EU-kommissionen kommer att använda riktlinjerna för att bedöma efterlevnaden av artikel 28 i DSA. Det är dock frivilligt för en plattformsleverantör att följa riktlinjerna. Mediemyndigheten är tillsynsmyndighet för att se till att kraven i artikel 28 är uppfyllda när det gäller svenska aktörer. Leverantörer av mycket stora onlineplattformar och onlinesökmotorer faller dock i första hand under EU-kommissionens tillsynsansvar.

Inom ramarna för DSA presenterades en teknisk lösning (i form av en app) för integritetsbevarande åldersverifiering i juni 2025. Appen är ett övergripande tekniskt ramverk, anpassningsbart för varje enskild medlemsstats nationella förutsättningar. Syftet med det tekniska ramverket är att göra det möjligt för användare av webbtjänster att bevisa sin ålder genom att presentera ett elektroniskt intyg via en särskild applikation (white label app) på ett integritetsbevarande sätt för att få åtkomst till åldersbegränsat innehåll. Appen är primärt tänkt att användas vid verifiering av ålder för onlinetjänster som erbjuder åldersbegränsat innehåll eller åldersbegränsade tjänster, t.ex. pornografiskt eller våldsamt material, spel om pengar eller köp av åldersbegränsade produkter (alkohol och tobak), och kommer därför att vara programmerad för en åldersgräns på 18 år. Att använda appen är inte tvingande för plattformsleverantörer men kan vara ett sätt för leverantörerna att uppfylla kraven i DSA.

Utöver DSA finns även det s.k. AV-direktivet³, som reglerar audiovisuella medietjänster (tv och beställ-tv) och videodelningsplattformar (t.ex. Youtube och Instagram). AV-direktivet kräver bl.a. att medlemsländerna ser till att

³ Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/13/EU av den 10 mars 2010 om samordning av vissa bestämmelser som fastställs i medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillhandahållande av audiovisuella medietjänster (direktiv om audiovisuella medietjänster).

videodelningsplattformar under deras jurisdiktion skyddar minderåriga från innehåll som kan skada deras fysiska, mentala eller moraliska utveckling. AV-direktivet är till största del genomfört i svensk rätt genom radio- och tv-lagen (2010:696) och Mediemyndigheten är tillsynsmyndighet för plattformar under svensk jurisdiktion.

Kompletterande nationella bestämmelser

Som framgått ovan avser de materiella reglerna i DSA inte förekomsten av olagligt innehåll i allmänhet eller någon generell skyldighet att avlägsna visst innehåll. Vad som utgör olagligt innehåll och vilken rättslig grund som finns att förelägga leverantörer av förmedlingstjänster att vidta åtgärder mot eller att tillhandahålla viss specifik information om sådant olagligt innehåll framgår av dels annan unionsrätt än DSA, dels varje medlemsstats nationella lagar.

Kompletterande bestämmelser till DSA har införts i svensk rätt genom

- lagen (2024:954) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om digitala tjänster⁴
- förordningen (2024:958) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om digitala tjänster.

Enligt regelverket har tre myndigheter i olika avseenden tillsyn över att DSA följs: Post- och telestyrelsen, Konsumentverket och Mediemyndigheten. Mediemyndigheten ska utöva tillsyn över att bl.a. artikel 28.1 i DSA följs (6 § förordningen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om digitala tjänster). I den artikeln föreskrivs att leverantörer av onlineplattformar som är tillgängliga för minderåriga på sina tjänster ska införa lämpliga och proportionella åtgärder för att säkerställa en hög nivå av integritet, säkerhet och trygghet för minderåriga.

Genomförandeförordning om fastställande av mallar för transparensrapportering

I november 2024 antog kommissionen en genomförandeförordning om fastställande av mallar för den transparensrapportering som leverantörer av förmedlingstjänster och leverantörer av onlineplattformar ska göra enligt DSA.⁵

Enligt artikel 1 i genomförandeförordningen ska leverantörer av förmedlingstjänster, värdtjänstleverantörer, leverantörer av onlineplattformar, leverantörer av mycket stora onlineplattformar och leverantörer av mycket stora onlinesökmotorer använda de särskilda bilagorna till förordningen när de uppfyller sina transparensrapporteringsskyldigheter enligt artiklarna 15, 24 och 42 i DSA.

⁴ Prop. 2023/24:160, bet. 2024/25:NU7, rskr. 2024/25:20.

⁵ Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2024/2835 av den 4 november 2024 om fastställande av mallar för den transparensrapportering som åligger leverantörer av förmedlingstjänster och leverantörer av onlineplattformar enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2065.

I genomförandeförordningen finns även bestämmelser om enhetliga rapporteringsperioder och lagringstider för transparensrapporterna.

Genom bestämmelserna i genomförandeförordningen standardiseras formatet, innehållet och rapporteringsperioderna för transparensrapporterna.

Förordningen om elektronisk identifiering (e-IDAS)

Sedan september 2018 tillämpas i sin helhet Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 910/2014 av den 23 juli 2014 om elektronisk identifiering och betrodda tjänster för elektroniska transaktioner på den inre marknaden och om upphävande av direktiv 1999/93/EG (den s.k. e-IDAS-förordningen).⁶ Förordningen kompletteras på nationell nivå i Sverige av lagen (2016:561) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om elektronisk identifiering och förordningen (2016:576) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om elektronisk identifiering

Ett syfte med e-IDAS-förordningen var att öka förtroendet för elektroniska transaktioner på den inre marknaden genom att tillhandahålla en gemensam grund för ett säkert elektroniskt samspel mellan medborgare, företag och offentliga myndigheter, och därigenom öka effektiviteten hos offentliga och privata nättjänster, elektronisk affärsverksamhet och e-handel i unionen (skäl 2).

År 2020 påbörjade kommissionen sitt arbete med en översyn och utvärdering av förordningen. De viktigaste slutsatserna från översynen och utvärderingen var att e-IDAS-förordningen måste förstärkas för att ge medborgarna möjlighet att använda både offentliga och privata tjänster, och att det finns behov av att möjliggöra utfärdande och användning av gränsöverskridande elektroniska attesteringar av attribut (s.k. elektroniska attributsintyg). Bedömningen som gjordes var att s.k. plånböcker för digitala identiteter är det lämpligaste instrumentet för att åstadkomma detta. På så vis kan användarna ges möjlighet att välja vilken privat tjänsteleverantör de vill dela sina attribut med utifrån den aktuella användningen och beroende på den säkerhet som krävs för transaktionen. Beträffande ramen för betrodda tjänster ansågs fler åtgärder vara nödvändiga för att ytterligare harmonisera vissa förfaranden kopplade till fjärridentifiering och nationell tillsyn. Med utgångspunkt i dessa slutsatser presenterade kommissionen den 3 juni 2021 ett förslag till en reviderad förordning.⁷

Efter genomförda förhandlingar med Europaparlamentet och rådet nåddes en slutlig överenskommelse den 8 november 2023. Sedan både Europaparlamentet och rådet formellt godkänt överenskommelsen offentliggjordes den reviderade förordningen i Europeiska unionens officiella tidning den 30

⁶ Bestämmelser om elektroniska signaturer och vissa certifikattjänster fanns tidigare i Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/93/EG av den 13 december 1999 om ett gemenskapsramverk för elektroniska signaturer.

⁷ Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 910/2014 vad gäller inrättandet av en ram för europeisk digital identitet (COM(2021) 281).

april 2024, härafter den reviderade e-IDAS-förordningen.⁸ Den reviderade e-IDAS-förordningen trädde i kraft den 20 maj 2024.

En central del i den reviderade förordningen är regleringen av en europeisk digital identitetsplånbok, som syftar till att ge medlemsstaternas medborgare, invånare och företag tillförlitlig tillgång till offentliga och privata online-tjänster över hela Europa. Den europeiska digitala identitetsplånboken ska göra det möjligt för användaren att begära, erhålla, välja, kombinera, lagra, radera, dela och visa upp uppgifter om personidentifiering. Med sådana personidentifieringsuppgifter, och i tillämpliga fall i kombination med elektroniska attributsintyg, ska användaren kunna autentisera sig gentemot bl.a. förlitande parter. Med förlitande part avses t.ex. en aktör som tillhandahåller en digital tjänst för vilken åtkomst ges efter att identifiering skett med exempelvis en europeisk digital identitetsplånbok eller en e-legitimation. Identitetsplånboken är i detta avseende ett medel för elektronisk identifiering. Den ska således kunna användas för bl.a. det ändamålet.

Det är användaren som förser sin identitetsplånbok med elektroniska attributsintyg. Med attribut avses egenskaper, kvaliteter, rättigheter eller tillstånd hos en fysisk eller juridisk person eller hos ett föremål.

All behandling av personuppgifter som utförs av tillhandahållare av den europeiska digitala identitetsplånboken som medel för elektronisk identifiering ska utföras i enlighet med lämpliga och effektiva dataskydds-åtgärder. Det ska kunna visas att behandlingen är förenlig med EU:s dataskyddsförordning.⁹

Kravet att tillhandahålla digitala identitetsplånböcker ska uppfyllas av medlemsstaterna inom 24 månader efter ikraftträdandet av genomförandeakter som fastställer de tekniska specifikationerna för identitetsplånboken och de tekniska specifikationerna för certifiering.

Regeringen beslutade i december 2022 att ge en särskild utredare i uppdrag att utreda och lämna förslag på hur staten kan utfärda en e-legitimation på högsta tillitsnivå (dir. 2022:142). Den 16 oktober 2023 redovisade utredningen delbetänkandet En säker och tillgänglig statlig e-legitimation (SOU 2023:61). Utredarens slutbetänkande Kompletterande bestämmelser till EU:s reviderade förordning om elektronisk identifiering (SOU 2024:45), som innehåller en analys av och förslag på författningsändringar till följd av kommissionens förslag till reviderad e-IDAS-förordning, överlämnades till regeringen den 17 juni 2024. Betänkandet har remissbehandlats och ärendet bereds för närvarande i Regeringskansliet.

⁸ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1183 av den 11 april 2024 om ändring av förordning (EU) nr 910/2014 vad gäller inrättandet av ett europeiskt ramverk för digital identitet.

⁹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning).

Europeisk mediefrihetsförordning och kompletterande nationella bestämmelser

Den 11 april 2024 antogs Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1083 av den 11 april 2024 om fastställande av en gemensam ram för medietjänster på den inre marknaden och om ändring av direktiv 2010/13/EU (europeisk mediefrihetsförordning).

Förordningen innehåller regler för en väl fungerande inre marknad för medietjänster och till skydd för mediers oberoende och mångfald. I förordningen ställs bl.a. krav på medlemsstaterna att respektera medietjänsters redaktionella oberoende, säkerställa skydd av journalisters källor och införa skyddsmekanismer för public services oberoende. I förordningen finns också bestämmelser om transparens inom mediesektorn, bedömningar av koncentrationer på mediemarknaden, medieinnehåll på mycket stora online-plattformar, publikmätning och statlig annonsering.

Ett syfte med förordningen är att den ska ge skydd mot att mycket stora onlineplattformar obefogat avlägsnar medieinnehåll som framställts i enlighet med yrkesmässiga normer men som bedöms vara oförenligt med plattformens villkor. Exempelvis finns bestämmelser om innehåll som tillhör leverantörer av medietjänster på mycket stora onlineplattformar i artikel 18. Med en leverantör av medietjänster avses en fysisk eller juridisk person vars yrkesmässiga verksamhet är att tillhandahålla en medietjänst och som har det redaktionella ansvaret för valet av innehåll för medietjänsten och som avgör hur det ska struktureras (artikel 2.2).

I artikel 18.4 föreskrivs följande:

Om en leverantör av en mycket stor onlineplattform har för avsikt att fatta ett beslut om att avbryta tillhandahållandet av sina onlinebaserade förmedlingstjänster avseende innehåll som tillhandahålls av en leverantör av medietjänster som har avgett en försäkran enligt punkt 1 i denna artikel eller ett beslut om att begränsa synligheten för sådant innehåll med hänvisning till att innehållet inte är förenligt med dess allmänna villkor, ska denna leverantör innan ett sådant beslut om avbrott eller begränsning av synligheten får verkan

a) ge den berörda leverantören av medietjänster en redogörelse för skälen enligt artikel 4.1 i förordning (EU) 2019/1150 och artikel 17 i förordning (EU) 2022/2065 till sitt planerade beslut om avbrott eller begränsning av synligheten, och

b) ge leverantören av medietjänster möjlighet att svara på redogörelsen för skälen enligt första stycket a i denna punkt inom 24 timmar efter mottagandet av den eller, i händelse av en sådan kris som avses i artikel 36.2 i förordning (EU) 2022/2065, inom en kortare tidsram som ger leverantören av medietjänster tillräckligt med tid för att svara på ett meningsfullt sätt.

Om leverantören av en mycket stor onlineplattform, efter eller i avsaknad av ett svar enligt första stycket b, fattar ett beslut om avbrott eller begränsning av synligheten, ska denne utan onödigt dröjsmål informera den berörda leverantören av medietjänster.

Denna punkt ska inte tillämpas om leverantörer av mycket stora onlineplattformar avbryter tillhandahållandet av sina tjänster med avseende på innehåll som tillhandahålls av en leverantör av medietjänster

eller begränsar synligheten för sådant innehåll i enlighet med sina skyldigheter enligt artiklarna 28, 34 och 35 i förordning (EU) 2022/2065 och artikel 28b i direktiv 2010/13/EU eller sina skyldigheter avseende olagligt innehåll enligt unionsrätten.

Mediefrihetsförordningen trädde i kraft den 7 maj 2024 och började i huvudsakliga delar tillämpas den 8 augusti 2025.

I proposition 2024/25:197 Kompletterande bestämmelser till EU:s mediefrihetsförordning konstaterar regeringen att mediefrihetsförordningen lämnar över till medlemsstaterna att reglera vissa frågor och att vissa nationella bestämmelser som kompletterar förordningen därutöver behövs. Enligt regeringens förslag samlas kompletterande bestämmelser till mediefrihetsförordningen i en särskild lag; lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s mediefrihetsförordning.

Regeringens proposition 2024/25:197 har behandlats i konstitutionsutskottets betänkande 2025/26:KU12 Kompletterande bestämmelser till EU:s mediefrihetsförordning. Utskottet ställde sig bakom de överväganden som redovisas i propositionen och föreslog att riksdagen skulle anta regeringens lagförslag. I betänkandet fanns två reservationer (SD).

Riksdagen beslutade i enlighet med utskottsmajoritetens förslag (rskr. 2025/26:41).

Den nya lagen trädde i kraft den 1 januari 2026. Ändringar i den nya lagen kommer att träda i kraft den 8 maj 2027.

Förordningen om politisk reklam och kompletterande nationella bestämmelser

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/900 av den 13 mars 2024 om transparens och inriktning när det gäller politisk reklam (fortsättningsvis förordningen om politisk reklam) ska tillämpas fr.o.m. den 10 oktober 2025.

Det övergripande syftet med förordningen om politisk reklam är att åstadkomma ökad transparens för sådan reklam samt att harmonisera reglerna för tillhandahållande av politiska reklamtjänster inom EU, för att säkerställa att politisk reklam tillhandahålls med full respekt för EU:s grundläggande rättigheter. Genom förordningen införs även harmoniserade regler för användning av inriktningsteknik och annonsleveransteknik som inbegriper behandling av personuppgifter i samband med tillhandahållande av politisk onlinereklam.

Förordningen om politisk reklam ingår som en av flera åtgärder i EU:s handlingsplan för demokrati som meddelades i december 2020.¹⁰

¹⁰ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – EU:s handlingsplan för demokrati (COM(2020) 790 final).

Förordningen utgör i de delar som avser inriktnings- och annonsleveransteknik en komplettering av EU:s dataskyddsregelverk.¹¹

Vidare finns det flera beröringspunkter mellan förordningen om politisk reklam och DSA.

För det första kan exempelvis en tillhandahållare av politisk reklam utnyttja en förmedlingstjänst för att sprida politiska reklammeddelanden. En sådan tillhandahållare blir därmed tjänstemottagare i förhållande till leverantören av förmedlingstjänsten, och har i denna egenskap de rättigheter som följer av DSA.

För det andra kan en leverantör av förmedlingstjänster också vara tillhandahållare av politiska reklamtjänster och därmed vara skyldig att utöver regleringen i DSA också följa bestämmelserna i förordningen om politisk reklam.

Vissa bestämmelser i DSA och i förordningen om politisk reklam torde gälla kumulativt för leverantörer av förmedlingstjänster som tillhandahåller politiska reklamtjänster.¹²

I proposition 2025/26:4 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om politisk reklam konstaterar regeringen att förordningen lämnar över till medlemsstaterna att reglera vissa frågor. Regeringen föreslår att en ny lag införs med kompletterande bestämmelser till förordningen.

Regeringens proposition 2025/26:4 har behandlats i konstitutionsutskottets betänkande 2025/26:KU13 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om politisk reklam. Utskottet föreslog att riksdagen skulle anta regeringens lagförslag med en mindre redaktionell justering. I betänkandet fanns två reservationer (SD).

Riksdagen beslutade i enlighet med utskottsmajoritetens förslag (rskr. 2025/26:46).

Den nya lagen trädde i kraft den 1 januari 2026.

Pågående arbete m.m.

Åtgärder mot desinformation inom EU

I april 2018 presenterade kommissionen en EU-strategi för att bekämpa desinformation online (COM(2018) 236 final)¹³. Strategin innebär ett brett arbete för att öka motståndskraften mot desinformation inom EU. För att bidra till ett mer tillförlitligt och transparent ekosystem online åtog sig

¹¹ På nationell nivå handlar det om Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning). I förhållande till EU:s institutioner handlar det om Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1725 av den 23 oktober 2018 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter som utförs av unionens institutioner, organ och byråer och om det fria flödet av sådana uppgifter samt om upphävande av förordning (EG) nr 45/2001 och beslut nr 1247/2002/EG.

¹² Se Ds 2024:27 s. 38 f.

¹³ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: Bekämpande av desinformation online – en EU-strategi.

kommissionen att samla de stora digitala plattformsföretagen liksom reklambranschen, medierna och civilsamhället och ta fram en uppförandekod om desinformation. Regeringen har välkomnat det gemensamma strategiska arbete som föreslås (se fakta-PM 2017/18:FPM95 Meddelande om att bekämpa desinformation online).

I oktober 2018 inrättade EU en uppförandekod om desinformation. Uppförandekoden om desinformation har undertecknats av ett antal online-plattformar, bl.a. Facebook, Google och Twitter (numera X). Enligt uppförandekoden är onlineplattformarna skyldiga att årligen rapportera om sina åtgärder i arbetet med att bekämpa desinformation.

I december 2018 fastslog kommissionen och EU:s höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik, herefter utrikesrepresentanten, en åtgärdsplan för att motverka desinformation. Planen utgick från de erfarenheter som gjorts inom arbetsgruppen East Stratcom Task Force, som inrättats vid Europeiska utrikestjänsten för att motverka informationspåverkan från Ryssland. En viktig del av åtgärdsplanen var att uppmana internet-plattformarna att vidta ytterligare åtgärder för att leva upp till den uppförandekod om desinformation som de anslutit sig till efter kommissionens meddelande från april 2018. Under våren 2019 inrättades också ett system (rapid alert system, RAS) som en plattform för snabbt informationsutbyte mellan medlemsländerna och EU-institutionerna.

Mot bakgrund av den stora mängd desinformation som kan kopplas till covid-19 lade kommissionen och utrikesrepresentanten i juni 2020 fram ett gemensamt meddelande om det gemensamma arbetet för att stävja sådan desinformation (JOIN(2020) 8)¹⁴.

I december 2020 presenterade kommissionen EU:s handlingsplan för demokrati (COM(2020) 790 final)¹⁵. Handlingsplanen, som är indelad i tre delar, behandlar skydd av val och demokratisk delaktighet, stärkande av en mångfald av fria medier och motverkande av desinformation. När det gäller åtgärder mot desinformation framgår det av handlingsplanen att kommissionen anser att den utvärdering som gjorts av uppförandekoden om desinformation har visat på brister. Kommissionen aviserade att den i dialog med relevanta aktörer, inklusive det civila samhället, skulle ta fram och utfärda en vägledning om hur uppförandekoden ska stärkas. Arbetet hade en nära koppling till utarbetandet av DSA, se vidare ovan. Den övergripande ram för tillsyn, ansvarsutkrävande och transparens som föreslogs i förordningen utgör en grund för arbetet mot desinformation.

När det gäller arbetet mot desinformation har regeringen särskilt välkomnat förslagen om nära samarbete med det civila samhället, näringslivet och andra berörda parter för att öka kunskapen om hotbilder i fråga om desinformation

¹⁴ Gemensamt meddelande till Europaparlamentet, Europeiska rådet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: Gripa in mot covid-19-desinformation – Kolla fakta.

¹⁵ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: EU:s handlingsplan för demokrati.

liksom för att bidra till arbetet med att utveckla uppförandekoden om desinformation.

I maj 2021 presenterade kommissionen den aviserade vägledningen om uppförandekoden om desinformation (COM(2021) 262 final)¹⁶.

I juni 2022 presenterade kommissionen den förstärkta uppförandekoden om desinformation. Den är mer omfattande än 2018 års uppförandekod och innehåller 44 åtaganden samt 128 specifika åtgärder inom ett antal områden. Fler branschaktörer har anslutit sig till den förstärkta uppförandekoden än till 2018 års kod.

Syftet med den förstärkta uppförandekoden är bl.a. att

- skraddarsy nätplattformarnas åtaganden utifrån tjänster som de tillhandahåller
- stärka åtgärder mot manipulativt beteende som används för att sprida desinformation
- strypa penningflödet till desinformation via annonser
- upptäcka och förhindra alla typer av icke-autentiskt beteende på nätplattformarna, såväl befintliga som nya former av manipulativt beteende online (t.ex. botten, falska konton, organiserade manipulationskampanjer och kontokapningar)
- ge användarna bättre möjligheter att upptäcka, undvika och flagga desinformation
- ge användare vars innehåll eller konton har flaggats möjlighet att på ett transparent och effektivt sätt få en överprövning av besluten
- utöka faktagranskningen och möjliggöra ett närmare samarbete mellan faktagranskare från fler EU-länder
- säkra tillgången till data för forskare
- regelbundet mäta resultaten av nätplattformarnas vidtagna åtgärder.

Kommissionen ska regelbundet utvärdera genomförandet av den förstärkta uppförandekoden med utgångspunkt i den kvalitativa och kvantitativa rapportering som de aktörer som har undertecknat koden ska lämna. Vidare ska det finnas en permanent arbetsgrupp som leds av kommissionen. Gruppen ska bestå av de branschaktörer som undertecknat uppförandekoden, företrädare för Europeiska utrikestjänsten, den europeiska gruppen av regleringsmyndigheter för audiovisuella medietjänster (European Regulators Group for Audiovisual Media Services, Erga) och Europeiska observatoriet för digitala medier (European Digital Media Observatory, Edmo). Arbetsgruppen ska hjälpa till med att se över uppförandekoden och anpassa den till teknikens, samhällets, marknadens och lagstiftningens utveckling.

Den förstärkta uppförandekoden har bedömts uppfylla kraven på en uppförandekod enligt föreskrifterna i artikel 45 i DSA. Den 13 februari 2025 beslutades att den förstärkta uppförandekoden skulle integreras i DSA per den

¹⁶ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: Europeiska kommissionens vägledning vad gäller att stärka uppförandekoden om desinformation.

1 juli 2025.¹⁷ Integreringen innebär bl.a. att onlineplattformarnas efterlevnad av koden kan granskas enligt regelverket i DSA.

Förfaranden mot mycket stora onlineplattformar

I december 2023 inledde kommissionen ett formellt förfarande mot X, tidigare Twitter, för misstänkt brott mot DSA.¹⁸ Kommissionen misstänkte att X inte följde regelverket i DSA när det gällde att bekämpa olagligt innehåll och vidta tillräckliga åtgärder för att komma åt manipulering av information, att X inte lät forskare ta del av data samt att X hade en ”vilseledande design” i sina s.k. blå märken. Det var första gången kommissionen inledde ett förfarande av detta slag. I januari 2025 utvidgade kommissionen sin granskning och vidtog ytterligare utredningsåtgärder mot X i det pågående förfarandet.¹⁹

Sedan december 2023 har kommissionen inlett flera formella förfaranden mot mycket stora onlineplattformar.²⁰ Exempelvis inledde kommissionen i februari 2024 ett formellt förfarande mot Tiktok för att bedöma om Tiktok kan ha brutit mot DSA på områden som är kopplade till skydd av minderåriga, insyn i reklam, dataåtkomst för forskare samt riskhantering av beroende-framkallande design och skadligt innehåll.²¹ I december 2024 inledde kommissionen ett formellt förfarande mot Tiktok för en misstänkt överträdelse av DSA när det gäller Tiktoks skyldighet att korrekt bedöma och minska systemrisker kopplade till valintegritet, särskilt i samband med det rumänska presidentvalet den 24 november 2024.²²

Kommissionen fann den 24 oktober 2025 preliminärt att både Tiktok och Meta har åsidosatt sin skyldighet enligt DSA att ge forskare adekvat tillgång till offentliga data. Vidare fann kommissionen preliminärt att Meta har åsidosatt sina skyldigheter enligt DSA att tillhandahålla användarna enkla mekanismer för att anmäla olagligt innehåll och att göra det möjligt för dem att effektivt bestrida beslut om innehållsmoderering.²³

Initiativet om en europeisk demokratisköld

I sina politiska riktlinjer för 2024–2029 tillkännagav Europeiska kommissionens ordförande Ursula von der Leyen initiativet ”European Democracy Shield”, den europeiska demokratiskölden. Avsikten med initiativet är att fortsätta det strategiska arbetet för att stärka EU:s och medlemsstaternas demokratiska processer och motståndskraft mot otillbörlig informationspåverkan.

¹⁷ Se <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/code-conduct-disinformation>.

¹⁸ Se https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_6709.

¹⁹ Se <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/commission-addresses-additional-investigatory-measures-x-ongoing-proceedings-under-digital-services>.

²⁰ Se t.ex. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_24_926, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_24_2664 och https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_24_5622.

²¹ Se https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_24_926.

²² Se https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sv/ip_24_6487.

²³ Se https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_2503.

Den 12 november 2025 skickade kommissionen ett meddelande om den europeiska demokratiskölden till bl.a. Europaparlamentet och rådet. I meddelandet redovisar kommissionen åtgärder som har vidtagits och som planeras att vidtas på EU-nivå för att stärka, skydda och främja starka och motståndskraftiga demokratier i hela EU.

Åtgärderna inom ramen för den europeiska demokratiskölden är uppdelade på tre huvudområden:

- stärka situationsmedvetenheten och stödja kapaciteten att reagera för att skydda integriteten i informationsutrymmet
- stärka demokratiska institutioner, fria och rättvisa val samt oberoende medier
- öka samhällets motståndskraft och medborgarnas engagemang.

Ett inslag i den europeiska demokratiskölden anges vara kommissionens inrättande av ett nytt europeiskt center för demokratisk motståndskraft, som ska sammanföra EU:s och medlemsstaternas expertis och resurser för att öka den gemensamma kapaciteten att förutse, upptäcka och reagera på hot och bygga upp demokratisk motståndskraft. Med medlemsstaterna i centrum avses centret att fungera som ett nav för att underlätta informationsutbyte och stödja kapacitetsuppbyggnad för att stå emot gemensamma hot, särskilt utländsk informationsmanipulering och otillbörlig påverkan (Foreign Information Manipulation and Interference, FIMI) och desinformation. Det anges att centret fullt ut ska respektera EU och de nationella kompetenserna samt de befintliga strukturerna på nationell nivå och EU-nivå. Centret är tänkt att utvecklas gradvis, baserat på medlemsstaternas frivilliga deltagande samt deras behov av stöd och samarbete, för att säkerställa att det ger bästa möjliga stöd till de nationella myndigheterna och på EU-nivå.

Europaparlamentets utskott för det europeiska demokratiförsvaret

Europaparlamentet beslutade den 18 december 2024 att inrätta ett särskilt utskott för det europeiska demokratiförsvaret.²⁴ Europaparlamentet har sedermera beslutat att förlänga det särskilda utskottets mandat med sex månader, och utskottet kommer således att fortsätta sitt arbete under det första halvåret 2026.²⁵

I skälen till beslutet anges bl.a. att det finns bevis för att illasinnade och auktoritära utländska statliga aktörer och illasinnade icke-statliga aktörer använder informationsmanipulering och annan taktik för att blanda sig i demokratiska processer i unionen. Sådana angrepp vilseleder och bedrar medborgarna och påverkar deras röstningsbeteende, förstärker splittrande debatter, splittrar, polariserar och utnyttjar samhällenas sårbarhet, främjar hatpropaganda, förvärrar situationen för utsatta grupper som löper större risk

²⁴ Europaparlamentets beslut av den 18 december 2024 om inrättande av ett särskilt utskott för det europeiska demokratiförsvaret och fastställande av dess ansvarsområden, antal ledamöter och mandatperiod (2024/2999(RSO)).

²⁵ Europaparlamentets beslut av den 9 september 2025.

att utsättas för desinformation, snedvrider integriteten i demokratiska val och folkomröstningar, misstänkliggör nationella regeringar, myndigheter, den demokratiska ordningen och rättsstatsprincipen och har som mål att destabilisera den europeiska demokratin. Detta har blivit en fråga om den inre säkerheten och tryggheten för unionens samhälle som helhet.

Denna nya verklighet kräver att man tar fram en mer robust strategi för unionens krishantering, civila beredskap och försvarsberedskap, bygger upp strategisk framsyn och planering samt förstärker kapaciteten för tidig varning, upptäckt, analys och operativ samordning.

I det särskilda utskottets ansvarsområden ingår bl.a. att

- bedöma relevant befintlig och planerad lagstiftning och politik för att upptäcka ytterligare eventuella kryphål, luckor och överlappningar som skulle kunna utnyttjas för skadlig inblandning i demokratiska processer
- i nära samarbete med de behöriga ständiga utskotten utarbeta råd och förslag om hur dessa brister kan åtgärdas ytterligare för att främja unionens motståndskraft mot hybridhot och hybridangrepp, inbegripet utländsk informationsmanipulering och inblandning, och om hur unionens rättsliga och institutionella ram kan förbättras
- motverka informationskampanjer och strategisk kommunikation i illasinnade tredjeländer, inbegripet via inhemska unionsaktörer och unionsorganisationer, som skadar unionens mål och som skapas för att påverka den allmänna opinionen i unionen
- bidra till den övergripande institutionella motståndskraften mot utländsk inblandning, hybridhot, angrepp och desinformation.

Medie- och informationskunnighet samt Mediemyndighetens uppdrag

Begreppet medie- och informationskunnighet (MIK) introducerades när Unesco 2011 presenterade en handbok för lärare och lärarutbildningar: Media and Information Literacy Curriculum for Teachers. Handboken var avsedd att hjälpa lärare i alla medlemsländer att inkorporera MIK i sin undervisning.

MIK är ett samlingsbegrepp för kunskaper och färdigheter kopplade till samtida medie-, kommunikations- och informationspraxis. Det innefattar begreppen mediekunnighet, informationskunnighet och digital kunnighet. Bakgrunden till MIK har uppkommit genom den tekniska utvecklingen: framväxten av de traditionella (analog) medierna, den efterföljande datoriseringen med hantering av stora informationsmängder och på senare tid digitaliseringen med genomgripande förändringar av medie- och kommunikationssystemet som innebär att kommunikation och förmedling av innehåll i stor utsträckning sker via plattformar på internet.

Enligt Unesco är det i dag viktigare än någonsin att alla har förmågan att ta till sig information, sätta den i ett sammanhang och avgöra om den är korrekt. Att förstå nyhetsflödet och kunna anpassa sig efter aktuella händelser är kärnan i yttrande- och informationsfriheten. Unesco betonar särskilt skolans

roll i arbetet med att stärka medie- och informationskunnigheten; mediekunniga lärare utbildar mediekunniga elever som i sin tur skapar mediekunniga samhällen.²⁶

Våren 2013 kom boken *Medie- och informationskunnighet i nätverks-samhället – Skolan och demokratin*. Den innehåller en svensk bearbetning av Unescohandbokens första del, Ramverk för läroplan och kompetens, och artiklar där forskare och praktiker utifrån sina specifika ämneskunskaper och erfarenheter presenterar analyser av och reflektioner om hur medie- och informationskunnigheten kan stärkas genom skolan.

I Mediemyndighetens instruktion anges att myndigheten inom sitt verksamhetsområde ska verka för yttrandefrihet, medie- och informationskunnighet samt möjligheterna till mediemångfald och tillgänglighet. Myndigheten ska också verka för att stärka barn och unga som medvetna medieanvändare, ta till vara deras erfarenheter samt verka för att skydda barn från skadlig mediepåverkan. Myndigheten ska även samordna det nationella arbetet med medie- och informationskunnighet. (Se 1 § första stycket och 3 § 5 förordningen [2023:844] med instruktion för Mediemyndigheten.)

Våren 2024 fick Mediemyndigheten i uppdrag av regeringen att göra en nationell satsning för att stärka medie- och informationskunnigheten i befolkningen (dnr Ku2024/00419). Syftet är att stärka individer som medvetna medieanvändare i en tid av snabb teknikutveckling. Insatsen ska bidra till att öka den grundläggande förmågan att förstå och värdera olika typer av budskap samt tilliten till trovärdiga avsändare. Satsningen ska höja allmänhetens kunskap om hur AI kan användas i informationsflödet och därmed bidra till att stärka samhällets motståndskraft mot bl.a. desinformation och otillbörlig informationspåverkan.

Myndigheten ska vid genomförandet av uppdraget samverka med nätverket MIK Sverige, som utvecklats i enlighet med tidigare uppdrag till Statens medieråd, för att göra kunskapshöjande digitala insatser.

Mediemyndigheten ska senast den 30 april 2026 lämna en slutredovisning av uppdraget och en ekonomisk redovisning av använda medel till Regeringskansliet (Kulturdepartementet).

I regeringens regleringsbrev för budgetåret 2025 avseende Mediemyndigheten anges bl.a. att Mediemyndigheten ska redogöra för hur myndigheten arbetar med frågor om otillbörlig informationspåverkan och annan vilseledande information inom sitt ansvarsområde.

Regeringsuppdrag om kriminellas rekrytering av barn och unga online

Regeringen gav i januari 2025 Brottsförebyggande rådet (Brå) och Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) i uppdrag att öka kunskapen om hur kriminella nätverk rekryterar och påverkar barn och unga i digitala miljöer

²⁶ Se <https://unesco.se/kommunikation/medieutveckling-och-kapacitetsbyggnad/medie-och-informationskunnighet/>.

(dnr Ju2025/00155 och Ju2025/00157). Myndigheterna ska också föreslå åtgärder som kan vidtas för att motverka och förebygga sådan rekrytering och påverkan.

Brå har bl.a. fått i uppdrag att undersöka vilken roll digitala plattformar spelar vid rekrytering av barn och unga samt att studera ärenden i rättsprocessen med barn och unga som rekryterats i digitala medier.

FOI ska bl.a. studera hur en kriminell livsstil marknadsförs i digitala miljöer och undersöka i vilken utsträckning barns och ungas attityder till våld och kriminalitet påverkas av att de exponeras för sådant innehåll.

Uppdragen ska redovisas senast den 15 oktober 2026.

Utredning avseende en åldersgräns till skydd för barns hälsa och trygghet i digitala miljöer

Den 9 oktober 2025 beslutade regeringen att ge i uppdrag åt en särskild utredare att bl.a. analysera förutsättningarna för att införa en åldersgräns för barns användning av sociala medier (dir. 2025:91). Syftet är att stärka skyddet för barns hälsa och trygghet i digitala miljöer.

Utredaren ska bl.a.

- analysera förutsättningarna för att införa en åldersgräns i Sverige för barns användning av sociala medier
- analysera och ta ställning till om det, med hänsyn tagen till grundläggande fri- och rättigheter, bör införas en åldersgräns för barns användning av sociala medier, och om möjligt föreslå en sådan åldersgräns
- om det inte bedöms möjligt att lämna förslag på en åldersgräns för sociala medier, analysera förutsättningarna för att höja åldern för när barn kan lämna samtycke till att deras personuppgifter behandlas för informations-samhällets tjänster och lämna sådana författningsförslag
- följa det arbete med åldersverifiering som initierats inom EU.

Det ingår inte i uppdraget att överväga eller föreslå grundlagsändringar.

Den del av uppdraget som avser förslag på en åldersgräns för användning av sociala medier eller höjd ålder för när barn kan lämna samtycke till att deras personuppgifter behandlas för informationssamhällets tjänster ska redovisas senast den 12 juni 2026. Övriga delar av uppdraget ska redovisas senast den 14 november 2026.

Jutlanddeklarationen

Vid ett informellt ministerrådsmöte i Danmark den 9 oktober 2025 antog EU:s medlemsländer Jutlanddeklarationen, ett gemensamt europeiskt initiativ för att stärka skyddet av barn och unga i den digitala miljön.

Deklarationen som lanserats under det danska EU-ordförandeskapet syftar till att stärka arbetet med att skapa en tryggare och mer åldersanpassad digital värld för EU:s barn och unga. I deklarationen lyfts behovet av ett effektivt genomförande av EU:s digitala regelverk såsom DSA och AI-förordningen.

För att säkerställa att plattformar vidtar proportionerliga skyddsåtgärder för minderåriga betonas även vikten av ett starkt samarbete mellan medlemsländerna och EU-kommissionen.

Genom att fokusera på en effektiv åldersverifiering och minskad exponering för skadligt innehåll syftar deklarationen till att skapa en tryggare och mer rättvis onlinemiljö för minderåriga. Deklarationen markerar ett viktigt steg mot ett mer samordnat EU-arbete för att skydda barns rättigheter och säkerhet på internet.

Svar på skriftliga frågor och interpellationsdebatter

Svar på skriftliga frågor

Under riksmötena 2020/21, 2021/22, 2022/23, 2023/24 och 2024/25 ställdes ett antal skriftliga frågor till olika statsråd om yttrandefriheten på internet och regleringen av techjättarna. Nedan återges vissa av de svar på skriftliga frågor som har lämnats i ämnet.

Dåvarande utrikesminister Ann Linde (S) besvarade den 17 februari 2021 en skriftlig fråga (fr. 2020/21:1736) om huruvida hon avsåg att verka för att i det internationella samfundet lyfta frågan om techjättarnas begränsningar av yttrandefriheten på nätet i syfte att komma till rätta med detta problem och hur hon i sådana fall avsåg att göra detta. Hon anförde följande:

Yttrandefriheten är en mänsklig rättighet och utgör en av demokratins hörnstenar. Det senaste årtiondets digitala utveckling och tillgången till ett fritt internet har skapat helt nya möjligheter för demokratisk utveckling och åtnjutande av mänskliga rättigheter, inte minst yttrandefrihet.

De mänskliga rättigheternas åtnjutande är en fråga som rör relationen mellan staten och individen. Internetplattformarna är privata aktörer och den enskildes användning av de internetplattformarnas tjänster är föremål för de användarvillkor som den enskilde accepterat för att kunna nyttja tjänsten. Rätten att uttrycka en åsikt innebär inte en skyldighet för andra, t.ex. privata företag, att sprida den. Regeringen verkar för att företag ska respektera de mänskliga rättigheterna genom att bland annat följa FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter.

Den digitala utvecklingen har medfört helt nya möjligheter att göra sig själv hörd och få ta del av andras yttranden, men det har också inneburit utmaningar som spridning av olagligt material, desinformation och terroristpropaganda. Inom EU pågår bl.a. därför ett arbete med att undersöka behoven av en ny eller förändrad reglering för att säkerställa att principer som är grundläggande offline upprätthålls också online.

Rätten till yttrandefrihet är prioriterat inom utrikespolitiken och i regeringens demokratisatsning. Regeringen verkar internationellt för att öka tillgången till ett öppet, fritt och säkert internet där mänskliga rättigheter, inklusive yttrandefriheten, respekteras och att internationella diskussioner tar sitt avstamp i detta.

Det är också viktigt att fortsatt ge incitament för företag att växa och vara innovativa. Flerpartssamverkan och transparent dialog mellan alla berörda aktörer, inklusive stater, företag och civilsamhället, är centralt för en rättighetsbaserad internationell dialog om normer och regler i en digital era inklusive vad gäller plattformar.

Dåvarande kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP) besvarade den 5 maj 2021 en skriftlig fråga (fr. 2020/21:2693) om hur hon såg på det faktum att it-jättar som har en monopolliknande ställning kan censurera viktiga samhällsaktörer, och om man kunde förvänta sig åtgärder från hennes sida för att, inte minst på nätet, ytterligare stärka yttrandefriheten. Hon anförde följande som svar:

Det senaste årtiondet har enskilda fått helt nya möjligheter att sprida tankar och idéer och att delta i den allmänna debatten. Den digitala utvecklingen och tillgången till fritt internet ger stora möjligheter att skapa och distribuera olika typer av innehåll som kan nås av alla. Internetplattformar har en viktig roll i den utvecklingen.

Yttrandefriheten har en lång tradition och en stark ställning i Sverige och utgör en av demokratins hörnstenar. Yttrandefriheten innebär att det allmänna, med några undantag, inte kan straffa dig för något du uttrycker. Det förbud mot censur som återfinns i våra grundlagar handlar om relationen mellan individen och det allmänna. De stora internetplattformarna är inte allmänna utan privata aktörer.

Rätten att uttrycka en åsikt innebär inte en skyldighet för andra att sprida den. Den enskildes användning av de stora internetplattformarnas tjänster, och plattformarnas moderering, är föremål för de användarvillkor som den enskilde accepterat för att kunna nyttja tjänsten. Det är med andra ord en civilrättslig (avtalsrättslig) fråga mellan användaren och plattformen.

Det är otvetydigt så att de största internetplattformarna har fått en mycket stark ställning inte bara för opinionsbildning och debatt, utan också för relationer mellan offentliga och privata aktörer och allmänheten. Det är inte bra att individers, institutioners och andra aktörers praktiska möjlighet att kommunicera och delta i debatten gjorts alltför beroende av ett fåtal dominerande och kommersiella aktörers bedömningar. Detta är en fråga vi behöver hantera vidare.

Just nu förhandlas inom EU ett förslag till en förordning om en inre marknad för digitala tjänster (KOM 2020:825). Förslaget från kommissionen innebär att användare som får innehåll borttaget eller blockerat bör få reda på grunderna för detta. Vidare föreslås att det införs regler om hantering av anmälان och åtgärder mot olagligt innehåll liksom att internetplattformarna ska åläggas att utforma ett system för överprövning för den vars innehåll blir föremål för åtgärder. Det är viktigt att plattformarnas verksamhet utövas transparent, särskilt gentemot dem som är beroende av tjänsterna för att nå ut, som t.ex. medieaktörer.

Som kultur- och demokratiminister med ansvar för mediefrågor följer jag arbetet inom det här området noga. Det handlar om svåra frågor som behöver diskuteras både nationellt och internationellt. Viktiga utgångspunkter för regeringens arbete i relation till lagstiftning som träffar internetplattformar är att värna en vidsträckt yttrandefrihet, att lagstiftningen ska vara proportionerlig, tydligt avgränsad i förhållande till yttrandefrihetsgrundlagen och innehålla tillräckliga rättssäkerhetsgarantier.

Dåvarande energi- och digitaliseringsminister Khashayar Farmanbar (S) besvarade den 16 februari 2022 en skriftlig fråga (fr. 2021/22:1005) om vilka åtgärder man avsåg att vidta för att ”den nya EU-lagen” inte skulle inskränka yttrandefriheten. Som svar anförde han följande:

De senaste årtiondenas digitala utveckling har inneburit att stora digitala internetplattformar med användargenererat innehåll har blivit viktiga förmedlare av det fria ordet. Detta är en i grunden positiv utveckling och ger nya förutsättningar för den fria åsiktsbildningen, men utvecklingen har också medfört utmaningar bland annat när det gäller spridningen av olagligt material på internet. Regeringen har därför välkomnat att förslaget till Digital Services Act (DSA) ställer upp harmoniserade regler för förmedlingstjänsterna, och anser att de bör ta ett större ansvar för hanteringen av uppenbart olagligt innehåll. Samtidigt behöver regelverket vara balanserat och säkerställa respekten för mänskliga rättigheter, inklusive yttrande- och informationsfriheten.

Som ett led i att uppnå ett balanserat regelverk har regeringen bedrivit ett aktivt förhandlingsarbete för att åtgärder som vidtas av förmedlingstjänster efter anmälan ska omfatta enbart uppenbart olagligt innehåll och att förordningen förblir en förfarandereglering som inte innehåller materiella skyldigheter att ta bort innehåll.

Regeringens ansträngningar har bland annat resulterat i att det i de förslag som utgör grund för rådets pågående förhandlingar med Europaparlamentet tydligt anger att anmälningar som förmedlingstjänster hanterar enligt förordningen ska vara sådana att det, utan någon ingående juridisk analys, är klart att innehållet är olagligt och att det eventuella beslutet att ta bort eller förhindra åtkomst till innehållet är förenligt med yttrande- och informationsfriheten. Därigenom minimeras risken för överborttagning. Regeringen kommer även fortsättningsvis att bevaka att DSA blir en verkkningsfull förordning som leder till tydligare regler för förmedlingstjänster samtidigt som yttrandefriheten inte äventyras.

Den 1 mars 2023 besvarade justitieminister Gunnar Strömmer (M) en skriftlig fråga (fr. 2022/23:369) om huruvida han avsåg att skyndsamt arbeta för att förebygga och stoppa s.k. exposekonton i samarbete med de stora sociala medier-plattformarna, organisationer som Ecpat och polisen. Justitieministern anförde bl.a. följande:

Regeringen ser mycket allvarligt på denna typ av kränkning som drabbar barn och unga och som många gånger innefattar brottsliga handlingar. En viktig del i arbetet med att stoppa exposekonton handlar om att säkerställa att lagstiftningen är ändamålsenlig. Det slår även Ecpat fast i den rapport Bassem Nasr [*frågeställaren, utskottets anm.*] hänvisar till.

Det pågår för närvarande en rättslig utveckling på EU-nivå som rör digitala tjänster och avlägsnande av olagligt innehåll på internet. Det handlar bland annat om befogenheter för nationella myndigheter att agera mot olagligt innehåll och krav på förmedlingstjänster och värdtjänster. Här bör nämnas förordningen om en inre marknad för digitala tjänster (Digital Services Act, DSA) som nyligen beslutades på EU-nivå. Den 2 juni 2022 tillsattes utredningen Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om en inre marknad för digitala tjänster (I 2022:02) med uppdrag att bl.a. analysera behovet av nödvändiga ändringar och kompletteringar av svensk rätt med anledning av förordningen. Uppdraget ska redovisas senast den 9 juni i år.

I lagen (1998:112) om ansvar för elektroniska anslagstavlor, den s.k. BBS-lagen, föreskrivs en straffsanktionerad skyldighet för tillhandahållare av elektroniska anslagstavlor att hålla viss uppsikt över tjänsten och ta bort eller på annat sätt förhindra spridning av meddelanden vars innehåll uppenbart utgör t.ex. olaga hot, olaga integritetsintrång, barnpornografi-brott eller olaga våldsskildring. BBS-lagen är för närvarande föremål för en översyn genom den ovan nämnda s.k. DSA-utredningen.

Arbetet med en EU-förordning och ett direktiv om e-bevisning är också i slutfasen. Detta paket kommer att skapa bättre förutsättningar för samarbete över gränserna inom EU när det gäller tillgång till bevisning i bl.a. elektroniska kommunikationer. Det kommer att göra det möjligt för svenska åklagare att vända sig direkt till alla tjänsteleverantörer som erbjuder sina tjänster (dvs. även amerikanska tjänsteleverantörer som t.ex. Google, Instagram och Microsoft) och kräva ut information som kan användas som bevisning.

Arbetet med att förebygga kränkningar och brott på nätet förutsätter preventiva åtgärder från hela samhället. Precis som i den fysiska miljön, i frågor som gäller barn, är det viktigt med en närvarande skola och socialtjänst. För Polismyndighetens del arbetar man bland annat med att utveckla sin förmåga att arbeta mot IT-relaterade brott och har tagit fram grund- och vidareutbildningar som är tillgängliga för samtliga medarbetare och medarbetare som är specialiserade på IT-relaterad brottslighet. Polismyndigheten genomförde också under 2022 ett pilotprojekt rörande nätpatrullering.

Det pågår således flera lagstiftningsarbeten som berör de problem som Bassem Nasr tar upp och Polismyndigheten arbetar för att utveckla sin förmåga på området. Jag följer utvecklingen noga och tvekar inte att agera vid behov.

Den 17 maj 2024 besvarade kulturminister Parisa Liljestrand (M) skriftliga frågor om desinformation i sociala medier inför valet till Europaparlamentet i juni 2024 (fr. 2023/24:888, fr. 2023/24:889, fr. 2023/24:892 och fr. 2023/24:893). Kulturministern anförde bl.a. följande:

Alla som arbetar politiskt eller på andra sätt deltar i opinionsbildningen inför valet har ett stort ansvar att med utgångspunkt i vår vidsträckta och grundlagsskyddade yttrande- och informationsfrihet bidra till saklighet och tydlighet vad gäller budskap och avsändare. Det gäller oavsett i vilka forum debatten förs, men är förstås särskilt viktigt i sociala medier.

Uppgifterna som framkommit är allvarliga och Sverigedemokraterna måste svara på de frågor som ställts.

Det är sedan länge uppmärksammat att det finns risker med budskap där det inte framgår vem som är avsändare, särskilt i sociala medier och i kombination med möjligheten till riktad och förstärkt spridning av innehåll på sådana plattformar. På europeisk nivå finns sedan flera år en uppförandekod avseende desinformation som många plattformstjänster anslutit sig till. Genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2065 av den 19 oktober 2022 om en inre marknad för digitala tjänster och om ändring av direktiv 2000/31/EG (förordningen om digitala tjänster) (DSA) införs också krav på de största plattformstjänsterna att riskvärdera och riskhantera vad gäller bland annat desinformation.

Det pågår också ett arbete för att öka kännedomen om riskerna med bland annat desinformation hos användarna. I Sverige har Mediemyndigheten nyligen fått i uppdrag att arbeta långsiktigt för att stärka allmänhetens medie- och informationskunnighet. En nationell kampanj kommer utformas i nära samverkan med ett stort antal aktörer i nätverket MIK Sverige.

Valpåverkan är en högt prioriterad fråga för flera svenska myndigheter. Exempelvis finns ett nationellt valnätverk där berörda myndigheter träffas regelbundet för att samverka kring skyddet av genomförandet av valet. Under en valrörelse är det viktigt att många aktörer, med olika perspektiv och ingångsvärden, samarbetar för att på bästa sätt ta sig an de hot och sårbarheter som föreligger.

Den 28 augusti 2024 besvarade kulturminister Parisa Liljestrand (M) en skriftlig fråga om kommissionens agerande vad gäller yttrandefrihet i samband med Elon Musks intervju med Donald Trump på plattformen X (fr. 2023/24:1055). Kulturministern anförde bl.a. följande:

Regeringens arbete som helhet utgår från den vidsträckta yttrande- och informationsfrihet som säkerställs i våra grundlagar. Det gäller för arbetet nationellt och för hur Sverige agerar och förhandlar inom EU.

Som jag redovisat i ett tidigare svar till Josef Fransson [*frågeställaren, utskottets anm.*] innebär förordningen om en inre marknad för digitala tjänster (DSA) att det är kommissionen som har tillsynsansvaret för de största förmedlingstjänsterna. Det framgår av förordningen vilka befogenheter kommissionen har.

När kommissionen tillämpar unionsrätten är den förstas skyldig att beakta de grundläggande rättigheterna som de kommer till uttryck i fördragen och i stadgan om de grundläggande rättigheterna, inbegripet yttrande- och informationsfriheten.

Den 3 juli 2025 besvarade justitieminister Gunnar Strömmer (M) en skriftlig fråga om AI-driven politisk desinformation och vilka åtgärder ministern avser att vidta för att skydda i synnerhet barn och unga från politisk desinformation i digitala miljöer (fr. 2024/25:1274). Justitieministern anförde bl.a. följande:

Att skydda barn och unga från skadligt innehåll på internet är en viktig fråga som regeringen arbetar med både på EU-nivå och nationellt. Skyddet mot desinformation är en central del av det arbetet. Samtidigt som det är angeläget att barn och unga skyddas mot desinformation måste det beaktas att sociala medier är en viktig nyhetskälla för barn och unga. En bibehållen informationsfrihet kräver att tillgången till sociala medier och andra källor på internet inte begränsas mer än nödvändigt.

Inom EU gäller förordningen om en inre marknad för digitala tjänster (DSA). I förordningen finns krav på att de största plattformstjänsterna ska värdera och vidta åtgärder mot risker avseende bland annat desinformation. På EU-nivå har det också tagits fram en uppförandekod om desinformation som många plattformstjänster anslutit sig till. Sverige deltar även aktivt i den europeiska nämnden för digitala tjänster och dess arbetsgrupper, där Post- och telestyrelsen samt Mediemyndigheten och Konsumentverket deltar för Sveriges räkning.

Utöver EU-arbetet vidtar regeringen åtgärder för att stärka skyddet mot desinformation nationellt. I mars 2024 gav regeringen Mediemyndigheten i uppdrag att under 2024 och 2025 genomföra en bred och långsiktigt hållbar nationell satsning för att stärka medie- och informationskunnigheten i befolkningen. Satsningen syftar bland annat till att höja allmänhetens kunskap om hur AI kan användas i informationsflödet och därmed bidra till att stärka samhällets motståndskraft mot bland annat desinformation och oönskad informationspåverkan. I juni 2025 gav regeringen Mediemyndigheten ett kompletterande uppdrag att främja medie- och informationskunnighet genom att genomföra insatser för att öka kunskapen om AI samt de möjligheter och risker som AI kan medföra. Uppdraget ska slutredovisas senast den 30 april 2026.

Interpellationsdebatter

Under riksmötena 2021/22, 2023/24 och 2024/25 ställdes ett antal interpellationer till olika statsråd om yttrandefriheten på internet och regleringen

av techjättarna. Nedan återges utdrag ur vissa interpellationsdebatter som har ägt rum i ämnet.

I maj 2022 ställdes en interpellation om nätjättarnas valpåverkan (ip. 2021/22:517) till dåvarande kulturminister Jeanette Gustafsdotter (S). Hon besvarade interpellationen i riksdagens kammare den 10 juni 2022 (prot. 2021/22:128 § 13). Hon anförde inledningsvis följande (anf. 193):

Fru talman! Josef Fransson har frågat mig hur regeringen ser på den kritik som framförs internationellt mot nätjättarna med avseende på valpåverkan och vidare om regeringen kommer att vidta några åtgärder för att se till att företagen bakom de större nätplattformarna inte ägnar sig åt valpåverkan. Frågorna är ställda mot bakgrund av det svenska valet i september i år.

Regeringen har ett starkt engagemang för behovet av att säkerställa fri opinionsbildning och ett öppet demokratiskt samtal i det nya medie- och kommunikationslandskapet, likaså för behovet av att säkerställa fria, rättvisa och säkra val.

De nya möjligheter som digitaliseringen och nya kommunikationstjänster medfört är väl kända och nyttjade av många. Samtidigt har risker och utmaningar med exempelvis mycket stora globala plattformsföretag uppmärksamrats alltmer. Regeringen deltar aktivt i den internationella diskussionen om de krav som detta ställer på nya politiska lösningar.

Inom EU har flera viktiga initiativ och åtgärder genomförts under de senaste åren. Det handlar om att skapa en sammanhängande politik och ett rättsligt ramverk för de stora plattformsföretagens verksamhet. Under våren har rådet och Europaparlamentet enats om principöverenskommelser om både förordningen om öppna och rättvisa marknader inom den digitala sektorn, DMA, och förordningen om en inre marknad för digitala tjänster, DSA. Tillsammans kommer dessa att förbättra konkurrensvillkoren och säkerställa att leverantörerna av plattformstjänster tar ett större ansvar för olagligt innehåll online.

Det nya regelverket kommer också att innebära högre krav på transparens vad gäller hur algoritmer och affärsmodeller används för att sprida olika typer av innehåll. De största företagen kommer dessutom att behöva riskvärdera och utarbeta åtgärdsplaner för verksamheten vad gäller till exempel spridning av desinformation. Redan nu arbetar många av de relevanta företagen utifrån många av kraven, eftersom de ingått i tidigare överenskomna europeiska uppförandekoder.

Parallellt med det här arbetet pågår också samarbeten både nationellt och i EU för att säkerställa att allmänna val kan genomföras utan otillbörlig politisk eller ekonomisk påverkan. Ett valnätverk mellan europeiska myndigheter delar erfarenheter och kunskap om hur valen ska säkras. Medel har också avsatts på europeisk nivå för ett antal sammanlänkade forskningsprojekt med det gemensamma namnet European Digital Media Observatory med inriktning mot mediernas digitalisering, tjänsteutveckling och utmaningarna med felaktig information och desinformation. Sverige deltar även i en rad olika internationella nätverk för informations- och erfarenhetsutbyte kring informationspåverkan.

Nationellt har den nya Myndigheten för psykologiskt försvar i uppdrag att arbeta för att stärka samhällets förmåga att stå emot otillbörlig informationspåverkan riktad mot Sverige i samband med de allmänna valen i höst. Arbetet sker i nära samarbete med en rad andra aktörer. Den nya myndigheten har också i uppdrag att följa, beställa och förmedla forskning och annan kunskapsutveckling bland annat när det gäller otillbörlig informationspåverkan.

Slutligen vill jag nämna att Statens medieråd tillsammans med ett antal andra myndigheter och aktörer under våren inlett ett gemensamt arbete för att öka allmänhetens uppmärksamhet på risken för felaktig information och desinformation i samband med valet.

Sammantaget är detta ett område där det pågår mycket arbete i Sverige som också hänger tätt ihop med internationella processer. För mig som kulturminister med ansvar för bland annat medie- och demokratifrågor är frågorna centrala.

Med anledning av den dåvarande kulturministerns uttalanden anförde interpellanten bl.a. att det finns demokratiska problem med att globala megaföretag i dag helt lagligt och helt oreglerat kan samla in data om sina användare för att sedan skräddarsy vad användarna exponeras för i sina flöden. Vidare anförde interpellanten bl.a. att om vi ska ha en yttrandefrihet värd att tala om måste det finnas regelverk och lagar även på detta område och att det bör stiftas lagar mot nätjätarnas aktiviteter på den svenska marknaden. Dåvarande kulturministern svarade bl.a. följande (anf. 195 och 199):

Jag tror att de flesta vid det här laget har insett att internet inte är så fritt som vi en gång trodde. Även om vi i väst upprätthåller ett helt öppet internet använder de flesta av oss tjänster från de stora nätjättarna för att ha en chans att hitta rätt, som sökmotorer och sociala medietjänster. När vi gör det är det, precis som Josef Fransson påpekade, algoritmer och insamlade data om vår individuella internetanvändning som leder oss till ett visst innehåll.

De flesta av oss är nog i dag medvetna om att de här algoritmerna är utformade för att få oss att stanna längre och ta del av fler annonser, vilket genererar intäkter till de företag som erbjuder tjänsterna oavsett om det är en sökmotor eller en tjänst inom sociala medier. Techjättarna är till syvende och sist företag.

De här tjänsterna skapar möjligheter för oss att söka information och ta del av en samhällsdebatt. Men det innebär också stora utmaningar och risker. Det viktigaste skyddet mot ren manipulation är dels kunskaps- höjande insatser om hur tjänsterna fungerar, dels krav på betydligt högre transparens när det gäller hur spridningen sker på plattformarna och vilka som står bakom de olika kontona. Där kommer det att ställas krav genom just de EU-lagstiftningar som jag nämnde tidigare. Det är lagstiftning som är ytterst viktig och där Kulturdepartementet och regeringen har haft en aktiv roll. Jag ser verkligen fram emot den nya lagstiftningen.

Helt oreglerat är inte det som sker på eller via nätet. Vi har mycket som reglerar vad som får göras och inte, till exempel när det gäller förtal, olaga hot och olaga integritetsintrång. Det finns alltså rättskipning som möter när man missbrukar sin rätt att uttrycka sig via internet.

Jag vill rikta ett tack till Josef Fransson för att han har tagit initiativ till den här debatten. Vi behöver öka transparensen på digitala plattformar, och vi behöver skydda oss mot påverkansförsök från utländsk makt.

Regeringen kommer att fortsätta arbeta för ny lagstiftning på EU-nivå, som reglerar nätjättarna och gör det tydligt vilket ansvar de har för innehållet som publiceras på plattformarna.

Vi kommer också att arbeta för att öka kunskapen om medier och källkritik. Alla i Sverige ska ha möjlighet att ta del av nyheter och kunna avgöra vad som är sant och vad som är falskt. Jag hoppas att även

Sverigedemokraternas riksdagsledamöter kommer att ta del av den satsningen.

Sveriges medborgare ska ha möjlighet att fritt forma och uttrycka sina åsikter. Deras utbud av information ska inte styras av näjtätters algoritmer eller utländska makters påverkansförsök. Så bygger vi en långsiktig, hållbar demokrati.

I maj 2024 ställdes en interpellation om åtgärder för att stoppa hemliga konton på sociala medier (ip. 2023/24:765) till justitieminister Gunnar Strömmer (M). Han besvarade interpellationen i riksdagens kammare den 11 juni 2024 (prot. 2023/24:129 § 6). Han anförde inledningsvis följande (anf. 1):

Fru talman! Mattias Vepsä har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen vidtar för att stoppa hemliga konton, så kallade trollfabriker, på sociala medier.

Inledningsvis vill jag framhålla att alla vi som deltar i den offentliga debatten, särskilt vi som arbetar politiskt, har ett stort ansvar för att med utgångspunkt i vår vidsträckta och grundlagsskyddade yttrande- och informationsfrihet bidra till saklighet och tydlighet vad gäller budskap och avsändare. Detta gäller oavsett i vilka forum debatten förs, inklusive sociala medier.

När det sedan gäller det som Mattias Vepsä tar upp om att demokratin är utsatt för press från såväl inhemska som utländska påverkansoperationer kan jag konstatera att det är känt att det från olika aktörer finns ett bredare författningshot som syftar till att försvaga det demokratiska samhället.

Ett sådant hot består av spridningen av falska uppgifter, rykten, desinformation och våldsförhärlikande propaganda. Det bidrar till att öka motsättningarna i samhället och till att urholka förtroendet för samhällets centrala institutioner. Det kan även bidra till ett ökat hot mot olika företrädare för samhället.

Regeringen tar detta hot på mycket stort allvar och har vidtagit en rad åtgärder. Att öka motståndskraften mot desinformation är en central del i den nya strategi mot våldsbejakande extremism och terrorism som regeringen beslutade om i januari i år.

Mediemyndigheten har nyligen fått i uppdrag att arbeta långsiktigt för att stärka allmänhetens medie- och informationskunnighet, och en nationell kampanj kommer att utformas i nära samverkan med ett stort antal aktörer i nätverket MIK Sverige.

Myndigheten för psykologiskt försvar inrättades 2022 för att särskilt identifiera, analysera och kunna lämna stöd i bemötandet av otillbörlig informationspåverkan och annan vilseledande information som riktar mot Sverige eller, för den delen, svenska intressen. Under 2023 hade myndigheten exempelvis i uppdrag att stärka förmågan att motstå otillbörlig informationspåverkan mot svensk socialtjänst samt otillbörlig informationspåverkan riktad mot Sverige i samband med bränder av religiösa skrifter.

Även inom EU har olika initiativ tagits på området. Sedan flera år finns en europeisk uppförandekod när det gäller desinformation som många plattformstjänster online har anslutit sig till. Genom förordningen om en inre marknad för digitala tjänster, den så kallade DSA-förordningen, finns en skyldighet för de största plattformstjänsterna att riskvärdera och riskhantera vad gäller bland annat desinformation. I maj månad antogs rådsslutsatser om demokratins motståndskraft för att skydda valprocesserna mot utländsk påverkan.

Nyligen beslutades också om en förordning om transparens och inriktning när det gäller politisk reklam, som syftar till att underlätta för

väljare att känna igen politisk reklam, förstå vem som ligger bakom och veta om de har fått ett riktat reklammeddelande från en politisk aktör.

Slutligen genomförs arbetet mot desinformation mest effektivt genom att sprida korrekt och saklig information. Det innebär att vi som deltar i den offentliga debatten bör föregå med gott exempel. Vi som är politiskt aktiva behöver alla bidra till att upprätthålla saklighet och transparens i opinionsbildningen.

I juni 2024 ställdes en interpellation om möjligheten att skydda val från anonym påverkan (ip. 2023/24:823) till justitieminister Gunnar Strömmer (M). Han besvarade interpellationen i riksdagens kammare den 20 augusti 2024 (prot. 2023/24:139 § 13). Han anförde inledningsvis följande (anf. 49):

Herr talman! Anders Ygeman har frågat mig om hur jag avser att agera för att säkerställa att hat, hot och desinformation från anonyma konton inte påverkar kommande val.

Det finns mycket starka skäl att motverka otillbörlig informationspåverkan, något som spridning av desinformation och rykten i sociala medier kan vara exempel på. Vi vet att det utgör hot mot att val kan genomföras på ett säkert och rättvist sätt. Ytterst kan det också påverka förtroendet för hela valsystemet och därmed för valens demokratiska legitimitet. Därför är det också en högt prioriterad fråga för regeringen att säkerställa säkerheten i de allmänna val som hålls i vårt land.

Först och främst vill jag framhålla att det svenska valsystemet är robust och att möjligheterna att manipulera valresultaten är ytterst begränsade. Röstmottagningen och rösträkningen sker manuellt i lokala valdistrikt i alla kommuner. All rösträkning är dessutom offentlig, både när valsedlarna räknas en första gång i kommunerna och när de kontrolleras av länsstyrelserna innan resultatet fastställs. Att valadministrationen är decentraliserad på det här sättet, med ett delat ansvar mellan myndigheter på lokal, regional och statlig nivå, bidrar till att göra systemet robust och rättssäkert.

Efter flera rapporter om att det förekommit försök att negativt påverka synen på det svenska valsystemet tillsattes under 2020 en parlamentariskt sammansatt kommitté som gavs i uppdrag att lämna förslag för att stärka förtroendet för valsystemet och stärka dess motståndskraft mot manipulationer. Kommittén lämnade en rad förslag, bland annat att Valmyndigheten ska ges ett övergripande och sammanhållande ansvar för säkerhetsfrågorna i valadministrationen. Förslagen har remitterats och bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Parallellt med detta bedriver Valmyndigheten sedan oktober 2021 ett nationellt valnätverk i samarbete med länsstyrelserna, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Myndigheten för psykologiskt försvar. Valmyndigheten ingår även i ett europeiskt valnätverk med myndigheter från andra medlemsstater, som utbyter erfarenheter och kunskap om till exempel dataskydd och cybersäkerhet. I alla allmänna val sedan valet till Europaparlamentet 2019 har Valmyndigheten också tillhandahållit en tjänst för frivillig incidentrapportering för alla inblandade aktörer i valadministrationen, allt för att kunna identifiera och hantera hot som kan störa genomförandet av val.

Vad gäller frågan om just desinformation på internet finns därutöver numera både bindande regler för och frivilliga åtaganden från de stora internetplattformarna. Genom förordningen om en inre marknad för digitala tjänster, den så kallade DSA-förordningen, måste de mycket stora plattformarna utföra riskbedömningar som inbegriper risken för att de används för samordnade desinformationskampanjer eller valmanipulation.

Många internetplattformar har dessutom i den europeiska uppförandekoden avseende desinformation åtagit sig att samarbeta och samordna sitt arbete under val, när hotet från desinformationskampanjer är särskilt stort. Undertecknarna till uppförandekoden har till exempel inrättat ett system för snabba insatser för att under valperioderna säkerställa ett snabbt och effektivt samarbete mellan plattformar, faktagranskare och organisationer i det civila samhället.

Att värna och skydda våra allmänna val är en ytterst viktig och prioriterad fråga. Den svenska folkstyrelsen och valsystemet bygger på principerna om fri åsiktsbildning och om allmän och lika rösträtt. Alla väljare ska kunna rösta utan att utsättas för tvång eller annan otillbörlig påverkan. Regeringen följer därför löpande utvecklingen, och flera svenska myndigheter samverkar både nationellt och inom EU för att värna våra valprocesser.

I juni 2024 ställdes en interpellation om arbete på EU-nivå mot anonym påverkan (ip. 2023/24:827) till dåvarande EU-minister Jessika Roswall (M). Hon besvarade interpellationen i riksdagens kammare den 5 september 2024 (prot. 2023/24:141 § 6). Hon anförde inledningsvis följande (anf. 15):

Fru talman! Matilda Ernkrans har frågat mig vilka initiativ jag tänker ta på EU-nivå för att stoppa hat, hot och desinformation från anonyma konton i sociala medier.

Regeringen ser allvarligt på risken att hat, hot och desinformation leder till splittring i samhället, tystade röster och ett urholkat förtroende för våra demokratiska institutioner. Den svenska gemenskapen ska fortsatt präglas av tillit, trygghet och respekt för grundläggande fri- och rättigheter. Som Matilda Ernkrans lyfter fram finns det, utöver de åtgärder som vidtas nationellt inom olika statsråds ansvarsområden, även skäl att agera på EU-nivå.

Bland insatser som redan vidtagits inom EU vill jag särskilt nämna förordningen om en inre marknad för digitala tjänster, DSA, som ställer krav på de största plattformarna bland annat när det gäller desinformation. Ett annat exempel är förordningen om politisk reklam, som syftar till att underlätta för väljare att känna igen och förstå vem som ligger bakom politisk reklam. Ett ytterligare exempel är den nya förordningen om artificiell intelligens, som förbjuder användningen av AI-system som syftar till att manipulera eller vilseleda.

Vid sidan av lagstiftning tas andra initiativ, till exempel den uppförandekod om desinformation som många plattformstjänster har anslutit sig till.

Frågans gränsöverskridande natur har under en följd av år föranlett ett brett och omfattande arbete inom EU. Regeringen ser därför positivt på att Ursula von der Leyen ger frågan stort utrymme i sina politiska riktlinjer för nästa kommission.

Detta ger anledning att påminna om betydelsen av att EU-åtgärder utformas på ett balanserat och proportionerligt sätt. På det här området aktualiseras ofta avvägningar där yttrandefrihet och andra rättigheter måste balanseras mot vikten av att motverka avarter som kan få mycket allvarliga konsekvenser. Regeringen värnar denna balans.

När det gäller det mer specifika innebär regeringens ansvarsfördelning att statsråd som har ansvar för ett politikområde också hanterar de EU-frågor som ryms där. I allmänna rådet, där jag som EU-minister företräder Sverige, behandlas allmänna och tvärsektoriella frågor. Ett sådant exempel är den nyss nämnda förordningen om politisk reklam. Detta innebär dock inte att jag har ansvaret för frågor som rör desinformation och otillbörlig

påverkan. Sådana frågor hanteras som huvudregel heller inte i allmänna rådet. Eftersom frågan om hat, hot och desinformation kopplat till sociala medier berör flera statsråds ansvarsområden vill jag dock understryka att det är viktigt att regeringen arbetar gemensamt, särskilt då detta kräver att initiativ tas både nationellt och på EU-nivå.

I ett efterföljande anförande uttalade EU-ministern bl.a. följande (anf. 19):

Regeringen tar de här frågorna på fullaste allvar och har gjort det ända sedan dag ett, bland annat mot bakgrund av den oroliga omvärld som Matilda Ernkrans lyfte fram i sitt första inlägg. Det är många ministrar som är inblandade och ansvarar för de olika delarna. Bland annat fattade regeringen i somras beslut om en ny nationell säkerhetsstrategi, just för att tydliggöra Sveriges förmåga när det gäller att möta hybridhot, desinformation och påverkansoperationer. Men det handlar inte bara om att identifiera vilka förmågor som finns och om att identifiera och hantera hoten utan också om hur vi själva kan minska sårbarheten och stärka motståndskraften i samhället.

I fråga om våra nationella säkerhetsintressen, omvärldsläget och Sveriges förutsättningar är regeringens absolut viktigaste uppgift att prioritera och fokusera på de här frågorna. Om man har tid och lust kan jag definitivt rekommendera att läsa den nationella säkerhetsstrategin.

Regeringen jobbar också med en massa andra förslag. Bland annat har kulturministern varit här och informerat om att Mediemyndigheten fått i uppdrag att genomföra en nationell satsning på att stärka medie- och informationskunnigheten, just för att motverka desinformation.

I februari 2025 ställdes en interpellation om förbud mot anonyma konton på sociala medier (ip. 2024/25:485) till civilminister Erik Slottner (KD). Han besvarade interpellationen i riksdagens kammare den 14 mars 2025 (prot. 2024/25:84 § 12). Han anförde inledningsvis följande (anf. 62):

Herr talman! Markus Selin har frågat mig om jag tänker ta några initiativ nationellt eller på EU-nivå för att förhindra användandet av anonyma konton på sociala medier eftersom sådana konton bidrar till skenande polarisering, lögn och försök till att splittra folket.

Det finns inga planerade initiativ om förbud mot anonyma konton. Regeringen följer utvecklingen noggrant och ser allvarligt på att användandet av anonyma konton på sociala medier riskerar att bidra till spridningen av hat, hot, desinformation och en minskad tilltro till våra demokratiska institutioner. Vad vi gör online ska precis som det vi gör offline baseras på tillit, trygghet och respekt för grundläggande fri- och rättigheter.

Många viktiga åtgärder har redan vidtagits på området de senaste åren för att värna tryggheten online både inom EU och nationellt. Ett av dessa är EU:s förordning om en inre marknad för digitala tjänster (även kallad DSA). Förordningen ställer tydliga krav på de sociala medieplattformarna i syfte att skapa en tryggare onlinemiljö. Reglerna i förordningen är olika beroende på typ och storlek av plattform och gäller bland annat hanteringen av olagligt innehåll, utövandet av grundläggande rättigheter samt regler för att stärka en transparent samhällsdebatt.

I Sverige är det Post- och telestyrelsen i rollen som nationell samordnare för digitala tjänster samt Konsumentverket och Mediemyndigheten som ansvarar för tillsynen av DSA och av de digitala plattformar som är etablerade i Sverige. Myndigheterna deltar även aktivt i det EU-samarbete som byggs upp genom DSA inom den europeiska nämnden för

digitala tjänster. Myndigheterna följer även andra medlemsstaters initiativ och utveckling på området.

Ett annat exempel på viktiga åtgärder är antagandet av EU:s förordning om transparens och inriktning när det gäller politisk reklam, som ska börja tillämpas senare i år. Förordningen riktar sig mot alla aktörer som beställer, utformar eller sprider politisk reklam och syftar till att underlätta för väljare att känna igen och förstå vem som ligger bakom sådan reklam.

Vid sidan av rättsakter finns det andra initiativ, till exempel EU:s uppförandekod om desinformation som många plattformstjänster har anslutit sig till. Koden innehåller bland annat ett åtagande att bekämpa falska konton liksom förstärkningsmekanismer drivna av så kallade botar.

Justitieminister Strömmer och hans nordiska kollegor har även haft möten med de stora sociala medieplattformarna för att understryka deras ansvar och få dem att göra mer i frågan om anonyma konton, specifikt avseende rekryteringen av unga till organiserad brottslighet. Vid en press-träff den 20 februari 2025 aviserade också regeringen sin avsikt att i ett snabbspår ta fram förslag till utökade möjligheter för Polismyndigheten att agera mot olagligt innehåll online.

I arbetet med att motverka hat, hot, personangrepp och desinformation, både på nationell nivå och på EU-nivå, är det viktigt att understryka att sådana insatser bör utformas proportionerligt. Rätten att uttrycka sig fritt är helt fundamental för varje demokrati. Alla förslag som riskerar att begränsa människors förmåga att uttala sig fritt måste därför vägas mot den grundlagsskyddade yttrandefriheten.

I ett efterföljande anförande uttalade civilministern bl.a. följande (anf. 64):

Markus Selin säger att han har väldigt många i ryggen när han föreslår ett förbud mot anonyma konton. Jag är inte riktigt lika säker på att stödet är så samlat. Jag är inte helt säker på att det skulle vara alldeles oproblematiskt att införa ett sådant förbud och ändå ha grundlagen med sig. Det skulle nog behöva diskuteras betydligt mer bland jurister, och man behöver manövrera tydligare i frågan.

Jag menar att det faktiskt kan finnas skäl att vara anonym bakom ett konto. Jag kan exempelvis tänka mig att vissa regimkritiker kan ha skäl att vara anonyma för att våga berätta sanningen om vad som försiggår och pågår i vissa länder utan att behöva vara rädda att bli förföljda av exempelvis regimtrogna individer.

Det kan finnas skäl av den typen till att vilja vara anonym på nätet. I sådana fall är detta viktigt för att kunna tillhandahålla en objektiv och sanningsenlig information som vi kan vara säkra på inte är filtrerad genom auktoritära regimer.

Jag tror att varken jag, Markus Selin eller någon annan i den här kammaren gillar förekomsten av anonyma konton. För oss är det självklart att man ska veta vem som står bakom ett budskap och att man är öppen med vem man är. Men det är svårt att förbjuda allt man ogillar. Så är det i vårt samhälle; man kan inte förbjuda allt.

Många gånger kan man i stället attackera effekten av det man inte gillar, och det är det vi har gjort bland annat med Digital Services Act. Det vi förbjuder och kommer åt är just innehållet på nätet, exempelvis olagligt och skadligt innehåll. Det här är ett väldigt stort arbete, och DSA-förordningen har haft stor effekt på nätets innehåll. Man har kunnat komma åt en hel del tack vare förordningen, och vi har flera statliga myndigheter som är aktiva i arbetet.

Jag tror också att man ska vara lite försiktig så att man inte hamnar på ett sluttande plan. Om man börjar förbjuda anonyma konton – vad blir då nästa steg? Vad ska man förbjuda sedan? Till slut hamnar vi på ett

sluttande plan där vi inte respekterar yttrandefriheten, som är en viktig grundbult i den svenska och västerländska demokratin.

Jag skulle därför vilja höja ett varningens finger för detta, som i ett första skede kan ses som en självklar och ganska enkel åtgärd men som riskerar att i förlängningen bli ett övergrepp på det fria ordet. Det vore väldigt farligt och olyckligt.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har tidigare avstyrkt motioner om att bl.a. se över regleringen av yttrandefriheten på internet och i sociala medier och regleringen av techjättarna (bet. 2022/23:KU27, bet. 2023/24:KU9 och bet. 2024/25:KU24). Vid sin senaste behandling under riksmötet 2024/25 framhöll utskottet, liksom tidigare, vikten av att värna den grundlagsreglerade informations- och yttrandefriheten och förespråkade lösningar som i första hand bygger på frivillighet. Utskottet konstaterade att det inom EU hade vidtagits en rad åtgärder för att anpassa och harmonisera ansvarsregler för bl.a. mycket stora onlineplattformar, säkerställa transparens och respekt för grundläggande rättigheter i en digital miljö samt motverka desinformation på internet. Utskottet noterade även att det pågick arbete inom EU med flera förslag som syftade till att bl.a. öka transparensen, förbättra möjligheterna till fri opinionsbildning och minska risken för desinformation. Utskottet var inte berett att vidta någon åtgärd med anledning av motionsyrkandena, som avstyrktes. I betänkandet lämnades tre reservationer (S, SD, C).

Utskottets ställningstagande

Utskottet framhåller, liksom tidigare, vikten av att värna den grundlagsreglerade informations- och yttrandefriheten och förespråkar lösningar som i första hand bygger på frivillighet.

Utskottet konstaterar att det pågår ett omfattande och fortlöpande arbete både på nationell nivå och inom EU för att värna yttrandefriheten på internet och för att förhindra desinformation, otillbörlig informationspåverkan och brottslig verksamhet.

Utskottet noterar det arbete som pågår och de åtgärder som har vidtagits exempelvis för att skydda minderåriga, bl.a. när det gäller frågan om en åldersgräns till skydd för barns hälsa och trygghet i digitala miljöer och frågan om elektronisk identifiering.

Vidare konstaterar utskottet att det inom EU har vidtagits en rad åtgärder för att anpassa och harmonisera ansvarsregler för bl.a. mycket stora onlineplattformar, säkerställa transparens och respekt för grundläggande rättigheter i en digital miljö samt motverka desinformation på internet. Utskottet noterar även att det för närvarande pågår arbete inom EU med flera förslag som syftar till att bl.a. stärka skyddet av barn och unga i den digitala miljön, öka transparensen, förbättra möjligheterna till fri opinionsbildning och minska risken för desinformation.

Mot denna bakgrund är utskottet inte berett att ta något initiativ med anledning av motionsyrkandena. De avstyrks därmed.

Personuppgifter och digitala söktjänster

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som avser personuppgifter och digitala söktjänster.

Jämför reservation 4 (S, V, MP) och 5 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2025/26:3721 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 15 begärs ett tillkännagivande om att begränsa möjligheten att göra mycket känsliga personuppgifter sökbara på internet. Motionärerna menar att det publiceras känsliga personuppgifter om enskilda på vissa webbplatser som har s.k. frivilligt grundlagsskydd genom utgivningsbevis. Enligt motionärerna utgör dessa webbplatser allvarliga ingrepp i enskildas personliga integritet och kan användas av kriminella för att kartlägga individer. Motionärerna anser att det skyndsamt bör tas fram en ny lagstiftning som kommer till rätta med problemet.

I kommittémotion 2025/26:3583 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 21 begärs ett tillkännagivande om att stärka skyddet av enskildas personuppgifter. Motionärerna anför sammantaget att det är problematiskt när webbplatser som har s.k. frivilligt grundlagsskydd genom utgivningsbevis tillhandahåller rena personregister med information av personlig och känslig karaktär. Motionärerna anser att den nuvarande regleringen ger ett otillräckligt skydd mot integritetskränkningar. De hänvisar till betänkandet Personuppgifter och mediegrundlagarna (SOU 2024:75) och efterfrågar en striktare reglering av möjligheten att offentliggöra personuppgifter genom söktjänster på internet.

I motionerna 2025/26:474 av Carita Boulwén (SD) yrkande 2, 2025/26:1413 av Sten Bergheden (M) och 2025/26:1558 av Yusuf Aydin (KD) begärs liknande tillkännagivanden om en översyn av grundlagens regler om utgivningsbevis och om begränsningar av tillgången till personuppgifter hos digitala söktjänster samt söktjänsternas publicering av personuppgifter för att värna enskildas integritet. Motionärerna anför att det finns databaser med utgivningsbevis som tillhandahåller information som kan missbrukas i kriminella syften. Motionärerna efterlyser lagändringar för att komma till rätta med problemet.

I motion 2025/26:735 av Ingemar Kihlström (KD) begärs dels ett tillkännagivande om förändrade riktlinjer och förordningar för att begränsa offentlig-

görande eller försäljning av personuppgifter (yrkande 1), dels ett tillkännagivande om att det ska krävas fullständig identifikation av personer som begär ut känsliga personuppgifter (yrkande 2).

Gällande rätt

Publiceringar på internet faller som utgångspunkt utanför yttrandefrihetsgrundlagens tillämpningsområde, vilket innebär att grundlagsskyddet i stället finns i regeringsformen. Från denna huvudregel görs det undantag genom webbsändningsregeln (1 kap. 3 § andra stycket YGL) och databasregeln (1 kap. 4 § YGL).

Databasregeln ger under vissa förutsättningar grundlagsskydd för yttranden genom tillhandahållanden till allmänheten ur databaser. Det som typiskt sett avses är tillhandahållanden av lagrad information från webbplatser på begäran. För vissa aktörer gäller grundlagsskyddet automatiskt, dvs. utan att någon särskild åtgärd behöver vidtas. Så är fallet för redaktioner för periodiska skrifter och redaktioner för program. Även massmedieföretag, som t.ex. bokförlag som ger ut tryckta böcker och skivbolag som ger ut tekniska upptagningar, och nyhetsbyråer har automatiskt grundlagsskydd för sina databaser. Andra aktörer, som alltså inte har automatiskt grundlagsskydd enligt yttrandefrihetsgrundlagen, har möjlighet att hos Mediemyndigheten ansöka om utgivningsbevis och på så sätt få ett s.k. frivilligt grundlagsskydd (jfr 1 kap. 4 § första stycket 1 d och 5 § YGL).

Artikel 10 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), nedan kallad EU:s dataskyddsförordning, innehåller bestämmelser som syftar till att skydda den personliga integriteten med avseende på behandling av personuppgifter om fällande domar i brottmål och lagöverträdelser som innefattar brott. Sådana personuppgifter får endast behandlas under kontroll av en myndighet eller när behandling är tillåten enligt unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, där lämpliga skyddsåtgärder för de registrerades rättigheter och friheter fastställs. Ett fullständigt register över fällande domar i brottmål får endast föras under kontroll av en myndighet.

Särskilda krav gäller dessutom för att behandling av s.k. känsliga personuppgifter ska vara tillåten. Således tillåter artikel 9 i EU:s dataskyddsförordning behandling av särskilda kategorier av personuppgifter, s.k. känsliga personuppgifter, endast i vissa fall. Till dessa hör uppgifter som avslöjar exempelvis ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse, medlemskap i fackförening, uppgifter om hälsa och uppgifter om en fysisk persons sexualliv eller sexuella läggning.

Enligt artikel 85.1 i EU:s dataskyddsförordning ska medlemsstaterna i lag förena rätten till integritet i enlighet med förordningen med yttrande- och informationsfriheten, inbegripet behandling som sker för journalistiska

ändamål eller för akademiskt, konstnärligt eller litterärt skapande. Sådana bestämmelser har förts in i lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning (dataskyddslagen).

Personuppgiftsregleringens grundläggande syfte är att värna enskilda individers personliga integritet när deras personuppgifter behandlas. Regleringen tillämpas emellertid inte om den är oförenlig med tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen. Enligt 1 kap. 7 § första stycket dataskyddslagen ska alltså EU:s dataskyddsförordning och dataskyddslagen inte tillämpas i den utsträckning det skulle strida mot mediegrundlagarna.

När det gäller offentliggörande av vissa särskilt integritetskänsliga personuppgifter, bl.a. uppgifter som avslöjar politisk eller religiös åskådning eller som rör hälsa och sexualliv, innehåller mediegrundlagarna dock bestämmelser om undantag från det grundlagsskyddade området som medför att personuppgiftsregleringen i viss utsträckning ändå kan tillämpas. Men något motsvarande undantag för uppgifter om lagöverträdelse finns inte. Mediegrundlagarna innehåller nämligen inte något särskilt undantag för sådana personuppgifter som rör fällande domar i brottmål enligt regleringen i artikel 10 i EU:s dataskyddsförordning. Det medför att de begränsningar i behandlingen av sådana personuppgifter som följer av den artikeln inte gäller i de fall uppgifterna publiceras i sådana medier som skyddas av tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen.

Vidare följer av 1 kap. 7 § andra stycket dataskyddslagen att stora delar av EU:s dataskyddsförordning och dataskyddslagen, däribland artikel 10 i EU:s dataskyddsförordning, inte ska tillämpas vid behandling av personuppgifter som sker för journalistiska ändamål eller för akademiskt, konstnärligt eller litterärt skapande. Även vid offentliggöranden som sker i sådana former som inte omfattas av mediegrundlagarna finns det alltså ett undantag för sådan personuppgiftsbehandling som sker inom ramen för bl.a. journalistisk verksamhet.

I 21 kap. offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL, finns bestämmelser om sekretess till skydd för uppgift om enskilds personliga förhållanden oavsett i vilket sammanhang uppgiften förekommer. Enligt 21 kap. 7 § OSL gäller sekretess för personuppgift, om det kan antas att uppgiften efter ett utlämnande kommer att behandlas i strid med EU:s dataskyddsförordning, dataskyddslagen eller 6 § lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor. Paragrafen tar sikte på behandlingen av personuppgifter efter ett utlämnande och inte myndighetens egen behandling i samband med utlämnandet. Det som ska bedömas enligt bestämmelsen är alltså om mottagarens tilltänkta behandling av de personuppgifter som begärs ut uppfyller kraven enligt dataskyddsregleringen.

Tidigare utredning och förslag

Ett ändamålsenligt skydd för tryck- och yttrandefriheten

Regeringen beslutade i juni 2018 att tillkalla en parlamentariskt sammansatt kommitté, 2018 års tryck- och yttrandefrihetskommitté (Ju 2018:01), med uppgift att utreda ett antal frågor på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området. Kommittén överlämnade betänkandet *Ett ändamålsenligt skydd för tryck- och yttrandefriheten* (SOU 2020:45) i augusti 2020. Betänkandet behandlades i proposition 2021/22:59 *Ett ändamålsenligt skydd för tryck- och yttrandefriheten*.

I propositionen gjorde regeringen bedömningen att det finns skäl att begränsa grundlagsskyddet för vissa söktjänster som offentliggör personuppgifter om lagöverträdelse, med hänsyn till skyddet för den personliga integriteten. Till stöd för sin bedömning anförde regeringen bl.a. att databasernas utveckling har ökat behovet av ett stärkt integritetsskydd och att den nuvarande regleringen är inkonsekvent och ger ett otillräckligt skydd mot integritetskränkningar. Regeringen menade därför att grundlagsskyddet för vissa uppgiftssamlingar behöver begränsas.

Regeringen konstaterade att det i dag finns databaser med utgivningsbevis som i allt väsentligt är utformade som söktjänster för personuppgifter. En del av dessa tjänster kan i praktiken liknas vid privata belastningsregister. Enligt regeringen är uppgiftssamlingar som innehåller uppgifter om lagöverträdelse integritetskänsliga. Sammantaget ansåg regeringen att övervägande skäl talar för att skyddet för den personliga integriteten bör stärkas genom att begränsningar införs i grundlagsskyddet för vissa söktjänster som offentliggör personuppgifter om lagöverträdelse.

I propositionen föreslog regeringen därför att bestämmelserna i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen inte ska hindra att det i lag meddelas föreskrifter om förbud mot offentliggörande av – vid sidan av vissa s.k. känsliga personuppgifter – personuppgifter som rör fällande domar i brottmål eller lagöverträdelse som innefattar brott eller därmed sammanhängande beslut om häktning och andra straffprocessuella tvångsmedel. Vidare föreslog regeringen att det som förutsättning för att föreskrifterna ska få meddelas, i fråga om alla de berörda kategorierna av personuppgifter, ska krävas att personuppgifterna ingår i en uppgiftssamling som har ordnats så att det är möjligt att söka efter eller sammanställa dessa och det med hänsyn till uppgiftssamlingens karaktär står klart att det finns särskilda risker för otillbörliga intrång i enskildas personliga integritet.

Enligt regeringens förslag skulle alltså avgränsningen i förhållande till det grundlagsskyddade området göras utifrån uppgiftssamlingens karaktär och graden av det integritetsintrång som kan accepteras. Enligt regeringens mening innebar förslaget att det upprätthölls en rimlig balans mellan de motstående intressen som gjorde sig gällande.

Propositionen behandlades i konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU14 *Ett ändamålsenligt skydd för tryck- och yttrandefriheten*.

Utskottet avstyrkte regeringens förslag om att begränsa grundlagsskyddet för vissa söktjänster och anförde bl.a. följande:

Redan när det frivilliga grundlagsskyddet för databaser infördes varnade utskottet för att det skulle kunna uppstå konflikter med skyddet för den personliga integriteten och att grundlagsskyddet i värsta fall skulle kunna omfatta databaser som är rena personregister (bet. 2001/02:KU21 s. 32). Utskottet har också framhållit att söktjänster som tillhandahåller personuppgifter om lagöverträdelse m.m. utgör ett allvarligt ingrepp i enskildas personliga integritet och samtidigt framhållit vikten av att grundlagarnas tillämpningsområde är tydligt avgränsat (bet. 2017/18:KU16 s. 40). Som regeringen konstaterar har utvecklingen gått i den riktning som utskottet befarade. I dag finns databaser med utgivningsbevis som i praktiken kan liknas vid privata belastningsregister. Utskottet delar därför regeringens bedömning att den nuvarande regleringen ger ett otillräckligt skydd för integritetskränkningar.

Utskottet vill samtidigt betona att intresset av att skydda enskilda mot integritetskränkningar i detta fall måste vägas mot rätten till informations- och yttrandefrihet. Vidare måste varje begränsning av det grundlagsskyddade området ske varsamt och övervägas noggrant med hänsyn till den fria åsiktsbildningens betydelse som en av demokratiens grundvalar.

De förslag på begränsningar av grundlagsskyddet för vissa söktjänster som regeringen nu lagt fram ligger i linje med de förslag som presenterades av utredningen Ett ändamålsenligt skydd för tryck- och yttrandefriheten (SOU 2020:45). Utredningens förslag mötte mycket stark remisskritik. En majoritet av remissinstanserna har t.ex. motsatt sig förslaget på grund av att de föreslagna bestämmelserna är för vaga eller svårtolkade. Till bemötande av denna kritik har regeringen bl.a. anført att det med hänsyn till den snabba utvecklingen på området är oundvikligt att regleringen måste ges en sådan utformning att det lämnas visst utrymme för en helhetsbedömning av omständigheterna i det enskilda fallet, även om tillämpningen därmed riskerar att bli något mindre förutsebar.

Utskottets uppfattning är att de påtalade bristerna i den föreslagna regleringens förutsebarhet innebär att regeringens förslag inte kan anses utgöra en ändamålsenlig begränsning av det grundlagsskyddade området. Om regeringens förslag skulle genomföras riskerar det enligt utskottet att skapa en alltför bred och oprecis möjlighet att göra inskränkningar i grundlagsskyddet genom vanlig lag.

Utskottet vill i detta sammanhang framhålla den värdefulla ordningen att grundlagsändringar normalt genomförs i brett samförstånd. Den breda enighet som brukar eftersträvas saknas när det gäller regeringens förslag i denna del.

I betänkandet lämnades en reservation (S, V, L och MP).

Riksdagen beslutade i enlighet med utskottsmajoritetens förslag (bet. 2021/22:KU14, rskr. 2021/22:283 och bet. 2022/23:KU6, rskr. 2022/23:10).

Pågående arbete m.m.

Personuppgifter och mediegrundlagarna (SOU 2024:75)

Regeringen beslutade den 19 oktober 2023 att ge en särskild utredare i uppdrag att se över grundlagsskyddet för söktjänster som offentliggör personuppgifter om lagöverträdelse och för söktjänster som offentliggör personuppgifter om

adress, telefonnummer och civilstånd och andra uppgifter som rör enskildas personliga förhållanden (dir. 2023:145, Ju 2023:21). Syftet med uppdraget var att stärka skyddet för den personliga integriteten när personuppgifter offentliggörs i sådana söktjänster. Utredaren skulle

- analysera och ta ställning till om det finns behov av att inskränka grundlagsskyddet för söktjänster som offentliggör personuppgifter om adress, telefonnummer, civilstånd och andra uppgifter som rör enskildas personliga förhållanden samt för söktjänster som offentliggör personuppgifter om lagöverträdelse
- ingående redovisa de ändringar i grundlag och, vid behov, i vanlig lag som skulle kunna göras för att stärka skyddet för personuppgifter i sådana söktjänster samt konsekvenserna av varje författningsändring
- lämna de förslag på författningsändringar som utredaren bedömer motiverade för att stärka skyddet för den personliga integriteten när personuppgifter offentliggörs i sådana söktjänster
- redogöra för de regler som kommer att gälla för söktjänsterna om utredaren bedömer att delegationsbestämmelser bör införas i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen.

Utredaren biträdades av en parlamentariskt sammansatt referensgrupp. Uppdraget redovisades den 20 november 2024 i betänkandet Personuppgifter och mediegrundlagarna (SOU 2024:75). Utredningen föreslår att det befintliga undantaget i mediegrundlagarna för söktjänster som offentliggör känsliga personuppgifter utvidgas till att omfatta samtliga personuppgifter. Utredningen föreslår vidare att undantaget ändras så att det blir tillämpligt endast när offentliggörandet innebär särskilda risker för otillbörliga intrång i enskildas personliga integritet. Vid bedömningen av risken för otillbörligt intrång i enskildas personliga integritet ska följande särskilt beaktas:

- personuppgifternas karaktär
- omfattningen av offentliggörandet
- syftet med offentliggörandet.

Utredningens förslag innebär att lagstiftaren får möjlighet att i lag reglera de söktjänster som omfattas av grundlagsundantaget. Även befintlig lagstiftning och EU-förordningar kommer att aktualiseras för de aktörer som berörs av undantaget. Således blir bl.a. EU:s dataskyddsförordning och kompletterande nationell lagstiftning tillämplig. Grundlagsändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2027.

Betänkandet har remissbehandlats, och förslagen har beretts inom Regeringskansliet. I regeringens propositionsförteckning för hösten 2025 angavs att regeringen avsåg att lämna en proposition till riksdagen i december 2025.

I en debattartikel som publicerades den 24 november 2025 diskuterar bl.a. justitieminister Gunnar Strömmer och civilminister Erik Slottner söktjänsternas publicering av personuppgifter, dataskyddsförordningen och

pågående rättsprocesser, och det anförs bl.a. att rättsläget är oklart.²⁷ Av artikeln framgår att regeringen för närvarande inte avser att gå vidare med utredningens förslag som innebär att söktjänster ska undantas från grundlags-skydd. Vidare framgår att regeringen avser att utöver den nu pågående utredningen om bakgrundskontroller (se nedan) tillsätta en utredning med uppdrag att utreda möjligheten till reglering genom vanlig lag.

Utredning om bakgrundskontroller

Den 11 september 2025 beslutade regeringen att en särskild utredare ska analysera behovet av och förutsättningarna för att göra bakgrundskontroller i såväl offentlig som privat verksamhet (dir. 2025:83). Syftet är bl.a. att ge verksamheter ändamålsenliga verktyg inför och under anställning m.m. för att kunna förebygga de risker som förekomsten av personer med brottsliga eller andra skadliga intentioner innebär på arbetsplatser, exempelvis infiltration och annan otillbörlig påverkan. I direktiven anförs att möjligheten att göra noggranna bakgrundskontroller där det finns legitima behov behöver säkerställas samtidigt som den personliga integriteten måste värnas.

Utredaren ska bl.a.

- lämna förslag på ett ändamålsenligt, proportionerligt och rättssäkert regelverk för bakgrundskontroller inför anställning, uppdrag eller annat deltagande i verksamheten på motsvarande sätt som anställda,
- lämna förslag på ett ändamålsenligt, proportionerligt och rättssäkert regelverk för uppföljande bakgrundskontroller under pågående anställning, uppdrag eller annat deltagande i verksamheten på motsvarande sätt som anställda,
- redovisa behovet av och förutsättningarna för offentliga och privata verksamheter att göra bakgrundskontroller i andra situationer än vid anställning och liknande förhållanden, t.ex. vid ingående eller uppföljning av avtal och, där det bedöms finnas ett särskilt stort behov, lämna nödvändiga författningsförslag,
- analysera förutsättningarna för, och lämna förslag om, att obligatoriska kontroller av uppgifter i misstankeregistret och belastningsregistret ska göras inför anställning och annat deltagande i verksamheter enligt socialtjänstlagen och LSS som riktar sig till vuxna, däribland äldre, och
- analysera och bedöma om obligatoriska kontroller av uppgifter i misstankeregistret och belastningsregistret bör införas för fler verksamheter.

Uppdraget ska redovisas senast den 11 mars 2027.

²⁷ Se <https://www.di.se/debatt/vi-andrar-inte-i-grundlagen-for-soktjanster/>.

Pågående och nyligen avslutade domstolsprocesser

Som framgått ovan ska EU:s dataskyddsförordning inte tillämpas i den utsträckning det skulle strida mot mediegrundlagarna (1 kap. 7 § första stycket dataskyddslagen). Därmed har exempelvis bestämmelser om behandling av personuppgifter i strid med dataskyddsregleringen inte ansetts tillämpliga om personuppgifterna efter utlämnande ska behandlas inom ramen för mediegrundlagarnas tillämpningsområde. På senare tid har dock domstolar i ärenden som har avsett utlämnande av allmänna handlingar gjort en annan bedömning även när mottagaren av uppgifterna haft utgivningsbevis och har omfattats av yttrandefrihetsgrundlagen. Avgörandena har överklagats till Högsta förvaltningsdomstolen respektive Högsta domstolen.

Högsta domstolen meddelade den 25 februari 2025 beslut i två mål som rör utlämnande av brottmålsdomar dels till en nyhetsbyrå (mål nr Å 3457-24), dels till ett företag som tillhandahåller information för bakgrundskontroller men som också i viss utsträckning ägnar sig åt journalistisk verksamhet (mål nr Å 3169-24). Målen gäller frågan om det råder sekretess för de begärda uppgifterna och, i så fall, om uppgifterna bör lämnas ut med förbehåll. I målen aktualiseras förhållandet mellan 21 kap. 7 § OSL, 1 kap. 7 § dataskyddslagen och reglerna i dataskyddsförordningen.

Bakgrunden i målet avseende nyhetsbyrån (mål nr Å 3457-24) var i korthet följande. Nyhetsbyrån begärde ut ett större antal domar och andra handlingar i brottmål från hovrätten. Med hänvisning till EU:s dataskyddsförordning och praxis från EU-domstolen kom hovrätten fram till att det rådde sekretess för de personuppgifter som finns i handlingarna och lämnade ut handlingarna med förbehåll. Enligt förbehållet begränsades nyhetsbyråns rätt att lämna uppgifterna vidare eller utnyttja dessa.

Högsta domstolen har ändrat hovrättens beslut bara på det sättet att förbehållets utformning har justerats för att i större utsträckning möjliggöra att nyhetsbyrån fortsatt kan bedriva sin journalistiska verksamhet, bl.a. genom att publicera redaktionellt bearbetad nyhetstext.

Högsta domstolen konstaterar i avgörandet att nyhetsbyråns verksamhet omfattas av grundlagsskydd och att lagstiftaren får anses ha avsett att EU:s dataskyddsförordning inte alls ska tillämpas på det grundlagsskyddade området. En sådan ordning innebär att brottmålsdomar ska lämnas ut, också när begäran avser en större mängd handlingar, och att det finns mycket begränsade möjligheter att ingripa mot den efterföljande behandlingen. Högsta domstolen gör bedömningen att en sådan ordning inte kan anses vara förenlig med dataskyddsförordningen.

Högsta domstolen har därefter prövat frågan om sekretess enligt 21 kap. 7 § OSL och kommit fram till att sekretess föreligger.

Med den utgångspunkten justerar Högsta domstolen förbehållet så att det tar sikte på att förhindra dels att handlingarna – med de personuppgifter som finns i dem – tillhandahålls av nyhetsbyrån, dels att uppgifterna görs sökbara för andra, men samtidigt inte förhindrar att personuppgifterna används i t.ex. nyhetstexter eller nyhetsunderlag som byrån producerar.

Utgången blev densamma i det andra mål som avgjordes av Högsta domstolen (mål nr Å 3169-24).

Vidare har en tingsrätt beslutat att begära ett förhandsavgörande från EU-domstolen om utrymmet i artikel 85 i dataskyddsförordningen för att på nationell nivå reglera förhållandet till yttrande- och informationsfriheten. Målet i tingsrätten gäller skadestånd enligt dataskyddsförordningen. En privatperson har väckt talan mot ett företag som tillhandahåller en söktjänst som offentliggör uppgifter om lagöverträdelse. Personen som väckt talan är dömd för brott och det aktuella brottmålsavgörandet har funnits tillgängligt i söktjänsten. Företaget har dock utgivningsbevis för söktjänsten, vilket innebär att databasen omfattas av yttrandefrihetsgrundlagen. Företaget har därmed gjort gällande att dataskyddsförordningen inte är tillämplig. (Se Attunda tingsrätts beslut den 1 mars 2024 i mål nr T 3743-23 och EU-domstolens mål nr C-199/24.) Den 4 september 2025 presenterade generaladvokaten sitt yttrande med förslag till förhandsavgörande. Generaladvokaten anför bl.a. att artikel 85 i dataskyddsförordningen inte är en rättslig grund som gör det möjligt för medlemsstaterna att förklara att dataskyddsförordningen i sin helhet inte är tillämplig på vissa situationer. Även om det ankommer på den hänskjutande domstolen att kontrollera detta, så anser generaladvokaten att artikel 85 i dataskyddsförordningen inte ger något rättsligt stöd för den svenska lagstiftningen, i vilken det förklaras att dataskyddsförordningen inte är tillämplig i den mån den strider mot den svenska lagstiftningen om yttrandefrihet. Generaladvokaten föreslår att EU-domstolen ska besvara de tolkningsfrågor som ställts av Attunda tingsrätt enligt följande:

1. Artikel 85.1 i dataskyddsförordningen ska tolkas så att den inte tillåter en nationell lagstiftning enligt vilken det enda rättsmedel som står till buds för en person vars personuppgifter behandlas genom att fällande domar i brottmål avseende den personen tillhandahålls allmänheten mot ersättning på internet, är att inleda ett straffrättsligt förfarande om förtal eller begära skadestånd med anledning av förtal.
2. Artikel 85.2 i dataskyddsförordningen ska tolkas så att en verksamhet som består i att, utan någon bearbetning eller redigering, tillhandahålla allmänheten offentliga handlingar i form av fällande domar i brottmål mot ersättning på internet inte utgör behandling av personuppgifter för journalistiska ändamål.

EU-domstolen förväntas meddela sitt förhandsavgörande inom de kommande månaderna.

Pågående tillsyn hos Integritetsskyddsmyndigheten

Integritetsskyddsmyndighetens (IMY) uppgift är att arbeta för att människors grundläggande fri- och rättigheter skyddas i samband med behandling av personuppgifter och att underlätta det fria flödet av sådana uppgifter inom

Europeiska unionen. IMY är tillsynsmyndighet enligt bl.a. dataskyddsförordningen och dataskyddslagen. (Se 1 och 2 a §§ förordningen [2007:975] med instruktion för Integritetsskyddsmyndigheten.)

IMY är alltså Sveriges nationella tillsynsmyndighet för behandling av personuppgifter. Myndigheten granskar att reglerna på dataskyddsområdet följs, framför allt genom tillsyn.

I april 2025 inledde IMY tillsyn mot två företag med utgivningsbevis som tillhandahåller söktjänster som publicerar uppgifter om lagöverträdelse (dnr IMY-2025-6465 och IMY-2025-6466). Syftet med tillsynen är att undersöka om företagen agerar i strid med dataskyddsförordningen genom att publicera uppgifter om lagöverträdelse i sökbara databaser.

I juni 2025 inledde IMY tillsyn mot ytterligare två företag med utgivningsbevis som tillhandahåller söktjänster som publicerar uppgifter om bl.a. boendeformer och ekonomisk ställning (dnr IMY-2025-11698 och IMY-2025-11707). Syftet med tillsynen är att undersöka om företagen agerar i strid med dataskyddsförordningen genom att inte radera personuppgifter när den som uppgifterna avser begär detta.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet behandlade propositioner med förslag om att begränsa grundlagsskyddet för vissa sökfunktioner dels våren 2018 (prop. 2017/18:49, bet. 2017/18:KU16, rskr. 2017/18:336), dels våren 2022 (se ovan).

Under riksmötena 2022/23, 2023/24 och 2024/25 avstyrkte utskottet motionsyrkanden om att begränsa möjligheten att göra mycket känsliga personuppgifter sökbara (bet. 2022/23:KU27, bet. 2023/24:KU9 och bet. 2024/25:KU24). Vid sin senaste behandling våren 2025 uttalade utskottet bl.a. att det finns behov av ändringar i nu gällande regler för att uppnå ett ändamålsenligt skydd mot integritetskränkningar. Samtidigt konstaterade utskottet att en utredning nyligen hade haft i uppdrag att se över grundlagsskyddet för söktjänster som offentliggör personuppgifter, i syfte att stärka skyddet för den personliga integriteten när personuppgifter offentliggörs i sådana söktjänster. Utredningens förslag bereddes inom Regeringskansliet. Utskottet ville inte föregripa resultatet av beredningen och fann inte heller i övrigt skäl att ta något initiativ med anledning av motionsyrkandena. Motionsyrkandena avstyrktes därmed. I betänkandet lämnades en reservation (S och V).

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser, liksom tidigare, att det finns behov av ändringar i nu gällande regler i syfte att uppnå ett ändamålsenligt skydd mot integritetskränkningar. Utskottet konstaterar att en utredning nyligen har haft i uppdrag att se över grundlagsskyddet för söktjänster som offentliggör personuppgifter, i syfte att

stärka skyddet för den personliga integriteten när personuppgifter offentliggörs i sådana söktjänster. Det finns också en pågående utredning om bakgrundskontroller och det har aviserats att en ny utredning kommer att tillsättas på detta område. Det pågår även en rättslig prövning av ett svenskt fall i EU-domstolen som kan få betydelse för hur det svenska regelverket bör utformas. Vidare pågår tillsyn hos Integritetsskyddsmyndigheten i syfte att undersöka om företag agerar i strid med dataskyddsförordningen.

Utskottet är mot denna bakgrund inte berett att ta något initiativ med anledning av motionsyrkandena, som därmed avstyrks.

Krav på ansvarig utgivare för poddar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om krav på ansvarig utgivare för poddar.

Motionen

I motion 2025/26:431 av Stina Larsson (C) begärs ett tillkännagivande om att införa ansvarig utgivare för poddar. Motionären konstaterar att i Sverige har traditionella medier länge varit skyldiga att ha en ansvarig utgivare som bär det rättsliga ansvaret för innehållet och kan ställas till svars för yttrandefrihetsbrott, exempelvis förtal. Enligt motionären bör det införas ett motsvarande krav på ansvarig utgivare för poddar i yttrandefrihetsgrundlagen eller i annan relevant lagstiftning. Motionären anser att det skulle stärka skyddet mot bl.a. spridning av desinformation och kränkande innehåll.

Gällande rätt

I 1 kap. 1 § regeringsformen (RF) framhålls att den svenska folkstyrelsen bygger på fri åsiktsbildning. Yttrandefriheten respektive informationsfriheten är garanterade genom 2 kap. 1 § RF. Yttrandefriheten i medier regleras närmare i yttrandefrihetsgrundlagen (YGL), som vilar på vissa grundprinciper, bl.a. principerna om

- ensamansvar
- meddelarskydd
- särskild brottskatalog
- särskild rättegångsordning.

Principen om ensamansvar innebär att endast en av de oftast många personer som deltagit i tillkomsten av en grundlagsskyddad framställning bär det straffrättsliga ansvaret för innehållet i framställningen och att andra medverkande alltså är fria från ansvar. Som huvudregel är det i första hand den ansvariga utgivaren som ska hållas ansvarig (jfr 6 kap. 1 och 2 §§ YGL).

Bestämmelser om ansvarig utgivare finns i 4 kap. YGL och i de kompletterande bestämmelserna i 3 kap. lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden.

Av central betydelse för grundlagssystemet är även den s.k. exklusivitetsprincipen. Den ska garantera bl.a. att yttrandefrihetsgrundlagens särställning som straff- och processlag på yttrandefrihetens områden inte urholkas.

Publiceringar på internet faller som utgångspunkt utanför yttrandefrihetsgrundlagens tillämpningsområde, vilket innebär att grundlagsskyddet i stället finns i regeringsformen. Från denna huvudregel görs det undantag genom webbsändningsregeln (1 kap. 3 § andra stycket YGL) och databasregeln (1 kap. 4 § YGL).

Databasregeln ger under vissa förutsättningar grundlagsskydd för yttranden genom tillhandahållanden till allmänheten ur databaser. Det som typiskt sett avses är tillhandahållanden av lagrad information från en webbplats på särskild begäran av användarna, t.ex. radio- och tv-företagens uppspelningstjänster (streaming). För vissa aktörer gäller grundlagsskyddet automatiskt, dvs. utan att någon särskild åtgärd behöver vidtas. Så är fallet för redaktioner för periodiska skrifter och redaktioner för program. Även massmedieföretag, t.ex. bokförlag som ger ut tryckta böcker och skivbolag som ger ut tekniska upptagningar, och nyhetsbyråer har automatiskt grundlagsskydd för sina databaser. Andra aktörer, som alltså inte har automatiskt grundlagsskydd enligt yttrandefrihetsgrundlagen, har möjlighet att hos Mediemyndigheten ansöka om utgivningsbevis och på så sätt få ett s.k. frivilligt grundlagsskydd (jfr 1 kap. 4 § första stycket 1 d och 5 § YGL).

Sådana databaser som inte omfattas av yttrandefrihetsgrundlagens bestämmelser – exempelvis vissa poddar, dvs. förinspelade ljudprogram som finns tillgängliga digitalt, som tillhandahålls av andra än massmedieföretag – omfattas följaktligen inte heller av grundlagens särskilda regler om bl.a. ansvar för yttrandefrihetsbrott. För innehållet i dessa databaser gäller i stället vanliga ansvars- och straffrättsliga regler i t.ex. brottsbalken. När det gäller poddar som inte omfattas av yttrandefrihetsgrundlagen ansvarar normalt var och en för sina egna yttranden. För poddar av detta slag gäller inte något meddelarskydd; således gäller inte meddelarfrihet, anskaffarfrihet, rätt till anonymitet, efterforskningsförbud eller repressalieförbud.

För de framställningsformer som omfattas av yttrandefrihetsgrundlagen ska det finnas en utgivare som ansvarar för innehållet i det som publiceras, alltså en ansvarig utgivare.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har tidigare avstyrkt ett motionsyrkande om krav på ansvarig utgivare för poddar (bet. 2024/25:KU24).

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner inte skäl att ta något initiativ med anledning av motionen om krav på ansvarig utgivare för poddar. Den avstyrks därmed.

Säkerheten för opinionsbildare och medieföretag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om stärkt skydd för journalister och ett motionsyrkande om stöd till medieföretag för investeringar i säkerhetsåtgärder.

Jämför reservation 6 (S) och 7 (C).

Motionerna

Stärkt skydd för journalister

I kommittémotion 2025/26:3721 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 5 begärs ett tillkännagivande om en handlingsplan för att motverka hat och hot mot journalister. Motionärerna anför att det demokratiska samtalet och allmänhetens vilja att fullt ut nyttja sin yttrandefrihet i samhällsdebatten hotas av de angrepp som riktas mot journalister och opinionsbildare. Motionärerna anser att det bör tas fram en ny handlingsplan mot hot och hat mot journalister.

Stöd till medieföretag för investeringar i säkerhetsåtgärder

I kommittémotion 2025/26:3583 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 26 begärs ett tillkännagivande om offentligt stöd för medieföretags investeringar i säkerhetsåtgärder. Motionärerna anför att det bör införas ett offentligt stöd, likt det som finns för trossamfund, som nyhetsredaktioner och andra inom medierna kan använda för att investera i fysiska och tekniska säkerhetsåtgärder. Det är enligt motionärerna inte minst viktigt för små företag som saknar de stora mediehusens resurser och kunskap.

Gällande rätt m.m.

Brottsbalken

Enligt 4 och 5 kap. brottsbalken (BrB) kan den som uttalar hot eller kränkningar göra sig skyldig till brott, t.ex. olaga hot, ofredande, förtal eller förolämpning. Vidare kan den som gör intrång i någons privatliv genom att sprida vissa slag av bilder eller andra uppgifter dömas för olaga integritetsintrång, om spridningen är ägnad att medföra allvarlig skada för den som bilden eller uppgiften rör (4 kap. 6 c § BrB).

Olaga hot, förtal och förolämpning är även straffbart som tryckfrihetsbrott eller yttrandefrihetsbrott om de begås i grundlagsskyddade medier (7 kap.

2–4 §§ TF och 5 kap. 1 § YGL). Ofredande och olaga integritetsintrång omfattas däremot inte av tryckfrihetsförordningens brottskatalog.

Enligt 18 kap. 5 § BrB kan den som begår olaga tvång eller olaga hot med uppsåt att påverka den allmänna åsiktsbildningen eller inkräkta på handlingsfriheten inom en politisk organisation eller yrkes- eller näringssammanslutning och därigenom sätter yttrande-, församlings- eller föreningsfriheten i fara dömas för brott mot medborgerlig frihet till fängelse i högst sex år.

I 29 kap. 2 § 9 BrB anges som straffskärpningsgrund att ett brott begås mot en förtroendevald. Vid bedömningen av straffvärdet ska alltså som en försvårande omständighet särskilt beaktas om brottet har begåtts mot en person på grund av att han eller hon eller någon närstående haft ett uppdrag som förtroendevald i staten, en kommun, en region, Sametinget eller Europaparlamentet.

Genom en lagändring som trädde i kraft den 1 augusti 2023 infördes en ny straffskärpningsgrund i 29 kap. 2 § 11 BrB (prop. 2022/23:106, bet. 2022/23:JuU27, rskr. 2022/23:249). Enligt den bestämmelsen ska det, vid sidan av vad som gäller för varje särskild brottstyp, som försvårande vid bedömningen av straffvärdet särskilt beaktas om brottet begåtts mot en person på grund av att han eller hon eller någon närstående yrkesmässigt bedrivit nyhetsförmedling eller annan journalistik. Bestämmelsen syftar till att förtydliga och markera att brott som hotar yttrandefriheten och den fria åsiktsbildningen har ett högre straffvärde än motsvarande brott utan en sådan koppling.

I förarbetena till bestämmelsen anges att med personer som yrkesmässigt bedrivit nyhetsförmedling eller annan journalistik avses exempelvis reportrar, korrespondenter, bildjournalister eller ledarskribenter som är verksamma vid ett massmedieföretag eller journalister som arbetar på frilansbasis för sådana företag. Det är dock inte av avgörande betydelse för straffskärpningsgrundens tillämplighet om en journalist haft ett uppdrag från ett massmedieföretag. Avgörande är i stället om journalisten yrkesmässigt använt sin yttrandefrihet. Det saknar vidare betydelse om det är fråga om journalistik genom en tryckt skrift, internet, tv eller radio. Avgränsningen till yrkesmässigt bedriven journalistik innebär dock att verksamhet i sociala medier eller på webbplatser utan koppling till massmedieföretag normalt faller utanför tillämpningsområdet. Gemensamt för dem som omfattas av straffskärpningsgrunden är att de, direkt som journalist eller i en arbetsledande ställning eller ytterst som ansvarig utgivare, yrkesmässigt bedriver en berättande, nyhetskommenterande, dokumenterande eller opinionsbildande verksamhet om allt från politiska händelser och nyheter till sport och underhållning. (Se prop. 2022/23:106 s. 54 f.)

Europeisk mediefrihetsförordning och kompletterande nationella bestämmelser

Den 11 april 2024 antogs Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1083 av den 11 april 2024 om fastställande av en gemensam ram för medietjänster på den inre marknaden och om ändring av direktiv 2010/13/EU (europeisk mediefrihetsförordning).

Förordningen innehåller regler för en väl fungerande inre marknad för medietjänster och till skydd för mediers oberoende och mångfald. I förordningen ställs bl.a. krav på medlemsstaterna att respektera medietjänsters redaktionella oberoende, säkerställa skydd av journalisters källor och införa skyddsmekanismer för public services oberoende. I förordningen finns också bestämmelser om transparens inom mediesektorn, bedömningar av koncentrationer på mediemarknaden, medieinnehåll på mycket stora online-plattformar, publikmätning och statlig annonsering.

Mediefrihetsförordningen trädde i kraft den 7 maj 2024 och började i huvudsakliga delar tillämpas den 8 augusti 2025.

I proposition 2024/25:197 Kompletterande bestämmelser till EU:s mediefrihetsförordning konstaterar regeringen att mediefrihetsförordningen lämnar över till medlemsstaterna att reglera vissa frågor och att vissa nationella bestämmelser som kompletterar förordningen därutöver behövs. Enligt regeringens förslag samlas kompletterande bestämmelser till mediefrihetsförordningen i en särskild lag: lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s mediefrihetsförordning.

Regeringens proposition 2024/25:197 har behandlats i konstitutionsutskottets betänkande 2025/26:KU12 Kompletterande bestämmelser till EU:s mediefrihetsförordning. Utskottet ställde sig bakom de överväganden som redovisas i propositionen och föreslog att riksdagen skulle anta regeringens lagförslag. I betänkandet fanns två reservationer (SD).

Riksdagen beslutade i enlighet med utskottsmajoritetens förslag (rskr. 2025/26:41).

Den nya lagen trädde i kraft den 1 januari 2026. Ändringar i den nya lagen kommer att träda i kraft den 8 maj 2027.

Pågående arbete m.m.

EU:s handlingsplan för demokrati m.m.

I december 2020 presenterade kommissionen EU:s handlingsplan för demokrati (COM(2020) 790 final)²⁸. Handlingsplanen är kommissionens avsiktsförklaring om en starkare politisk ram för att bidra till att göra EU:s demokratier mer motståndskraftiga inför utmaningar på områden där kommissionen bedömer att våra system och medborgare är som mest sårbara. Handlingsplanen riktar sig till de EU-institutioner, nationella regeringar och

²⁸ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: EU:s handlingsplan för demokrati.

parlament som har huvudansvaret för att säkerställa en välfungerande demokrati. Den riktar sig också till andra nationella myndigheter, politiska partier, medier, det civila samhället och internetplattformar. Utgångspunkten är att demokrati, rättsstatens principer och grundläggande rättigheter utgör grunden för EU men att de europeiska demokratierna nu utmanas i grunden av den digitala omvandlingen som stöpt om förutsättningarna för politiken.

I handlingsplanen – som är indelad i tre delar – aviseras specifika åtgärder för att främja fria och rättvisa val samt demokratisk delaktighet, stödja fria och oberoende medier samt motverka desinformation.

I september 2021 antog kommissionen inom ramen för handlingsplanen en rekommendation om stärkt skydd och säkerhet för journalister och andra mediearbetare (C(2021) 6650 final).²⁹

Direktiv om skydd för personer som deltar i den offentliga debatten mot uppenbart ogrundade anspråk eller rättegångsmissbruk

I april 2024 antogs ett direktiv som syftar till att motverka att uppenbart ogrundade rättsprocesser används som ett medel för att tysta eller skrämma bl.a. journalister, utgivare, medieorganisationer, visselblåsare, människorättsförsvarare, fackföreningar, konstnärer, forskare, akademiker och andra från att delta i den offentliga debatten, s.k. munkavleprocesser.³⁰ Direktivet består i huvudsak av processrättsliga regler som ska gälla vid gränsöverskridande civilrättsliga processer. Det innehåller bestämmelser om bl.a. avvisning av en uppenbart ogrundad talan, skadestånd och böter samt skydd mot domar från länder utanför EU.

Medlemsstaterna ska senast den 7 maj 2026 införliva de bestämmelser i sina nationella författningar som är nödvändiga för att följa direktivet.

I departementspromemorian Genomförande av direktivet om skydd för personer som deltar i den offentliga debatten (Ds 2025:5) föreslås att det ska införas nya bestämmelser i svensk rätt för att uppfylla direktivets krav i fråga om skyndsam handläggning, ställande av säkerhet för rättegångskostnader och domstolars behörighet i vissa fall. Bestämmelserna föreslås tas in i en ny lag om skydd för deltagande i den offentliga debatten som är tillämplig i gränsöverskridande tvister. I övriga delar görs bedömningen att svensk rätt uppfyller direktivets krav. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 maj 2026.

Regeringen lämnade i december 2025 till riksdagen proposition 2025/26:64 Genomförande av direktivet om skydd för personer som deltar i den offentliga debatten samt införande av en ny tredskodomssanktion. I propositionen föreslås bl.a. de lagändringar som enligt regeringens bedömning krävs för att genomföra direktivet om skydd för personer som deltar i den offentliga

²⁹ Kommissionens rekommendation av den 16 september 2021 om säkerställande av journalisters och andra mediearbeters skydd, säkerhet och egenmakt i Europeiska unionen.

³⁰ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1069 av den 11 april 2024 om skydd för personer som deltar i den offentliga debatten mot uppenbart ogrundade anspråk eller rättegångsmissbruk (strategiska rättsprocesser för att hindra offentlig debatt).

debatten mot uppenbart ogrundade anspråk eller rättegångsmissbruk (strategiska rättsprocesser för att hindra offentlig debatt). Således föreslås att det ska införas nya bestämmelser i svensk rätt för att uppfylla direktivets krav i fråga om bl.a. skyndsam handläggning, ställande av säkerhet för rättegångskostnader och domstols behörighet i vissa fall. Bestämmelserna föreslås tas in i en ny lag om skydd för deltagande i den offentliga debatten som är tillämplig i gränsöverskridande tvister. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 maj 2026.

Förslagen i propositionen behandlas för närvarande i justitieutskottet (bet. 2025/26:JuU23).

Handlingsplanen Till det fria ordets försvar

I juli 2017 beslutade den dåvarande regeringen om handlingsplanen Till det fria ordets försvar (Ku17:04). Handlingsplanen omfattar tre åtgärdsområden som ska bidra till ett mer systematiskt arbete: ökad kunskap, stöd till dem som utsätts och ett stärkt rättsväsende. Åtgärderna riktar sig till förtroendevalda, journalister, konstnärer, opinionsbildare, forskare och det civila samhällets organisationer.

Nationell strategi mot våldsbejakande extremism och terrorism – förebygga, förhindra, skydda och hantera

I januari 2024 tog regeringen fram en ny samlad nationell strategi mot våldsbejakande extremism och terrorism: Nationell strategi mot våldsbejakande extremism och terrorism – förebygga, förhindra, skydda och hantera (skr. 2023/24:56).³¹

Syftet med strategin är att ge en långsiktig inriktning av arbetet i Sverige – lokalt, regionalt, nationellt och internationellt. Strategin delas in i fyra strategiska områden: förebygga våldsbejakande extremism och terrorism, förhindra terroristattentat och andra ideologiskt motiverade brott, skydda människor och samhällets funktioner samt hantera situationen under och efter ett attentat. Regeringen avser att löpande följa arbetet inom varje strategiskt område och återkomma till riksdagen med en samlad redovisning av hur myndigheternas olika verksamheter och uppdrag bidrar till målsättningarna i strategin.

I avsnitt 4.3 i regeringens skrivelse slås det fast att de grundlagskyddade fri- och rättigheterna ska skyddas aktivt. Det anges bl.a. att alla medborgare omfattas av de grundlagsskyddade fri- och rättigheterna där yttrandefrihet, mötesfrihet och demonstrationsfrihet ingår. För att förtroendevalda, journalister, kulturskapare och alla andra ska kunna känna trygghet i att uttrycka sig behöver dessa och övriga fri- och rättigheter aktivt skyddas, liksom övriga fri- och rättigheter. Det är likaså viktigt att människor känner

³¹ Strategin ersätter de tidigare strategierna Förebygga, förhindra och försvåra – den svenska strategin mot terrorism (skr. 2014/15:146) och Åtgärder för att göra samhället mer motståndskraftigt mot våldsbejakande extremism (skr. 2014/15:144).

sig trygga att dela sina tankar och åsikter i digitala miljöer, röra sig fritt, delta i sammankomster och utöva sin tro samt bära religiösa symboler utan rädsla för att bli utsatta för hot eller våld.

Regeringens skrivelse har behandlats i justitieutskottets betänkande 2023/24:JuU23 Nationell strategi mot våldsbejakande extremism och terrorism – förebygga, förhindra, skydda och hantera. Utskottet föreslog att riksdagen skulle lägga skrivelsen till handlingarna. I betänkandet fanns två reservationer (S, MP). Riksdagen beslutade i enlighet med utskottsmajoritetens förslag (rskr. 2023/24:162).

Uppdrag till myndigheter

Mediemyndigheten

Genom ett ändringsbeslut i maj 2024 i fråga om Mediemyndighetens regleringsbrev för budgetåret 2024 fick myndigheten i uppdrag att följa arbetet med journalisters säkerhet (dnr Ku2024/00579). Enligt uppdraget skulle Mediemyndigheten följa frågor som rör journalisters säkerhet i Sverige. Det angavs att i arbetet bör det ingå att hålla dialog med relevanta nationella aktörer som arbetar för att stärka skyddet för journalister och som ger stöd till utsatta journalister. Vid årsskiftet 2024/25 infördes uppdraget i myndighetens instruktion. Således föreskrivs i 3 § 4 förordningen (2023:844) med instruktion för Mediemyndigheten att myndigheten ska följa frågor som rör journalisters säkerhet i Sverige och föra dialog med nationella aktörer som arbetar för att stärka skyddet för journalister och som ger stöd till utsatta journalister.

Den 20 november 2025 beslutade regeringen att ge Mediemyndigheten i uppdrag att genomföra en förstudie för att utveckla en återkommande undersökning av hot, våld och trakasserier som riktas mot journalister (dnr Ku2025/01086). I uppdraget ingår att identifiera lämpliga metoder för att kunna jämföra utsattheten över tid och att identifiera relevanta aktörer att samverka med i genomförandet. Regeringen konstaterar bl.a. att fria, oberoende medier är en grundförutsättning för en välfungerande demokrati och att journalistik spelar en central roll i att upprätthålla yttrandefrihet, informationsfrihet och granskning av makthavare. Kunskap om journalisters utsatthet lägger grunden för ett effektivt förebyggande arbete. Enligt regeringen skulle det därför vara värdefullt med en systematisk och regelbunden undersökning som gör det möjligt att följa utvecklingen och göra jämförelser under en längre tidsperiod. Mediemyndigheten ska senast den 1 april 2026 lämna en skriftlig redovisning av uppdraget till Kulturdepartementet.

Polismyndigheten

Enligt regleringsbrevet till Polismyndigheten för bl.a. budgetåret 2022 samt bilagan till regleringsbrevet för budgetåret 2023 ska myndigheten fortsätta att utveckla och förbättra arbetet för att bekämpa hatbrott och andra brott som hotar demokratin.

Uppdraget delredovisades till regeringen i mars 2022 respektive 2023 genom rapporten Hatbrott och andra brott som hotar demokratin – Delredovisning 1 respektive Delredovisning 2. I december 2023 lämnade Polismyndigheten rapporten Hatbrott och andra brott som hotar demokratin – Slutredovisning. I slutredovisningen anges bl.a. följande:

Verksamhetsområdet demokrati- och hatbrott är under utveckling inom Polismyndigheten. Under åren 2015–2023 har förmågan att bekämpa hatbrott och andra brott som hotar demokratin byggts upp över hela landet med hjälp av en nationell samordnare/verksamhetsutvecklare, tre specialistgrupper, sju regionalt införandeansvariga [*fotnot här utelämnad, utskottets anm.*] samt särskilt utpekade förundersökningsledare och utredare. [*fotnot här utelämnad, utskottets anm.*]

Verksamhetsområdet tar avstamp i skyddet av grundlagsskyddade fri- och rättigheter. Tidigare var individens grundläggande fri- och rättigheter i fokus, men på senare tid har området utvidgats till såväl individen som skyddet av samhällsinstitutioner, grupper och organisationer. Specialistgrupperna för demokrati- och hatbrott som finns i polisregionerna Stockholm, Syd och Väst har även breddat sina regionala verksamhetsuppdrag till att handlägga brott i hela skalan för demokratihotande brottslighet. [*fotnot här utelämnad, utskottets anm.*] I övriga polisregioner som saknar specialistgrupper har ännu inga beslut tagits om att bilda specialistgrupper eller vidga de särskilt utpekade utredningsresursernas verksamhetsområde till att även inbegripa våldsbejakande extremism och/eller påverkansbrott. I september 2022 fattade Polismyndigheten beslut om att ändra demokrati- och hatbrottsgruppernas namn till grupperna mot demokratihotande brottslighet (GDB) [*fotnot här utelämnad, utskottets anm.*] och sedan dess pågår arbete för att ta fram en myndighetsgemensam definition för demokratihotande brottslighet.

Linnéuniversitetet

I regleringsbrevet för vart och ett av budgetåren 2021–2025 gav regeringen Linnéuniversitetet i uppdrag att bl.a. utveckla och genomföra insatser riktade till journalister och redaktioner för att stärka deras arbete med att förebygga och hantera utsatthet för hot och hat. Uppdraget ska bidra till att öka enskilda journalisters och redaktioners kunskap om skillnader i de former av hot och hat som riktas mot kvinnliga respektive manliga journalister och särskilt om förmågan att hantera angrepp och ofredanden av sexuell karaktär. Uppdraget har som mål att nå ut särskilt till enskilda journalister och redaktioner som inte tidigare nåtts av insatser. Uppdraget redovisas årligen och ska slutredovisas senast den 31 mars 2026.

Interpellationsdebatt

Under riksmötet 2024/25 ställdes det en interpellation till justitieminister Gunnar Strömmer (M) om hot och trakasserier mot journalister och forskare (ip. 2024/25:130). Interpellationen besvarades av kulturminister Parisa Liljestränd (M) i riksdagens kammare den 7 november 2024 (prot. 2024/25:26 § 15). Hon anförde inledningsvis följande (anf. 144):

Fru talman! Annika Hirvonen har frågat justitieministern hur han avser att agera för att öka skyddet mot hat och hot för utsatta yrkeskårer, samt vilka

åtgärder regeringen vill se för att stärka yttrandefriheten och demokratin. Interpellationen har överlämnats till mig.

Som minister med ansvar för både medie- och demokratifrågor anser jag att den omfattning som journalister, publicister och forskare utsätts för hat, hot och trakasserier i är helt oacceptabel. Precis som Annika Hirvonen konstaterar utgör det ett samhällsproblem med sådana proportioner att det kan beskrivas inte bara som ett angrepp mot den enskilda personen, utan även som en utmaning för det demokratiska samtalet och den fria forskningen i stort.

Regeringen arbetar målinriktat för att stärka skyddet för bland annat Sveriges journalister. Den 1 augusti förra året stärktes exempelvis det straffrättsliga skyddet för journalister samt för utövare av vissa samhällsnyttiga funktioner såsom hälso- och sjukvårdspersonal, socialtjänstpersonal, räddningstjänstpersonal och utbildningspersonal inom skolväsendet och högskolan. Vi har även beslutat om en ny nationell strategi mot terrorism och våldsbejakande extremism som särskilt lyfter fram brott som hotar demokratin, dit brott mot journalister räknas.

För att ytterligare stärka skyddet av journalistisk verksamhet i Sverige har regeringen tilldelat Brottsofferjouren medel för att bygga upp en nationell kontaktpunkt för journalister som behöver stöd eller skydd till följd av sitt arbete. Utöver det har Mediemyndigheten fått i uppdrag att följa arbetet som bedrivs rörande journalisters säkerhet och samla relevanta aktörer till dialog.

Stöd åt utsatta journalister liksom att öka tryggheten och minska risken för att utsatthet leder till självcensur kommer fortsatt att vara en prioriterad fråga att följa för regeringen.

Den fria åsiktsbildningen och den fria kunskapsspridningen hör till demokratins hörnstenar, och där spelar journalistiken och forskningen en central roll. Tryck- och yttrandefriheten, som har en lång tradition och stark ställning i Sverige, är fastslagen i våra grundlagar. Även forskningens frihet är skyddad i grundlagen, och den akademiska friheten är reglerad i högskolelagen.

Att fortsätta värna det demokratiska samtalet är en grundläggande uppgift för regeringen. Jag som kulturminister kommer särskilt att prioritera arbetet för journalisters säkerhet. Hat, hot och trakasserier ska inte få genomslag i vårt samhälle, och där har vi alla, inte minst offentliga företrädare, ett gemensamt ansvar.

Med anledning av kulturministerns uttalanden anförde interpellanten bl.a. att det behövs ett strategiskt arbete som kombinerar ett starkt rättsväsen och stöd till civilsamhället, satsningar på medie- och informationskunnighet mot desinformation samt att det ställs krav på de globala plattformsföretagen där hatarna ofta verkar. På interpellantens fråga om huruvida regeringen var beredd att ta fram en sådan heltäckande strategi svarade kulturministern bl.a. följande (anf. 146):

Herr talman! Jag håller helt med Annika Hirvonen om att vi politiker har ett stort ansvar, och vi behöver absolut reflektera över hur vi uttrycker oss för att inte spä på hat, hot eller misstro mot vissa yrkesgrupper, mot varandra eller skada förtroendet för våra institutioner – vilket jag är övertygad om att vi gemensamt värnar.

En av de saker som jag i flera interpellationsdebatter har lyft fram vikten av är att vi har en stark demokratisk grund i Sverige med ett grundläggande starkt skydd för den enskildes rättigheter. Vi har ett högt valdeltagande och hög tilltro till våra offentliga institutioner. Det finns ett

stort politiskt intresse i befolkningen, och det finns välfungerande och förtroendeinstitutioner samt starka och oberoende medier.

Men precis som ledamoten säger har journalister, forskare och även andra yrkesgrupper en särskild roll i ett demokratiskt samhälle. Hat, hot och trakasserier som riktas mot dem utgör inte bara ett angrepp på den enskilde utan det blir faktiskt ett angrepp på hela vår demokrati. Konsekvenserna kan bli att det leder till självcensur.

Att journalister fritt ska både rapportera och granska makten samt att forskningen ska vara fri från påtryckningar, hot och trakasserier är en förutsättning för en fungerande demokrati. Det är dels för att vi medborgare ska få kunskap, dels för att vi ska kunna utkräva ansvar och bygga våra beslut på fakta och vetenskaplig grund. Där är det oerhört centralt att det finns ett pågående arbete som bygger på hur det faktiskt ser ut. Därför är arbetet med att motverka hat och hot mot journalister oerhört viktigt.

Det togs fram en handlingsplan 2017; Till det fria ordets försvar. Den var bra, och den har lagt grunden för det arbete som regeringen nu gör i frågorna. Vi har i dag ökat det straffrättsliga skyddet, bidragit via kunskapsunderlag om utsattheten för de olika yrkesgrupperna och instiftat en stödfunktion för dem som utsätts. Det är några steg på vägen, men arbetet är långt ifrån slut, och det kommer alltid att finnas mer att göra i frågan.

Som jag nämnde i min inledning presenterade jag tillsammans med justitieministern innan sommaren dels nya insatser för att stärka skyddet för journalister, dels uppdraget som Mediemyndigheten har fått att följa frågan om journalisters säkerhet och dels medel till Brottsofferjouren för att bygga upp en nationell kontaktpunkt. Vi har också gemensamt haft rundabordsamtal med delar av branschen för att förstå hur problemen och frågorna ser ut och vad som mer behöver göras.

Det här är ett arbete som vi tyvärr inte kommer att kunna säga slutar vid en viss punkt, utan det här är ett arbete som är ett resultat av ett samhällsklimat. Därför är det viktigt att hela tiden följa utvecklingen och föra ett samtal med branschen och yrkeskåren för att ligga rätt i åtgärderna och de insatser som behövs från politiken för att fortsätta att stärka demokratin och möjligheten för dessa yrkeskåren att göra sitt oerhört viktiga arbete.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat motioner om skydd för journalister och medieredaktioner (se bl.a. bet. 2015/16:KU18, bet. 2017/18:KU31, bet. 2018/19:KU29, bet. 2019/20:KU14, bet. 2021/22:KU33 och bet. 2022/23:KU27). Även under riksmötet 2024/25 behandlade utskottet liknande motionsyrkanden. I sitt ställningstagande uttalade utskottet då följande (bet. 2024/25:KU24):

Som utskottet tidigare har framhållit är det inte acceptabelt i en demokrati att journalister och medieredaktioner utsätts för hot och trakasserier. Likaså är hot mot andra opinionsbildare, såsom förtroendevalda och kulturarbetare, oacceptabelt.

Utskottet noterar det arbete som pågår och de åtgärder som har vidtagits på detta område, bl.a. förslaget om stärkt skydd för vissa förtroendevalda och den särskilda straffskärpningsgrund som trädde i kraft 2023 för brott som begåtts mot en person på grund av att han eller hon eller

någon närstående yrkesmässigt bedrivit nyhetsförmedling eller annan journalistik.

Utskottet noterar även det arbete som pågår och de åtgärder som har vidtagits inom EU för att stärka skyddet för journalister och medieredaktioner.

Mot bakgrund av de åtgärder som redan har vidtagits och det arbete som pågår såväl nationellt som inom EU är utskottet inte berett att ta något initiativ med anledning av motionsyrkandena. De avstyrks därmed.

I betänkandet lämnades två reservationer (S, V och MP respektive C).

Utskottets ställningstagande

Som utskottet tidigare har framhållit är det inte acceptabelt i en demokrati att journalister och medieredaktioner utsätts för hot och trakasserier. Likaså är hot mot andra opinionsbildare, såsom förtroendevalda och kulturarbetare, oacceptabelt.

Utskottet noterar det arbete som pågår och de åtgärder som har vidtagits nationellt och inom EU för att stärka skyddet för journalister och medieredaktioner, bl.a. när det gäller mediefrihetsförordningen och genomförandet av direktivet om skydd för deltagande i den offentliga debatten.

Mot bakgrund av de åtgärder som redan har vidtagits och det arbete som pågår såväl nationellt som inom EU är utskottet inte berett att ta något initiativ med anledning av motionsyrkandena. De avstyrks därmed.

Granskningsfunktion för utländska direktinvesteringar i svenska medieföretag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att inrätta en granskningsfunktion för utländska direktinvesteringar i svenska medieföretag.

Jämför reservation 8 (C).

Motionen

I kommittémotion 2025/26:3729 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 6 begärs ett tillkännagivande om en säkerhetspolitisk granskningsfunktion också för utländska direktinvesteringar i svenska medieföretag. Motionärerna beklagar att regeringen valt att utesluta just mediesektorn från granskning, trots att flera stora medieaktörer ställer sig bakom en sådan granskning vid utländska direktinvesteringar.

Gällande rätt

Grundlagarna och Europakonventionen

Enligt regeringsformen är var och en gentemot det allmänna tillförsäkrad yttrandefrihet. Yttrandefriheten är inte absolut utan får begränsas genom lag för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. Begränsningen får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den och inte heller sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen. Yttrandefriheten får begränsas med hänsyn till bl.a. rikets säkerhet samt allmän ordning och säkerhet.

Yttrandefriheten genom tryckta skrifter och medier regleras närmare i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen. Dessa grundlagar syftar bl.a. till att säkerställa ett fritt meningsutbyte och en fri och allsidig upplysning. Inga andra begränsningar i tryck- och yttrandefriheten får göras än de som följer av grundlagarna. Ytterligare begränsningar förutsätter grundlagsändringar.

Tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen vilar på vissa grundprinciper. En av dessa är etableringsfriheten. Den innebär att det står var och en fritt att inleda och driva verksamhet för spridning av information till allmänheten i de former som skyddas av grundlagarna. Det får inte ställas upp något krav på tillstånd för verksamheten, och möjligheten att driva verksamheten får inte begränsas av villkor som inte har stöd i grundlagarna. På tryckfrihetens område innebär detta att varje fysisk och juridisk person har rätt att trycka och sprida tryckta skrifter (4 kap. 1 § och 6 kap. 1 § TF). I princip alla led i framställningen och spridningen av grundlagsskyddade medier omfattas. När det gäller etableringsfriheten på yttrandefrihetsgrundlagens område skiljer grundlagen mellan sändningar genom tråd och sändningar på annat sätt. För sändningar genom tråd råder etableringsfrihet, om än inte helt oinskränkt, medan rätten att sända program på annat sätt får regleras genom lag som innehåller föreskrifter om tillstånd och villkor för att sända (3 kap. 1–3 §§ YGL). Sådana föreskrifter finns i radio- och tv-lagen (2010:696).

Utgångspunkten för fri- och rättighetsskyddet i 2 kap. RF är att det gäller för var och en. Förutom svenska medborgare tillerkänns alltså även andra personer här i riket ett betydande skydd. Till sin omfattning är detta skydd, med några få undantag, identiskt med det skydd som svenska medborgare har. Skillnaden är att grundlagsskyddet är svagare än för svenska medborgare genom att flera av fri- och rättigheterna, bl.a. yttrandefriheten och informationsfriheten, kan begränsas genom särskilda föreskrifter i lag (2 kap. 25 § RF).

Enligt principen om näringsfrihet i 2 kap. 17 § RF får begränsningar i rätten att driva en näring eller utöva ett yrke införas endast för att skydda angelägna allmänna intressen och aldrig i syfte enbart att ekonomiskt gynna vissa personer eller företag.

Enligt både tryckfrihetsförordningen (14 kap. 5 §) och yttrandefrihetsgrundlagen (12 kap. 3 §) är det möjligt att genom lag särskilt begränsa

yttrandefriheten för andra än svenska medborgare och svenska juridiska personer. En sådan begränsning finns i 2 kap. 1 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden. Bestämmelsen innebär att bara sådana utlänningar som är medborgare i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) eller har sin hemvist i Sverige och sådana utländska juridiska personer som har etablerats inom EES och har sitt säte, huvudkontor eller huvudsakliga verksamhetsställe inom detta område får äga en periodisk skrift som trycks i Sverige.

I sammanhanget finns det även skäl att nämna artikel 10 i Europakonventionen. Enligt denna artikel ska var och en ha rätt till yttrandefrihet. Denna rätt innefattar åsiktsfrihet samt frihet att ta emot och sprida uppgifter och tankar utan en offentlig myndighets inblandning och oberoende av territoriella gränser. Utövandet av yttrandefriheten får dock underkastas sådana formföreskrifter, villkor, inskränkningar eller straffpåföljder som är föreskrivna i lag och som är nödvändiga i ett demokratiskt samhälle med hänsyn till vissa angivna intressen, bl.a. statens säkerhet, den territoriella integriteten eller den allmänna säkerheten och till förebyggande av oordning eller brott.

Radio- och tv-lagen

I 2 kap. 1 § radio- och tv-lagen finns bestämmelser som innebär att leverantörer av medietjänster ska se till att mottagare av deras tjänster alltid och på ett enkelt sätt ska ha tillgång till namnet på leverantören av medietjänsten, adressen där leverantören är etablerad, uppgifter om leverantören (däribland e-postadress och webbplats) och behörig tillsynsmyndighet samt uppgifter om vem som är leverantörens ägare och om leverantörens ägarstruktur samt, i förekommande fall, ägarens organisationsnummer. Om en leverantör av medietjänster inte lämnar den information om ägarförhållanden som föreskrivs i 2 kap. 1 § andra stycket 5, får Mediemyndigheten besluta om de förelägganden som behövs i enskilda fall för att bestämmelsen ska följas. Ett beslut om föreläggande får förenas med vite (17 kap. 3 a §).

Det krävs tillstånd enligt radio- och tv-lagen för att sända tv och sökbar text-tv i marknätet. Reglerna om tillstånd för tv-sändningar finns i 4 kap. i lagen. Regeringen ger tillstånd att sända tv och sökbar text-tv till den som har ett uppdrag enligt lagen (2025:986) om public service (4 kap. 3 §). Mediemyndigheten ger tillstånd i övriga fall.

Bestämmelser om tillstånd för att sända ljudradio finns i 10–13 kap. radio- och tv-lagen. Regeringen ger tillstånd att sända ljudradio till den som har ett uppdrag enligt lagen (2025:986) om public service. Om det finns särskilda skäl, får regeringen ge tillstånd att sända ljudradio i lokala sändningar som inte uppfyller kraven för närradio eller kommersiell radio (11 kap. 1 §). Mediemyndigheten ger tillstånd att sända närradio och kommersiell radio och

tillfälliga tillstånd att sända ljudradio (11 kap. 1 a §, 12 kap. 1 § och 13 kap. 3 §).

Regler om återkallelse av tillstånd finns i 18 kap. radio- och tv-lagen. Av bestämmelserna framgår i vilka situationer ett tillstånd att sända radio eller tv får återkallas. Ett tillstånd får återkallelse t.ex. om tillståndshavaren väsentligt brutit mot vissa angivna bestämmelser eller om vissa angivna tillståndsvillkor åsidosatts på ett väsentligt sätt. Olika grunder för återkallelse gäller beroende på om tillståndet att sända gäller för tv, sökbar text-tv, ljudradio med tillstånd av regeringen, närradio eller kommersiell radio. Det finns inte någon möjlighet att återkalla ett tillstånd på grund av att tillståndshavaren bedriver sändningar vars innehåll utgör en fara för Sveriges säkerhet (prop. 2019/20:168 s. 166).

Det finns inte någon tillståndsplikt för satellitsändningar av radio, tv eller sökbar text-tv. Leverantörer av dessa medietjänster som omfattas av radio- och tv-lagen är dock skyldiga att göra en anmälan för registrering till Medie-myndigheten (2 kap. 2 §).

Lag om granskning av utländska direktinvesteringar

Lagen (2023:560) om granskning av utländska direktinvesteringar infördes 2023 (prop. 2022/23:116, bet. 2022/23:JuU32, rskr. 2023/24:3). Syftet med lagen är att hindra utländska direktinvesteringar i svensk skyddsvärd verksamhet som kan inverka skadligt på Sveriges säkerhet eller på allmän ordning eller allmän säkerhet i Sverige. Granskningssystemet omfattar investeringar i företag som bedriver skyddsvärd verksamhet, bl.a. i form av samhällsviktig verksamhet.

Regeringen bedömde att granskningssystemet inte skulle omfatta investeringar i medieföretag (prop. 2022/23:116 s. 46 f.). Regeringen konstaterade att det finns risk för att främmande makt försöker påverka beslut, uppfattningar och beteenden hos olika aktörer i Sverige genom att sprida vilseledande eller oriktig information via olika typer av medier. Vidare anförde regeringen att utvecklingen på medieområdet med bl.a. ökande ägarkoncentrationer i medieföretag och det faktum att medier allt oftare används som plattformar för desinformationskampanjer gör att utländska direktinvesteringar i svenska medieföretag skulle kunna medföra risker för Sveriges säkerhet eller för allmän ordning eller allmän säkerhet i Sverige. Enligt regeringen skulle dessa omständigheter kunna tala för att granskningssystemet borde omfatta investeringar i vissa medieföretag. Samtidigt var det på grund av den grundlagsreglerade etableringsfriheten inte möjligt att begränsa svenska medborgares eller svenska juridiska personers möjlighet att investera i medieföretag utan grundlagsändringar. För att inkludera medieföretag i granskningssystemet utan sådana grundlagsändringar skulle det enligt regeringen krävas ett undantag i lagen som skulle innebära att en investering som gjordes av en svensk medborgare eller av en svensk juridisk person i ett medieföretag skulle undantas från anmälningsplikten. Enligt regeringen skulle ett sådant undantag kunna innebära ett incitament för

främmande makt att investera i medieföretag via svenska fysiska eller juridiska personer och därigenom kringgå granskningssystemet på ett enkelt sätt. Undantaget skulle därmed riskera att motverka syftet med att låta utländska investeringar i medieföretag vara anmälningspliktiga. Att helt undanta svenska investeringar skulle också kunna anses strida mot EU-rätten då det skulle kunna utgöra diskriminering mot andra unionsinterna investerare. Regeringen bedömde därmed att det inte borde föreslås en reglering för att inkludera investeringar i medieföretag i granskningssystemet.

Justitieutskottet avstyrkte motionsyrkanden som lämnades in med anledning av propositionen. Utskottet uttalade bl.a. när det gällde ett motionsyrkande om att inkludera direktinvesteringar i svenska mediebolag i granskningssystemet att utskottet delade regeringens bedömning att det inte är möjligt att på ett bra sätt innefatta denna typ av investeringar. Utskottet pekade också på att lagstiftning inte är den enda möjligheten att skydda samhället och stärka dess förmåga att upptäcka, möta och förebygga påverkanskampanjer och desinformation.

Pågående arbete m.m.

Sveriges säkerhet i etern (SOU 2023:63)

Utredningens uppdrag och pågående beredning

En utredning har haft i uppdrag att föreslå regler för ingripanden med hänsyn till Sveriges säkerhet mot sändningar av radio, tv och sökbar text-tv över satellit samt mot sändningar av radio, tv och sökbar text-tv som det krävs tillstånd för av Myndigheten för press, radio och tv (sedan den 1 januari 2024 Mediemyndigheten), samtidigt som yttrande- och informationsfriheterna värnas (dir. 2022:81 och dir. 2023:39). För de senare sändningsslagen har det ingått i uppdraget att analysera och föreslå om och i sådant fall när sådana tillstånd ska kunna återkallas på grund av yttrandefrihetsbrott.

När det gäller satellitsändningar av radio, tv och sökbar text-tv har utredningens uppdrag innefattat sändningar inom svensk jurisdiktion, sändningar inom en annan EES-stats jurisdiktion samt sändningar som kommer från tredjeland. Vidare har utredningen haft i uppdrag att föreslå regler för förfarandet vid ingripanden.

Utredningen har slutligen haft till uppgift att översiktligt kartlägga vilka möjligheter som finns inom andra EES-stater att ingripa mot satellitsändningar av radio och tv med hänsyn till allmän ordning och säkerhet.

Utredningen lämnade sitt betänkande Sveriges säkerhet i etern (SOU 2023:63) i oktober 2023. Betänkandet har remissbehandlats och ärendet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Ett urval av förslagen i betänkandet redovisas under särskilda rubriker nedan.

Tillståndsplikt för satellitsändningar

Utredningen har övervägt olika alternativ för ingripanden mot satellit-sändningar med hänsyn till Sveriges säkerhet. Utredningen anser att ett stärkt skydd för Sveriges säkerhet bör åstadkommas genom att det införs tillståndsplikt för satellitsändningar av radio, tv och sökbar text-tv. Därigenom blir reglerna för olika slags etersändningar mer enhetliga. Det blir därmed enklare att införa enhetliga regler till skydd för Sveriges säkerhet för sådana sändningar.

Utredningens förslag innebär att satellitsändningar av radio, tv och sökbar text-tv i stora drag inordnas under det system med tillstånd som i dag gäller för marksändningar där Mediemyndigheten är tillståndsmyndighet. Tillståndsplikten föreslås gälla för tv-sändningar som förmedlas genom satellitupplänk belägen i Sverige eller satellitkapacitet som tillhör Sverige, om tv-sändningen kan tas emot i någon EES-stat. Kravet på tillstånd för att få sända tv över satellit föreslås gälla även för leverantörer av audiovisuella medietjänster som står under en annan EES-stats jurisdiktion. När det gäller satellitsändningar av text-tv som inte åtföljer en tv-sändning och radio föreslås att tillstånd ska gälla för sådana sändningar som kan tas emot i Sverige, om den som bedriver sändningsverksamheten har sin hemvist i Sverige eller sändningen till satellit sker från en sändare här i landet.

Tillstånd ska kunna förenas med villkor. På motsvarande sätt som gäller för tv-sändningar i marknätet ska dock programrelaterade regler och villkor inte gälla för tv-sändningar över satellit från leverantörer av medietjänster som står under en annan EES-stats jurisdiktion.

Återkallelse av sändningstillstånd

Utredningen föreslår att tillstånd att sända radio, tv eller sökbar text-tv över satellit, i likhet med vad som gäller för tillstånd att sända tv eller sökbar text-tv i marknätet, bör få återkallas om tillståndshavaren väsentligen brutit mot bestämmelser som anges i 18 kap. 2 § första stycket 1 radio- och tv-lagen eller väsentligen åsidosatt tillståndsvillkor. Vid programrelaterade överträdelser som handlar om missbruk av yttrandefriheten föreslår utredningen att frågan om återkallelse prövas av allmän domstol på talan av Justitiekanslern. I övriga fall föreslås att frågan om återkallelse prövas av Mediemyndigheten.

Vidare anser utredningen att vissa yttrandefrihetsbrott är av sådant allvarligt slag att de i syfte att stärka skyddet för Sveriges säkerhet bör kunna leda till återkallelse av tillstånd som beviljats av Myndigheten för press, radio och tv (sedan den 1 januari 2024 Mediemyndigheten) för radiosändningar över satellit samt sändningar av tv och sökbar text-tv. Det gäller t.ex. yttrandefrihetsbrotten uppvigling, krigsanstiftan, spioneri, utlandsspioneri och obehörig befattningsmed hemlig uppgift.

Utredningen anser även att det bör införas en ny återkallelsegrund för vissa satellitsändningar. Utredningen föreslår därför att det införs en möjlighet att återkalla tillstånd för den leverantör av medietjänster som väsentligt brutit mot bestämmelsen i 5 kap. 14 § radio- och tv-lagen om att programmen inte får ha

ett innehåll som uppmanar till terroristbrott, våld eller hat och som avses i bestämmelserna om olaga hot, uppvigling eller hets mot folkgrupp i brottsbalken eller i bestämmelsen om offentlig uppmaning till terrorism eller särskilt allvarlig brottslighet i terroristbrottslagen (2022:666).

Enligt utredningen bör det även införas en regel om hinder mot att få ett nytt satellitsändningstillstånd efter en återkallelse.

Tidigare riksdagsbehandling

Under riksmötet 2021/22 avstyrkte utskottet motioner om att inrätta en granskningsfunktion för utländska direktinvesteringar i svenska medieföretag (bet. 2021/22:KU33). I sitt ställningstagande framhöll utskottet inledningsvis vikten av att ta allvarligt på de utmaningar som en förändrad mediemarknad innefattar och de risker och hot som påverkanskampanjer och propaganda innebär, samtidigt som den grundlagsskyddade tryck- och yttrandefriheten värnas. Utskottet noterade att möjligheten att återkalla tillstånd att sända radio och tv med hänsyn till Sveriges säkerhet då bereddes inom Regeringskansliet och att regeringen hade beslutat om en lagrådsremiss som behandlade frågan om ökad tillgång till information om ägarförhållanden hos leverantörer av medietjänster. Även frågan om huruvida medieföretag bör omfattas av ett svenskt system för granskning av utländska direktinvesteringar var föremål för beredning inom Regeringskansliet. Mot bakgrund av det arbete som bedrevs inom Regeringskansliet och den lagrådsremiss som regeringen hade fattat beslut om var utskottet inte berett att vidta någon åtgärd med anledning av motionerna, och de avstyrktes därmed.

Utskottet avstyrkte motioner om att inrätta en granskningsfunktion för utländska direktinvesteringar i svenska medieföretag även under riksmötet 2022/23 (bet. 2022/23:KU27). I sitt ställningstagande framhöll utskottet, liksom tidigare, vikten av att ta allvarligt på de utmaningar som en förändrad mediemarknad innefattar och de risker och hot som påverkanskampanjer och propaganda innebär, samtidigt som den grundlagsskyddade tryck- och yttrandefriheten värnas. Utskottet noterade att det nyligen hade genomförts författningsändringar som syftade till att öka insynen i ägandet av radio- och tv-företag. Vidare noterade utskottet att en utredning bl.a. hade övervägt frågan om huruvida medieföretag borde omfattas av ett svenskt system för granskning av utländska direktinvesteringar samt hur granskningssystemets tillämpningsområde skulle kunna avgränsas när det gäller medieföretag. Utskottet noterade att utredningens förslag bereddes inom Regeringskansliet. Utskottet ville inte föregripa resultatet av beredningen och avstyrkte därför motionsyrkandena.

Under riksmötet 2023/24 avstyrkte utskottet ett motsvarande motionsyrkande (bet. 2023/24:KU9). Utskottet hänvisade till sina tidigare uttalanden och noterade att frågan om att inkludera utländska direktinvesteringar i svenska mediebolag i granskningssystemet nyligen hade övervägts i ett

lagstiftningsärende. Utskottet var därför inte berett att vidta någon åtgärd med anledning av motionsyrkandet, som därmed avstyrktes.

Även under riksmötet 2024/25 avstyrkte utskottet ett motsvarande motionsyrkande (bet. 2024/25:KU24). Utskottet hänvisade till sina tidigare uttalanden och noterade att det hade vidtagits åtgärder för att öka transparensen vid utländska direktinvesteringar och att en utredning nyligen hade haft i uppdrag att överväga frågor om ingripanden mot satellitsändningar. Utskottet konstaterade att utredningens förslag bereddes inom Regeringskansliet. Vidare noterade utskottet att lagen om granskning av utländska direktinvesteringar infördes 2023 och att frågan om att inkludera utländska direktinvesteringar i svenska mediebolag i granskningssystemet övervägdes i det lagstiftningsärendet. Utskottet var mot denna bakgrund inte berett att ta något initiativ med anledning av motionsyrkandet, som därmed avstyrktes. I betänkandet lämnades en reservation (C).

Utskottets ställningstagande

Liksom tidigare framhåller utskottet vikten av att ta allvarligt på de utmaningar som en förändrad mediemarknad innefattar och de risker och hot som påverkanskampanjer och propaganda innebär, samtidigt som den grundlags-skyddade tryck- och yttrandefriheten värnas. Utskottet noterar att det har vidtagits åtgärder för att öka transparensen vid utländska direktinvesteringar och att en utredning nyligen har haft i uppdrag att överväga frågor om ingripanden mot satellitsändningar. Utredningens förslag bereds inom Regeringskansliet.

Utskottet noterar vidare att lagen om granskning av utländska direktinvesteringar infördes 2023 och att frågan om att inkludera utländska direktinvesteringar i svenska mediebolag i granskningssystemet övervägdes i det lagstiftningsärendet.

Utskottet är mot denna bakgrund inte berett att ta något initiativ med anledning av motionsyrkandet, som därmed avstyrks.

Begränsa spridning av pornografi och skildringar av grovt våld

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att bl.a. begränsa spridningen av pornografi och skildringar av grovt våld.

Jämför reservation 9 (S).

Motionerna

I kommittémotion 2025/26:3586 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 88 och 89 begärs tillkännagivanden om ett förbättrat skydd för barn mot sexuellt våld

och utsatthet i digitala miljöer. I yrkande 88 begärs ett tillkännagivande om att verka för att sociala medier-företag ska ta ett större ansvar för att förebygga och bekämpa att barn utsätts för sexuell exploatering på deras plattformar. I yrkande 89 i samma motion begärs ett tillkännagivande om att utreda förutsättningarna för att begränsa barns tillgång till våldsglorifierande pornografiskt innehåll genom att införa åldersverifiering på internet.

I motion 2025/26:2747 av Annika Strandhäll (S) yrkande 8 begärs ett tillkännagivande om att utreda förutsättningarna för att begränsa barns tillgång till pornografi genom att införa åldersverifiering på pornografiska sidor på internet. I yrkande 14 i samma motion begärs ett tillkännagivande om att verka för att sociala medier-företag tar ansvar för att förebygga och bekämpa att barn utsätts för sexuell exploatering på deras plattformar.

I motion 2025/26:1231 av Åsa Eriksson och Eva Lindh (båda S) begärs ett tillkännagivande om att begränsa ungas tillgång till digital våldspornografi. Motionärerna anför att det behövs lagstiftning som ställer krav på obligatoriska åldersverifieringssystem och standardiserade föräldrakontroller på sociala medier och videoplattformar. Motionärerna anser också att plattformarna måste hållas ansvariga för att skadligt material är tillgängligt för barn och att myndigheterna ska ges tydliga befogenheter att ingripa vid regelbrott.

I motion 2025/26:2991 av Marléne Lund Kopparklint m.fl. (M) begärs ett tillkännagivande om att utreda förutsättningarna för att lagstifta om krav på obligatorisk åldersverifiering på pornografiska webbplatser samt möjligheten för internetleverantörer att blockera sajter som inte uppfyller kraven.

Ett liknande motionsyrkande framställs i motion 2025/26:3238 av Marléne Lund Kopparklint m.fl. (M). I motionen begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör överväga att utreda hur barns rättigheter på nätet kan stärkas genom krav på åldersverifiering på plattformar som tillhandahåller pornografiskt eller våldsamt material.

I motion 2025/26:2624 av Helena Vilhelmsson (C) yrkande 1 efterfrågas ett tillkännagivande om att myndigheterna bör ges tillräckliga resurser för att kunna kontrollera om reglerna i den s.k. DSA-förordningens efterlevs. I yrkande 2 i samma motion begärs ett tillkännagivande om att utvärdera Mediemyndighetens arbete när det gäller kontrollen av hur DSA-förordningen efterlevs. Motionären hänvisar till DSA-förordningens regler om bl.a. hantering av olagligt innehåll och kravet på att vissa plattformar ska införa åtgärder för att säkerställa en hög nivå av integritet, säkerhet och trygghet för minderåriga. Enligt motionären behöver den nationella tillsynsmyndigheten – Mediemyndigheten – tillräckliga resurser för att kunna fullgöra sitt tillsynsuppdrag. Motionären anför att det bör utvärderas om myndigheten har tillräckliga resurser och mandat för att utföra sin tillsynsuppgift.

Gällande rätt

Tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen

En grundläggande princip i svensk tryck- och yttrandefrihetslagstiftning är förbudet mot censur och andra hindrande åtgärder. Enligt 1 kap. 8 § TF och 1 kap. 11 § YGL får inte myndigheter eller andra allmänna organ förhandsgranska yttranden i de medier som omfattas av tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen. I tryckfrihetsförordningen är censurförbudet absolut. I yttrandefrihetsgrundlagen finns det ett undantag som innebär att det i lag får meddelas föreskrifter om s.k. biografcensur. Det är inte heller tillåtet för myndigheter eller andra allmänna organ att på grund av innehållet i en skrift eller ett medium som omfattas av yttrandefrihetsgrundlagen förbjuda eller hindra offentliggörande eller spridning bland allmänheten av skriften eller mediet om åtgärden inte har stöd i tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen.

Enligt 3 kap. 1 § YGL råder etableringsfrihet för sändningar av program genom tråd. Etableringsfriheten hindrar dock inte att det i lag bl.a. meddelas föreskrifter om ingripanden mot fortsatt sändning av ett utbud som inriktas på våldsförställningar, pornografiska bilder eller hets mot folkgrupp (3 kap. 2 § 6 YGL). Sådana bestämmelser finns i radio- och tv-lagen.

Enligt 3 kap. 3 § YGL får rätten att sända radioprogram på annat sätt än genom tråd regleras genom lag som innehåller föreskrifter om tillstånd och villkor för att sända. Även sådana bestämmelser finns i radio- och tv-lagen. Enligt 3 kap. 6 § YGL avgör den som sänder program självständigt vad som ska förekomma i programmen.

Enligt 1 kap. 14 § TF och 1 kap. 21 § YGL är dessa grundlagar inte tillämpliga på pornografiska bilder av personer vars pubertetsutveckling inte är fullbordad eller som är under 18 år. Barnpornografi undantas därmed helt från grundlagsskyddet.

Även vissa former av spridning av pornografi är undantagna från tryckfrihetsförordningens tillämpningsområde. Enligt 6 kap. 2 § TF gäller utan hinder av denna grundlag vad som föreskrivs i lag när någon

1. visar en pornografisk bild på eller vid en allmän plats genom skyltning eller annat liknande förfarande på ett sätt som är ägnat att väcka allmän anstöt eller utan föregående beställning sänder eller tillställer någon en sådan bild på annat sätt eller
2. bland barn och ungdom sprider en tryckt skrift som genom sitt innehåll kan verka förråande eller annars medföra annan allvarlig fara för de unga.

I 3 kap. 12 § första stycket YGL anges att bestämmelserna i grundlagen inte hindrar att det i lag meddelas föreskrifter om straff och särskild rättsverkan för den som

1. visar pornografiska bilder på eller vid allmän plats genom skyltning eller något liknande förfarande på ett sätt som kan väcka allmän anstöt

2. utan föregående beställning med post eller på annat sätt tillställer någon pornografiska bilder eller
3. bland barn och ungdomar sprider tekniska upptagningar som genom sitt innehåll kan verka förråande eller medföra annan allvarlig fara för de unga.

Enligt 7 kap. 7 § TF anses olaga våldsskildring som innebär att någon i bild skildrar sexuellt våld eller tvång med uppsåt att bilden sprids vara ett tryckfrihetsbrott om inte gärningen med hänsyn till omständigheterna är försvarlig (jfr 16 kap. 10 c § BrB). Gärningen ska anses som yttrandefrihetsbrott om den begås i ett program eller en teknisk upptagning och är straffbar enligt lag (5 kap. 1 § YGL). Som yttrandefrihetsbrott anses även en sådan olaga våldsskildring genom vilken någon genom rörliga bilder närgånget eller utdraget skildrar grovt våld mot människor eller djur med uppsåt att framställningen sprids (jfr 16 kap. 10 c § BrB). Detta gäller dock inte om gärningen med hänsyn till omständigheterna är försvarlig (5 kap. 2 § YGL).

Radio- och tv-lagen

Enligt 5 kap. 2 § radio- och tv-lagen får program med ingående våldsskildringar av verklighetstrogen karaktär eller med pornografiska bilder inte sändas i tv under sådan tid och på sådant sätt att det finns en betydande risk för att barn kan se programmen, om det inte av särskilda skäl ändå är försvarligt. Sådana program får inte heller tillhandahållas i beställ-tv på sådant sätt att det finns en betydande risk för att barn kan se programmen, om det inte av särskilda skäl ändå är försvarligt. Enligt 5 kap. 3 § ska en leverantör av medietjänster som sänder eller tillhandahåller program med ingående våldsskildringar av verklighetstrogen karaktär eller med pornografiska bilder varna för att sådant innehåll förekommer.

Enligt 16 kap. 1 § radio- och tv-lagen övervakar Justitiekanslern genom granskning i efterhand om program som har sänts i tv eller tillhandahållits i beställ-tv innehåller våldsskildringar eller pornografiska bilder i strid med 5 kap. 2 §. Enligt 16 kap. 2 § radio- och tv-lagen övervakar granskningsnämnden för radio och tv genom granskning i efterhand om program som har sänts i tv, sökbar text-tv eller ljudradio eller som har tillhandahållits i beställ-tv eller beställradio står i överensstämmelse med radio- och tv-lagen och de programrelaterade villkor som kan gälla för tjänsterna. Om nämnden finner att en sändning eller ett tillhandahållande innehåller våldsskildringar eller pornografiska bilder i strid med 5 kap. 2 § ska nämnden göra en anmälan om detta till Justitiekanslern.

Av 17 kap. 13 § radio- och tv-lagen framgår att om någon vid upprepade tillfällen sänder eller tillhandahåller program med våldsskildringar eller med pornografiska bilder i tv på tider och sätt som avses i 5 kap. 2 §, får Justitiekanslern förelägga denne att inte på nytt sända eller tillhandahålla sådana program på tider och på sådant sätt att det finns en betydande risk för att barn kan se programmen. Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

Radio- och tv-lagen innehåller även bestämmelser som riktar sig till tillhandahållare av videodelningsplattformar. I lagen definieras en videodelningsplattform som en tjänst där tjänsten eller en väsentlig funktion i den som huvudsakligt syfte har att, med hjälp av elektroniska kommunikationsnät i informations-, underhållnings- eller utbildningssyfte tillhandahålla allmänheten användargenererade videor eller tv-program som leverantören av tjänsten organiserar men inte har redaktionellt ansvar för (3 kap. 1 § 23 radio- och tv-lagen). En videodelningsplattform kan således beskrivas som en tjänst där audiovisuellt innehåll, dvs. rörlig bild med eller utan ljud, laddas upp av användare av tjänsten och tillhandahålls allmänheten. Ett exempel på en videodelningsplattform är Youtube. Bestämmelserna i radio- och tv-lagen tillämpas emellertid endast på videodelningsplattformar om leverantören av plattformen är etablerad i Sverige (1 kap. 3 a § radio- och tv-lagen).

Närmare bestämmelser om videodelningsplattformar finns i 9 a kap. radio- och tv-lagen. Regleringen innebär bl.a. att en leverantör av en videodelningsplattform ska vidta lämpliga åtgärder så att användargenererade videor, tv-program och audiovisuella kommersiella meddelanden med ingående våldsskildringar av verklighetstrogen karaktär eller med pornografiska bilder inte tillhandahålls på ett sådant sätt att det finns en betydande risk för att barn kan se dessa, om det inte av särskilda skäl ändå är försvarligt (1 §). Vidare ska en leverantör av en videodelningsplattform, enligt 3 §, vidta lämpliga åtgärder för att användargenererade videor, tv-program och audiovisuella kommersiella meddelanden på plattformen inte har ett innehåll som avses i bestämmelserna om

1. olaga hot i 4 kap. 5 § BrB
2. uppvigling i 16 kap. 5 § BrB
3. hets mot folkgrupp i 16 kap. 8 § BrB
4. barnpornografibrott i 16 kap. 10 a § BrB
5. olaga våldsskildring i 16 kap. 10 c § BrB eller
6. offentlig uppmaning till terrorism eller särskilt allvarlig brottslighet i 7 § terroristbrottslagen (2022:666).

Mediemyndigheten utövar tillsyn och får besluta om de förelägganden som behövs i enskilda fall för att en leverantör av en videodelningsplattform ska följa bestämmelserna om lämpliga åtgärder i 9 a kap. 1 och 3 §§ radio- och tv-lagen (16 kap. 3 § och 17 kap. 11 a § radio- och tv-lagen). Myndighetens förelägganden kan inte förenas med vite. På begäran av Mediemyndigheten ska en leverantör av en videodelningsplattform lämna de upplysningar som behövs för tillsynen (16 kap. 9 a § radio- och tv-lagen).

Brottsbalken

Enligt 16 kap. 10 a § första stycket BrB döms för barnpornografibrott den som

1. skildrar barn i pornografisk bild

2. sprider, överlåter, upplåter, förevisar eller på annat sätt gör en sådan bild av barn tillgänglig för någon annan
3. förvärvar eller bjuder ut en sådan bild av barn
4. förmedlar kontakter mellan köpare och säljare av sådana bilder av barn eller vidtar någon annan liknande åtgärd som syftar till att främja handel med sådana bilder eller
5. innehar en sådan bild av ett barn eller betraktar en sådan bild som han eller hon berett sig tillgång till.

Straffet för barnpornografibrott är fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, böter eller fängelse i högst sex månader. Om brottet är att anse som grovt, döms för grovt barnpornografibrott till fängelse i lägst ett och högst sex år.

Enligt 16 kap. 10 c § BrB döms den som i bild skildrar sexuellt våld eller tvång med uppsåt att bilden eller bilderna sprids eller som sprider en sådan skildring, om inte gärningen med hänsyn till omständigheterna är försvarlig, för olaga våldsskildring till böter eller fängelse i högst två år. Detsamma gäller den som i rörliga bilder närgånget eller utdraget skildrar grovt våld mot människor eller djur med uppsåt att bilderna sprids eller som sprider en sådan skildring.

Enligt 16 kap. 11 § BrB döms den som på eller vid allmän plats genom skyltning eller annat liknande förfarande förevisar en pornografisk bild på ett sätt som är ägnat att väcka allmän anstöt för otillåtet förfarande med pornografisk bild till böter eller fängelse i högst sex månader. Detsamma gäller den som med posten sänder eller på något annat sätt tillställer någon en pornografisk bild utan föregående beställning.

Den som bland barn eller ungdomar sprider en skrift, bild eller teknisk upptagning som genom sitt innehåll kan verka förråande eller medföra allvarlig fara för de ungas sedliga fostran döms för förledande av ungdom till böter eller fängelse i högst sex månader (16 kap. 12 § BrB).

Förordningen om digitala tjänster (DSA) samt kompletterande nationella bestämmelser

I det första avsnittet i detta betänkande (Yttrandefrihet på internet och reglering av techjättarna) finns en redogörelse för förordningen om digitala tjänster (Digital Services Act, DSA).³² Under särskilda rubriker redovisas bl.a. förordningens syfte och tillämpningsområde samt kraven på tillbörlig aktsamhet för en transparent och säker onlinemiljö. I det avsnittet finns även en kort redogörelse för kompletterande nationella bestämmelser till DSA.

³² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2065 av den 19 oktober 2022 om en inre marknad för digitala tjänster och om ändring av direktiv 2000/31/EG (förordningen om digitala tjänster).

Av redogörelsen framgår bl.a. att samtliga leverantörer av förmedlings-tjänster har ett antal skyldigheter enligt DSA och att leverantörer av online-plattformar härutöver har vissa skyldigheter, exempelvis att vidta särskilda skyddsåtgärder för minderåriga. Av redogörelsen framgår också bl.a. följande.

I artikel 91 finns bestämmelser om utvärdering av förordningens effekter. Där framgår att kommissionen ska utvärdera och lägga fram en rapport om bl.a. tillämpningen av artikel 33 om mycket stora onlineplattformar och mycket stora onlinesökmotorer samt om samspelet mellan förordningen och andra rättsakter. Kommissionen lade fram sin rapport den 17 november 2025.³³ I rapporten konstaterar kommissionen bl.a. att DSA kompletterar och samspelar med andra rättsakter från EU och bidrar till att stärka regelverket på ett komplext rättsområde. Samtidigt konstaterar kommissionen att regelverket är svåröverskådligt och att vissa rättsakter överlappar varandra. Vidare medför enligt kommissionen den tekniska och marknadsmässiga utvecklingen på området, t.ex. till följd av utvecklingen inom generativ AI, utmaningar inte minst när det gäller reglerna för mycket stora onlineplattformar och mycket stora onlinesökmotorer. Kommissionen aviserar att den avser att undersöka möjligheter till regelförenkling på det digitala rättsområdet och att särskilt beakta små och medelstora företags behov och utmaningar vid efterlevnaden av regelverket.

I sammanhanget kan noteras att EU-kommissionen har tagit fram riktlinjer för att stödja plattformar som är tillgängliga för minderåriga när det gäller att uppfylla kraven om särskilda skyddsåtgärder för minderåriga i artikel 28 i DSA. I riktlinjerna rekommenderas leverantörerna av plattformarna att använda ålderskontroller, i form av bl.a. åldersverifiering, om de bedömer att deras tjänster kan innebära risker för barns och ungas trygghet och säkerhet online. Rekommendationen gäller under förutsättning att metoderna för ålderssäkring är korrekta, tillförlitliga, robusta, icke-påträngande och icke-diskriminerande. Plattformarna bör säkerställa att de åtgärder de vidtar inte på ett oproportionerligt eller otillbörligt sätt begränsar barns rättigheter. EU-kommissionen kommer att använda riktlinjerna för att bedöma om artikel 28 i DSA följs. Det är dock frivilligt för en plattformsleverantör att följa riktlinjerna. Mediemyndigheten är tillsynsmyndighet för att se till att kraven i artikel 28 är uppfyllda när det gäller svenska aktörer. Leverantörer av mycket stora onlineplattformar och onlinesökmotorer faller dock i första hand under EU-kommissionens tillsynsansvar.

Inom ramarna för DSA presenterades en teknisk lösning i form av en app för integritetsbevarande åldersverifiering i juni 2025. Appen är ett övergripande tekniskt ramverk, anpassningsbart för varje enskild medlemsstats nationella förutsättningar. Syftet med det tekniska ramverket är att göra det möjligt för användare av webbtjänster att bevisa sin ålder genom att presentera ett elektroniskt intyg via en särskild applikation (white label app) på ett

³³ Report from the Commission to the European Parliament, the Council and the European Economic and Social Committee on the application of Article 33 of Regulation (EU) 2022/2065 and the interaction of that Regulation with other legal acts, COM(2025) 708 final.

integritetsbevarande sätt för att få åtkomst till åldersbegränsat innehåll. Appen är primärt tänkt att användas vid verifiering av ålder för onlinetjänster som erbjuder åldersbegränsat innehåll eller åldersbegränsade tjänster, t.ex. pornografiskt eller våldsamt material, spel om pengar eller köp av åldersbegränsade produkter (alkohol och tobak), och kommer därför att vara programmerad för en åldersgräns på 18 år. Att använda appen är inte tvingande för plattformsleverantörer men kan vara ett sätt för leverantörerna att uppfylla kraven i DSA.

Utöver DSA finns även det s.k. AV-direktivet³⁴, som reglerar audiovisuella medietjänster (tv och beställ-tv) och videodelningsplattformar (t.ex. Youtube och Instagram). AV-direktivet kräver bl.a. att medlemsländerna ser till att videodelningsplattformar under deras jurisdiktion skyddar minderåriga från innehåll som kan skada deras fysiska, mentala eller moraliska utveckling. AV-direktivet är till största del genomfört i svensk rätt genom radio- och tv-lagen (2010:696) och Mediemyndigheten är tillsynsmyndighet för plattformar under svensk jurisdiktion.

Förordningen om elektronisk identifiering (e-IDAS)

I det första avsnittet i detta betänkande (Yttrandefrihet på internet och reglering av techjättarna) finns en redogörelse för förordningen om elektronisk identifiering (e-IDAS)³⁵ och den reviderade e-IDAS-förordningen.³⁶ I det avsnittet finns även en kort redogörelse för kompletterande nationella bestämmelser till e-IDAS.

Av redogörelsen framgår bl.a. att en central del i den reviderade e-IDAS-förordningen är regleringen av en europeisk digital identitetsplånbok, som syftar till att ge medlemsstaternas medborgare, invånare och företag tillförlitlig tillgång till offentliga och privata onlinetjänster över hela Europa. Identitetsplånboken är i detta avseende ett medel för elektronisk identifiering.

Av redogörelsen framgår även att regeringen i december 2022 beslutade att ge en särskild utredare i uppdrag att utreda och lämna förslag på hur staten kan utfärda en e-legitimation på högsta tillitsnivå (dir. 2022:142). Den 16 oktober 2023 redovisade utredningen delbetänkandet En säker och tillgänglig statlig e-legitimation (SOU 2023:61). Utredarens slutbetänkande Kompletterande bestämmelser till EU:s reviderade förordning om elektronisk identifiering (SOU 2024:45), som innehåller en analys av och förslag på författningsändringar till följd av kommissionens förslag till reviderad e-IDAS-förordning, överlämnades till regeringen den 17 juni 2024. Betänkandet har remissbehandlats och ärendet bereds för närvarande i Regeringskansliet.

³⁴ Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/13/EU av den 10 mars 2010 om samordning av vissa bestämmelser som fastställs i medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillhandahållande av audiovisuella medietjänster (direktiv om audiovisuella medietjänster).

³⁵ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 910/2014 av den 23 juli 2014 om elektronisk identifiering och betrodda tjänster för elektroniska transaktioner på den inre marknaden och om upphävande av direktiv 1999/93/EG.

³⁶ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1183 av den 11 april 2024 om ändring av förordning (EU) nr 910/2014 vad gäller inrättandet av ett europeiskt ramverk för digital identitet.

Pågående arbete m.m.

Förslag till ändringsdirektiv om bekämpande av sexuell exploatering av barn m.m.

EU:s direktiv om bekämpande av sexuell exploatering av barn m.m.³⁷ innehåller minimiregler om brottsrekvisit och påföljder när det gäller sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografibrott. Det innehåller också bestämmelser som syftar till att stärka åtgärderna för att förebygga sådana brott och förbättra skyddet för brottsoffer. Direktivet är genomfört i svensk rätt.

I juli 2020 presenterade kommissionen en EU-strategi för en effektivare kamp mot sexuella övergrepp mot barn. En av de åtta åtgärder som lyfts fram i strategin är att kommissionen ska föreslå ändringar i direktivet om bekämpande av sexuell exploatering av barn m.m.

Den 6 februari 2024 presenterade kommissionen ett förslag till direktiv om ändring av direktivet om bekämpande av sexuell exploatering av barn m.m.³⁸ Syftet är att säkerställa att sexuella övergrepp och utnyttjande av barn på internet är kriminaliserat och att bättre förebygga och bekämpa sådana brott.

I förslaget föreslås utökade krav på den straffrättsliga regleringen; bl.a. ska brottet kontaktsökande med barn för sexuella ändamål utvidgas till att omfatta alla former av kontaktsökande online och det föreslås en samtyckesbaserad reglering när det gäller våldtäkt för barn som har uppnått åldern för sexuellt självbestämmande enligt nationell rätt. Det introduceras också ett antal nya brott, höjningar av lägsta tillåtna maximistraff för fysiska personer och miniminivåer för den övre gränsen på de böter som kan komma i fråga för juridiska personer. Ändringsdirektivet innehåller därutöver nya bestämmelser som rör anmälan av brott, förebyggande av brott och skydd för brottsoffer.

Förslaget bereds för närvarande inom EU.

Förslag till förordning om förebyggande och bekämpande av sexuella övergrepp mot barn

Kommissionen presenterade i maj 2022 ett förslag till förordning om förebyggande och bekämpande av sexuella övergrepp mot barn³⁹ (den s.k. CSAM-förordningen). Syftet med förslaget är att förebygga och bekämpa lagring och spridning av sexuellt övergreppsmaterial samt kontaktsökning med barn i sexuella syften (gromning) i elektroniska kommunikationer och digitala tjänster. Bland annat föreslås att det ska införas skyldigheter för leverantörer av värdtjänster och interpersonella kommunikationstjänster att

³⁷ Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/93/EU av den 13 december 2011 om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi samt om ersättande av rådets rambeslut 2004/68/RIF.

³⁸ Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och material med sexuella övergrepp mot barn samt om ersättande av rådets rambeslut 2004/68/RIF (omarbetning) (COM(2024)60 final).

³⁹ Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande av regler för att förebygga och bekämpa sexuella övergrepp mot barn (COM(2022) 209 final).

genomföra riskbedömningar, vidta riskminimerande åtgärder samt rapportera sexuella övergrepp mot barn som de får kännedom om. Om det efter vidtagna åtgärder fortfarande bedöms finnas en signifikant eller förutsägbar risk för att tjänsten används för spridning eller lagring av övergreppsmaterial och tjänsteleverantören inte själv vidtagit åtgärder för att förhindra detta, föreslås en s.k. spårningsorder som sista åtgärd kunna riktas mot en kommunikations- eller lagringstjänst.

Förslaget innebär också att ett europeiskt centrum för att förebygga och motverka sexuella övergrepp mot barn ska inrättas. Centrumet ska samordna, underlätta och stödja genomförandet av förordningen, särskilt i samband med tjänsteleverantörernas skyldigheter att upptäcka sexuella övergrepp mot barn online, rapportera dem och ta bort dem.

Förordningen har varit föremål för omfattande diskussioner. I november 2025 enades rådet om sin position, som innebär bl.a. att bestämmelserna om spårningsordern har utgått. I stället föreslås att bestämmelserna om frivillig spårning införs på permanent basis.

Förslaget bereds för närvarande inom EU.

Utredning om en åldersgräns till skydd för barns hälsa och trygghet i digitala miljöer

Den 9 oktober 2025 beslutade regeringen att ge i uppdrag åt en särskild utredare att bl.a. analysera förutsättningarna för att införa en åldersgräns för barns användning av sociala medier (dir. 2025:91). Syftet är att stärka skyddet för barns hälsa och trygghet i digitala miljöer.

Utredaren ska bl.a.

- analysera förutsättningarna för att införa en åldersgräns i Sverige för barns användning av sociala medier
- analysera och ta ställning till om det, med hänsyn tagen till grundläggande fri- och rättigheter, bör införas en åldersgräns för barns användning av sociala medier, och om möjligt föreslå en sådan åldersgräns
- om det inte bedöms möjligt att lämna förslag på en åldersgräns för sociala medier, analysera förutsättningarna för att höja åldern för när barn kan lämna samtycke till att deras personuppgifter behandlas för informations-samhällets tjänster och lämna sådana författningsförslag
- följa det arbete med åldersverifiering som initierats inom EU.

Det ingår inte i uppdraget att överväga eller föreslå grundlagsändringar.

Den del av uppdraget som avser förslag på en åldersgräns för användning av sociala medier eller höjd ålder för när barn kan lämna samtycke till att deras personuppgifter behandlas för informationssamhällets tjänster ska redovisas senast den 12 juni 2026. Övriga delar av uppdraget ska redovisas senast den 14 november 2026.

Jutlanddeklarationen

Vid ett informellt ministerrådsmöte i Danmark den 9 oktober 2025 antog EU:s medlemsländer Jutlanddeklarationen, ett gemensamt europeiskt initiativ för att stärka skyddet av barn och unga i den digitala miljön.

Deklarationen, som lanserades under det danska EU-ordförandeskapet, syftar till att stärka arbetet med att skapa en tryggare och mer åldersanpassad digital värld för EU:s barn och unga. I deklarationen lyfts behovet av ett effektivt genomförande av EU:s digitala regelverk såsom DSA och AI-förordningen. För att säkerställa att plattformar vidtar proportionerliga skyddsåtgärder för minderåriga betonas även vikten av ett starkt samarbete mellan medlemsländerna och EU-kommissionen.

Genom att fokusera på effektiv åldersverifiering och minskad exponering för skadligt innehåll syftar deklarationen till att skapa en tryggare och mer rättvis onlinemiljö för minderåriga. Deklarationen markerar ett viktigt steg mot ett mer samordnat EU-arbete för att skydda barns rättigheter och säkerhet på internet.

Interpellationsdebatt

Under riksmötet 2024/25 ställdes det en interpellation till civilminister Erik Slottner (KD) om skydd av barn mot skadlig nätpornografi (ip. 2024/25:712). Interpellationen besvarades av civilministern i riksdagens kammare den 23 juni 2025 (prot. 2024/25:136 § 5). Han anförde inledningsvis följande (anf. 1):

Fru talman! Åsa Eriksson har frågat mig vad jag avser att göra för att skydda barn från skadlig nätpornografi.

Artikel 28 i EU:s förordning om digitala tjänster (DSA) syftar specifikt till att skydda barn och unga. Utöver det finns det i samma förordning krav på att de stora digitala plattformarna, där flera pornografiska plattformar ingår, noggrant ska identifiera, analysera och bedöma alla eventuella systemrisker som härrör från utformning eller användning av deras tjänster. Detta inkluderar eventuella faktiska eller förutsebara negativa effekter avseende könsrelaterat våld, skydd av folkhälsan och skydd av minderåriga och allvarliga negativa konsekvenser för individers fysiska och psykiska välbefinnande.

Förordningen om digitala tjänster har nu varit i kraft i lite över ett år och har börjat ge resultat. Exempelvis initierade kommissionen i slutet av maj 2025 utredningar gentemot fyra pornografiska plattformar för misstankar om att de har brutit mot förordningen i fråga om skydd av barn och unga.

Vidare presenterade EU-kommissionen, efter samråd med den europeiska nämnden för digitala tjänster, den 13 maj 2025 rekommendationer för att ytterligare stärka skyddet för barn och unga online. Rekommendationerna innefattar bland annat barnvänliga rapporteringskanaler och användarstöd samt insatser för att minska exponeringen för skadligt innehåll. Den europeiska nämnden för digitala tjänster hanterar frågor relaterade till DSA, och samtliga medlemsstater samt EU-kommissionen finns representerade i nämnden.

Därtill har det polska ordförandeskapet presenterat rådsslutsatser om att skydda barns och ungas psykiska hälsa kopplat till digitaliseringen och i dessa uppmanat medlemsstaterna och kommissionen att vidta ett flertal

skyddande åtgärder för att säkerställa barns och ungas hälsa och trygghet i de digitala miljöerna.

I radio- och tv-lagen (2010:696) finns det regler om skydd av barn som gäller för så kallade videodelningsplattformar. En leverantör av en videodelningsplattform ska enligt radio- och tv-lagen vidta lämpliga åtgärder så att innehåll med ingående våldsskildringar av verklighetstrogen karaktär eller med pornografiska bilder inte tillhandahålls på ett sådant sätt att det finns en betydande risk för att barn kan se detta, om det inte av särskilda skäl ändå är försvarligt. Sådana åtgärder kan bestå av att införa ålders- eller föräldrakontrollsystem samt system för användarna att flagga och rapportera visst innehåll. Mediemyndigheten har tillsynsansvar för att leverantörerna vidtar sådana åtgärder.

Det pågår även initiativ kring åldersverifiering i flera andra EU-länder, vilka regeringen bevakar och följer utvecklingen kring.

Att skydda barns och ungas hälsa och välbefinnande är av yttersta vikt, och regeringen arbetar aktivt både nationellt och på EU-nivå för att stärka skyddet av barn och unga online – inte minst i den europeiska nämnden för digitala tjänster och dess arbetsgrupper, där Post- och telestyrelsen samt Mediemyndigheten och Konsumentverket deltar för Sveriges räkning.

I ett efterföljande anförande (anf. 3) uppgav civilministern bl.a. följande:

När det gäller just tillsynen av skadligt innehåll behöver vi jobba internationellt, eftersom mycket få av dessa plattformar så att säga har sina hembaser i Sverige. Det gör det många gånger svårt för svenska myndigheter att agera och utföra tillsyn. Vi behöver jobba internationellt, och det är därför otroligt välkommet att EU har tagit fram Digital Services Act. Den har funnits i drygt ett år, och vi börjar nu se ganska stor effekt av den. Bland annat är fyra stora plattformar med pornografiskt innehåll nu under tillsyn just för att de har brutit mot innehållet i Digital Services Act.

Apropå internationellt samarbete vill jag också säga att det nu finns en diskussion om detta och att det här är en viktig fråga när jag träffar mina ministerkollegor. Åldersverifiering är en fråga som har lyfts fram. Jag vet att även min statsrådskollega Jakob Forssmed har tagit upp detta. Vi är väldigt öppna för åldersverifiering. Det gäller bara att hitta en modell som inte skapar andra problem som rör integritet och skyddet av barn och unga. Det gäller att hitta en åldersverifiering som är rättssäker och som även respekterar barn och unga och deras integritet.

Jag kan säga att en utveckling av en gemensam europeisk digital identitetsplånbok skulle kunna vara ett sätt att skapa ett gemensamt system för åldersverifiering inom unionen. Det är dock lite för tidigt ännu att kunna ge en klar ståndpunkt i den frågan, men vi är definitivt öppna för att kunna gå vidare med det.

Åsa Eriksson menar i sin interpellation till mig att PTS inte gör någonting. Detta har att göra med att PTS har ansvar för onlineplattformar som först och främst har sin bas i Sverige och som har färre än 45 miljoner unika användare. De fyra plattformar som nu är under luppen inom ramen för Digital Services Act, alltså DSA, har fler än 45 miljoner unika användare. De är därmed ett ansvar för EU-kommissionen. Vi får se vad denna granskning och tillsyn kommer fram till. Jag hoppas verkligen att den kan komma fram till något rejält, så att det sätter en form av ribba och riktlinje för andra plattformar.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat motioner om pornografi och våldsskildringar (se bl.a. bet. 2000/01:KU9, bet. 2017/18:KU16, bet. 2018/19:KU29, bet. 2019/20:KU14, bet. 2021/22:KU33, bet. 2022/23:KU27, bet. 2023/24:KU9 och bet. 2024/25:KU24). Vid sin senaste behandling riksmötet 2024/25 betonade utskottet, liksom tidigare, vikten av att samhället på olika sätt försöker motverka spridning av grova våldsskildringar och av pornografi, särskilt till barn och unga, men framhöll även att detta inte i första hand bör ske genom ytterligare inskränkningar av den grundlagsskyddade tryck- och yttrandefriheten. Utskottet konstaterade att det inom EU har vidtagits åtgärder för att motverka bl.a. sexuella övergrepp mot barn på internet. Utskottet noterade särskilt förslaget till ändringsdirektiv om bekämpande av sexuell exploatering av barn och förslaget till förordning om förebyggande och bekämpande av sexuella övergrepp mot barn. Utskottet konstaterade att förslagen förhandlades inom EU. Mot bakgrund av de åtgärder som vidtagits och det arbete som pågick var utskottet inte berett att ta något initiativ med anledning av motionsyrkandena. De avstyrktes därmed. I betänkandet lämnades en reservation (S).

Utskottets ställningstagande

Utskottet har vid flera tillfällen tidigare behandlat motioner om pornografi och våldsskildringar. Utskottet vill liksom tidigare betona vikten av att samhället på olika sätt försöker motverka spridning av grova våldsskildringar och av pornografi, särskilt till barn och unga, men vill även framhålla att detta inte i första hand bör ske genom ytterligare inskränkningar av den grundlagsskyddade tryck- och yttrandefriheten.

Utskottet noterar att en utredning nyligen har fått i uppdrag att bl.a. analysera förutsättningarna för att införa en åldersgräns för barns användning av sociala medier, för att stärka skyddet för barns hälsa och trygghet i digitala miljöer.

Utskottet konstaterar också att det inom EU har vidtagits åtgärder för att motverka bl.a. sexuella övergrepp mot barn på internet. Utskottet noterar särskilt förslaget till ändringsdirektiv om bekämpande av sexuell exploatering av barn och förslaget till förordning om förebyggande och bekämpande av sexuella övergrepp mot barn. Syftet med förslagen är att bl.a. förebygga och bekämpa kontaktsökning med barn i sexuella syften online. Förslagen förhandlas för närvarande inom EU.

Mot bakgrund av de åtgärder som har vidtagits och det arbete som pågår är utskottet inte berett att ta något initiativ med anledning av motionsyrkandena. De avstyrks därmed.

Språkbruket i radio och tv

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att begränsa olämpligt språkbruk i radio och tv.

Motionen

I motion 2025/26:366 av Michael Rubbestad (SD) begärs ett tillkännagivande om att begränsa olämpligt språkbruk i radio och tv. Motionären anför att olämpligt språkbruk bör stävjas och att radio och tv ska föregå med gott exempel på hur svenska språket kan och bör användas. Enligt motionären bör tillstånd för att få sända kommersiell radio eller tv, samt public service-sändningar, villkoras så att svordomar och kraftiga könsord inte ska få användas under sändning.

Gällande rätt

Yttrandefrihetsgrundlagen

Yttrandefrihetsgrundlagen reglerar skyddet för yttrandefrihet i ljudradio, tv och vissa liknande överföringar och offentliga uppspelningar ur en databas m.m.

En grundläggande princip i yttrandefrihetsgrundlagen är förbudet mot censur. Enligt 1 kap. 11 § YGL får inte myndigheter eller andra allmänna organ förhandsgranska yttranden i de medier som omfattas av grundlagen; dock får det i lag meddelas föreskrifter om s.k. biografcensur (jfr 1 kap. 12 § YGL). Det är inte heller tillåtet för myndigheter eller andra allmänna organ att på grund av innehållet i ett medium som omfattas av yttrandefrihetsgrundlagen förbjuda eller hindra offentliggörande eller spridning bland allmänheten av mediet om åtgärden inte har stöd i yttrandefrihetsgrundlagen.

En annan grundläggande princip i yttrandefrihetsgrundlagen är etableringsfriheten. Den innebär att det står var och en fritt att inleda och driva verksamhet för spridning av information till allmänheten i de former som skyddas av grundlagen. Något krav på tillstånd för verksamheten får inte ställas upp, och möjligheten att driva verksamheten får inte begränsas av villkor som inte har stöd i grundlagen. När det gäller etableringsfriheten på yttrandefrihetsgrundlagens område skiljer grundlagen mellan sändningar genom tråd och sändningar på annat sätt. Enligt 3 kap. 1 § YGL råder etableringsfrihet för sändningar av program genom tråd (jfr 1 kap. 13 § andra meningen YGL). Etableringsfriheten hindrar dock inte att det i lag bl.a. meddelas föreskrifter om ingripanden mot fortsatt sändning av ett utbud som inriktas på våldsframställningar, pornografiska bilder eller hets mot folkgrupp (3 kap. 2 § YGL). Sådana bestämmelser finns i radio- och tv-lagen (2010:696).

Sedan den 1 januari 2023 gäller även en delegationsbestämmelse i 3 kap. 2 § 7 YGL. Av den bestämmelsen följer att etableringsfriheten för sändningar genom tråd inte ska hindra att det i lag meddelas föreskrifter om villkor för att sända program för verksamhet som bedrivs med ett uppdrag att sända ljudradio eller tv i allmänhetens tjänst, under förutsättning att uppdraget finansieras med allmänna medel (prop. 2021/59, bet. 2021/22:KU14, bet. 2022/23:KU6, rskr. 2022/23:10). Bestämmelsen innebär att villkor kan ställas för public service-företagens sändningar av program, men däremot inte krav på tillstånd att få sända.

Begreppet program omfattar såväl radio och tv – linjär och på begäran – som textmässigt innehåll, t.ex. på en webbplats (jfr 1 kap. 4 § YGL). Enligt 3 kap. 3 § YGL får rätten att sända radioprogram på annat sätt än genom tråd regleras genom lag som innehåller föreskrifter om tillstånd och villkor för att sända. Även sådana bestämmelser finns i radio- och tv-lagen.

Enligt 3 kap. 6 § YGL avgör den som sänder program självständigt vad som ska förekomma i programmen. Bestämmelsen innebär att krav på innehållet i vad som sänds endast kan ställas genom lag eller genom sådana tillståndsvillkor som får förekomma.

Radio- och tv-lagen

Enligt 4 kap. 3 § radio- och tv-lagen är det regeringen som ger tillstånd att sända tv och sökbar text-tv till den som har ett uppdrag enligt lagen (2025:986) om public service. Mediemyndigheten ger tillstånd i övriga fall.

Tillstånd att sända tv eller sökbar text-tv får förenas med villkor enligt vad som närmare anges i 4 kap. 8–11 §§ radio- och tv-lagen. Motsvarande bestämmelse om villkor för tillstånd att sända annan ljudradio än närradio och kommersiell radio finns i 11 kap. 3 § radio- och tv-lagen, som hänvisar till 4 kap. 8, 10 och 11 §§.

Enligt 4 kap. 8 § får ett sändningstillstånd för tv förenas med villkor som innebär att sändningsrätten ska utövas opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet ska råda i tv. Ett sändningstillstånd får därutöver förenas med villkor om skyldighet bl.a. att ta hänsyn till televisionens respektive ljudradions särskilda genomslagskraft när det gäller programmens ämnen och utformning och tiden för sändning av programmen (4 kap. 9 § 10 och 11 kap. 3 § andra stycket 9) samt att respektera den enskildes privatliv (4 kap. 9 § 12 och 11 kap. 3 § andra stycket 12).

Sändningstillstånd får återkallas med stöd av vissa bestämmelser i 18 kap. radio- och tv-lagen. Detta gäller bl.a. om ett tillståndsvillkor i enlighet med 4 kap. 8–11 §§ eller 11 kap. 3 § radio- och tv-lagen väsentligen har åsidosatts. Mål om återkallelse av tillstånd på grund av överträdelse av villkor som meddelats med stöd av bl.a. 4 kap. 8 och 9 §§ samt 11 kap. 3 § andra stycket 9–12 ska på talan av Justitiekanslern prövas av allmän domstol (19 kap. 1 §

radio- och tv-lagen). I vissa fall prövas ärenden om återkallelse av tillstånd av Mediemyndigheten.

Nuvarande sändningstillstånd för Sveriges Television AB (SVT), Sveriges Radio AB (SR) och Sveriges Utbildningsradio AB (UR) trädde i kraft den 1 januari 2020 och gäller t.o.m. den 31 december 2025. Som villkor för sändningsrätten gäller bl.a. att sändningsrätten ska utövas opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet ska råda i tv. Programföretagen ska före sändning av program så noggrant som omständigheterna medger kontrollera sakuppgifter i programmet. Ämnesval och framställning ska ta sikte på vad som är relevant och väsentligt. Enligt 5 § i sändningstillståndet för SR har SR ett särskilt ansvar för det svenska språket och dess ställning i samhället. Språkvårdsfrågor ska beaktas i verksamheten. Motsvarande regel finns även i sändningstillståndet för SVT (6 §) och UR (7 §).

Enligt 16 kap. 2 § första stycket radio- och tv-lagen övervakar granskningsnämnden för radio och tv genom granskning i efterhand om program som har sänts i tv, sökbar text-tv eller ljudradio eller som har tillhandahållits i beställ-tv eller beställradio står i överensstämmelse med radio- och tv-lagen och de programrelaterade villkor som kan gälla för tjänsterna. Nämnden har även tillsyn bl.a. över sådana krav på produktplacering, sponsring och reklam som gäller för videodelningsplattformar (16 kap. 2 § andra stycket).

Granskningsnämnden granskar program efter anmälningar från tv-tittare och radiolyssnare eller på eget initiativ. Beslut av granskningsnämnden kan vara friande, fällande eller friande med kritik. Följden av ett fällande beslut är beroende av vilken bestämmelse programbolaget har överträtt. Vid överträdelser av regler om innehållet får nämnden besluta att programbolaget ska offentliggöra beslutet på lämpligt sätt. Beslutet i ett granskningsärende ska sändas till den som ansvarar för sändningen. Nämnden kan också förelägga ett programföretag vid vite att följa bestämmelser om t.ex. sändningsbeteckning eller varning för våldsskildringar i tv. Om företaget inte följer ett vitesföreläggande kan nämnden ansöka hos förvaltningsrätten om att vitet ska dömas ut. Vid överträdelse av reglerna om otillbörligt gynnande, reklam och sponsring kan nämnden ansöka hos Förvaltningsrätten i Stockholm om att programföretaget ska betala en särskild avgift.

Granskningsnämnden har vidare i uppgift att årligen i efterhand, utifrån redovisningar från SR, SVT och UR, bedöma om public service-bolagen har uppfyllt sina uppdrag. Granskningsnämnden gör bedömningen med utgångspunkt i de villkor som reglerar bolagens verksamheter och som anges i radio- och tv-lagen, sändningstillstånden och anslagsvillkoren.

Lagen om public service

I regeringens proposition 2024/25:166 En lag om public service och riktlinjer för verksamheten 2026–2033 föreslås att bestämmelser om public service ska samlas i en ny lag – lagen om public service. I lagen ska det finnas

bestämmelser om public service-uppdraget, finansieringen av uppdraget, granskningen av program samt vissa regler om att utse styrelseledamöter och verkställande direktör i public service-företag.

I propositionen föreslås även ändringar i radio- och tv-lagen (2010:696). Ändringarna innebär bl.a. att ett sändningstillstånd för ett public service-företag inte längre ska kunna förenas med andra villkor än sådana som är specifikt relaterade till sändningarna i marknätet.

I propositionen lämnas också förslag om innehållet i public service-uppdraget under uppdragsperioden 2026–2033 och om tilldelningen av avgiftsmedel för den verksamhet som ingår i uppdraget.

Regeringens proposition har behandlats i kulturutskottets betänkande 2025/26:KrU2 En lag om public service och riktlinjer för verksamheten 2026–2033. Utskottet ställde sig bakom regeringens förslag till lag om public service, ändringar i radio- och tv-lagen samt ändringar i andra lagar till följd av lagförslagen. Utskottet föreslog också att riksdagen skulle godkänna regeringens övriga förslag om bl.a. utformningen av public service-uppdraget och de ekonomiska förutsättningarna för public service-företagen under uppdragsperioden 2026–2033. I betänkandet fanns 17 reservationer (S, V, C, MP). Riksdagen beslutade i enlighet med utskottsmajoritetens förslag (rskr. 2025/26:15).

Den nya lagen och ändringarna i radio- och tv-lagen trädde i kraft den 2 december 2025. Lagarna ska dock tillämpas första gången på public service-uppdrag, sändningstillstånd och public service-avgift som avser tid efter den 31 december 2025 och program som sänds eller tillhandahålls efter samma tid. Övriga lagändringar trädde i kraft den 1 januari 2026.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har tidigare avstyrkt motionsyrkanden om att begränsa olämpligt språkbruk i radio och tv (bet. 2021/22:KU33 och bet. 2023/24:KU9).

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner inte skäl att föreslå någon åtgärd med anledning av motionsyrkandet om att begränsa olämpligt språkbruk i radio och tv. Det avstyrks därmed.

Reglering av ljudnivåer vid reklamavbrott

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att reglera ljudnivån i radio och tv vid reklamavbrott.

Motionen

I motion 2025/26:1434 av Markus Selin (S) begärs ett tillkännagivande om att utreda möjligheten att införa en reglering av ljudnivån i radio och tv vid reklamavbrott. Enligt motionären är ljudvolymen vid reklamavbrott i radio och tv högre jämfört med volymen i det ordinarie programutbudet. Motionären anför att detta kan uppfattas som störande och bidra till en försämrad radio- och tv-upplevelse. Motionären hänvisar till internationella föreskrifter och tekniska lösningar samt anför att regeringen bör utreda möjligheten att reglera ljudnivåer vid reklamavbrott.

Gällande rätt

Yttrandefrihetsgrundlagen reglerar skyddet för yttrandefrihet i ljudradio, tv och vissa liknande överföringar och offentliga uppspelningar ur en databas m.m. En grundläggande princip i yttrandefrihetsgrundlagen är etableringsfriheten. Den innebär att det står var och en fritt att inleda och driva verksamhet för att sprida information till allmänheten i de former som skyddas av grundlagen. Det får inte ställas upp något krav på tillstånd för verksamheten, och möjligheten att driva verksamheten får inte begränsas av villkor som inte har stöd i grundlagen. När det gäller etableringsfriheten på yttrandefrihetsgrundlagens område skiljer grundlagen mellan sändningar genom tråd och sändningar på annat sätt. Enligt 3 kap. 1 § YGL råder etableringsfrihet för sändningar av program genom tråd (jfr 1 kap. 13 § andra meningen YGL). Begreppet program omfattar såväl radio och tv – linjär och på begäran – som textmässigt innehåll, t.ex. på en webbplats (jfr 1 kap. 4 § YGL). Enligt 3 kap. 3 § YGL får rätten att sända radioprogram på annat sätt än genom tråd regleras genom lag som innehåller föreskrifter om tillstånd och villkor för att sända. Sådana bestämmelser finns i radio- och tv-lagen (2010:696).

I 8 kap. 5 § radio- och tv-lagen första stycket anges bl.a. att det före och efter varje annonsering i tv-sändningar och i beställ-tv ska förekomma en särskild signatur som tydligt skiljer annonserna från det övriga innehållet. Motsvarande bestämmelse för ljudradio finns i 15 kap. 1 §.

Bestämmelsen i 8 kap. 5 § radio- och tv-lagen genomför artikel 19.1 i det s.k. AV-direktivet⁴⁰, där det bl.a. anges att tv-reklam måste kunna identifieras som sådan och kunna skiljas från det redaktionella innehållet.

Ett grundläggande krav inom marknadsrätten är att det ska vara enkelt att identifiera reklam och andra marknadsföringsåtgärder. Bestämmelser om reklamidentifiering finns i 9 § marknadsföringslagen (2008:486). Enligt första stycket i den bestämmelsen ska all marknadsföring utformas och presenteras så att det tydligt framgår att det är fråga om marknadsföring.

Enligt 16 kap. 2 § första stycket radio- och tv-lagen övervakar granskningsnämnden för radio och tv genom granskning i efterhand om program som har

⁴⁰ Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/13/EU av den 10 mars 2010 om samordning av vissa bestämmelser som fastställs i medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillhandahållande av audiovisuella medietjänster (direktiv om audiovisuella medietjänster).

sänts i tv, sökbar text-tv eller ljudradio eller som har tillhandahållits i beställ-tv eller beställradio står i överensstämmelse med radio- och tv-lagen och de programrelaterade villkor som kan gälla för tjänsterna.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har tidigare avstyrkt ett liknande motionsyrkande om ett tillkännagivande om att undersöka möjligheten att införa ett förbud mot radioreklam som innehåller störande trafikljud (bet. 2017/18:KU31).

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner inte skäl att föreslå någon åtgärd med anledning av motionsyrkandet om att reglera ljudnivån i radio och tv vid reklamavbrott. Det avstyrks därmed.

Illegal ip-tv

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att motverka illegal ip-tv.
Jämför reservation 10 (S).

Motionen

I kommittémotion 2025/26:3459 av Björn Wiechel m.fl. (S) yrkande 38 begärs ett tillkännagivande om illegal ip-tv. Motionärerna konstaterar att illegal ip-tv är ett stort problem för den svenska film- och tv-branschen. De välkomnar att frågan har utretts genom Filmutredningens betänkande Åtgärder mot illegal ip-tv (SOU 2025:100). Motionärerna anser att regeringen snarast bör återkomma med konkreta förslag för att motverka illegal ip-tv.

Bakgrund

Den som har skapat ett verk, t.ex. en film, ett musikaliskt verk eller ett sceniskt verk, har upphovsrätt till detta. Upphovsmannen har enligt lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk bl.a. ensamrätt att framställa exemplar av verket och att göra det tillgängligt för allmänheten (1 kap. 2 §). Till upphovsrätten finns även vissa närstående rättigheter. En sådan rättighet är den s.k. signalrätten (5 kap. 48 §) som ger radio- och tv-företag ensamrätt att på olika sätt förfoga över utsändningar av exempelvis film och livesänd idrott. Det upphovsrättsliga regelverket är till stor del harmoniserat på EU-nivå, inklusive vad som är tillåtet och inte när det handlar om användning av skyddat material.

Internet protocol television eller internetprotokoll-tv (ip-tv) syftar på tjänster som använder sig av ip-baserad kommunikation i nätverk för leverans av ljud och rörlig bild – detta i kontrast till överföring genom signaler i andra format via det traditionella marknätet (radiovågor), satellit eller kabel. Ip är en uppsättning regler som hjälper till med dirigering av digitala datapaket så att data kan röra sig mellan datorer och andra enheter över nätverk och ta sig till rätt destination.

Kapacitetsökningen i distributionsnät för överföring via internet innebär att tv-program, film och livesänd idrott nu på ett enkelt sätt kan tillhandahållas över internet. Den lätt tillgängliga ip-tv:n har de senaste åren tagit stora andelar av marknaden inom distributionen av film, serier och idrott. Tekniken möjliggör dock även spridning av ip-tv som tillhandahålls utan tillstånd från berörda rättighetshavare.

Det är olagligt att tillhandahålla ip-tv utan tillstånd från berörda rättighetshavare. Rättsläget är mer oklart när privatpersoner tar emot sådan ip-tv. Vid sådan användning framställs i regel i mottagarens dator s.k. tillfälliga exemplar av det innehåll som användaren tar del av. Under vissa förutsättningar kan sådan framställning av exemplar vara otillåten (se EU-domstolens avgörande, Filmspeler, mål nr C-527/15, dom den 26 april 2017).

Gällande rätt

Lagen om förbud beträffande viss avkodningsutrustning

Lagen (2000:171) om förbud beträffande viss avkodningsutrustning anger bl.a. att privatpersoner inte får inneha, anskaffa eller använda avkodningsutrustning i syfte att göra vissa tjänster tillgängliga utan tjänsteleverantörens godkännande (5 §). Med avkodningsutrustning avses utrustning eller programvara som har utformats eller anpassats för att göra en sådan tjänst tillgänglig i tolkningsbar form (4 §).

En privatperson som tittar på ip-tv utan godkännande från en tjänsteleverantör tar som regel del av ett innehåll som redan har avkodats. I sådana fall krävs inte någon utrustning eller programvara som har utformats eller anpassats för att göra tjänsten tillgänglig i tolkningsbar form. Brott mot avkodningslagen har inte heller prövats i något fall där en tjänst först har gjorts tillgänglig med tjänsteleverantörens godkännande, t.ex. genom ett betalt abonnemang, för att senare distribueras och tillhandahållas någon annan i avkodad form utan godkännande.

Pågående arbete

Åtgärder mot illegal ip-tv (SOU 2025:100)

Regeringen beslutade den 25 januari 2024 om ett kommittédirektiv om en översyn av den nationella filmpolitiken (dir. 2024:10). Utredningen antog

namnet Filmutredningen (Ku 2024:01). I ett tilläggsdirektiv den 23 januari 2025 beslutade regeringen att ge Filmutredningen i uppdrag att också bl.a.

- beskriva hur innehållet i ip-tv som tillhandahålls utan tillstånd från berörda rättighetshavare görs åtkomligt och distribueras
- analysera hur sådan ip-tv påverkar den svenska film- och tv-branschen
- analysera behovet av och förutsättningarna för ett förbud för privatpersoner att ta emot sådan ip-tv och föreslå hur ett förbud bör utformas
- vid behov föreslå andra åtgärder för att motverka distributionen.

Filmutredningen redovisade sitt uppdrag i september 2025 i betänkandet Åtgärder mot illegal ip-tv (SOU 2025:100). Utredningen konstaterar att illegal ip-tv är ett stort problem i Sverige liksom i många andra länder. I utredningen föreslås ett flertal åtgärder för att komma till rätta med problemet med illegal ip-tv. Eftersom det bedöms vara svårt att stoppa den olovliga förmedlingen vid källan bör det enligt utredningen bli tydligare att det är förbjudet för enskilda att olovligen konsumera innehåll på detta sätt.

Utredningen föreslår att avkodningslagen ändras så att det framgår att det är straffbart för privatpersoner att använda den typ av illegala ip-tv-tjänster som i dag är vanliga på marknaden. Den föreslår också att lagen byter namn och i övrigt ändras som anpassning till den tekniska utvecklingen.

Lagändringarna föreslås träda i kraft senast den 1 juli 2026.

Utredningen föreslår också att det allmänna kraftsamlar mot illegal ip-tv genom en rad andra åtgärder. Bland annat anges att Skatteverket och polisen bör prioritera ärenden som avser dessa olagliga tjänster, samt att Patent- och registreringsverket och Post- och telestyrelsen bör få särskilda uppdrag på området. Det föreslås även att regeringen bör låta utreda möjligheterna att liveblockera, dvs. att stänga ned olovliga vidaresändningar under pågående evenemang.

Betänkandet är för närvarande föremål för remissbehandling och ärendet bereds inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att en utredning nyligen har haft i uppdrag att analysera distributionen av ip-tv och vid behov föreslå åtgärder mot illegal ip-tv. Utredningens förslag bereds inom Regeringskansliet. Utskottet vill inte föregripa resultatet av beredningen och finner inte heller i övrigt skäl att ta något initiativ med anledning av motionsyrkandet. Motionsyrkandet avstyrks därmed.

Pressetik och granskning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om pressetik och granskning.

Motionerna

I motion 2025/26:2900 av Lars Beckman (M) begärs ett tillkännagivande om att se över regeringens möjlighet att beakta individers behov av stärkt skydd vid oetiska publiceringar i medier. Motionären anför att möjligheten till skadestånd vid oanständiga publiceringar är mer begränsad i Sverige än i många andra länder. Enligt motionären hamnar individer i ett kraftigt underläge mot publicister. Motionären anser att detta bör ses över inom ramen för det fortlöpande arbete som sker på medieområdet.

I motion 2025/26:592 av Staffan Eklöf (SD) begärs ett tillkännagivande om att utreda förutsättningarna för att inrätta en folkets granskningsnämnd för granskning av public service. Motionären anser att det finns en subkultur inom mediebranschen och att det kan ifrågasättas om Granskningsnämnden för radio och tv:s granskning av public service-företagen är alltigenom opartisk. Därför menar motionären att det bör inrättas en folkets granskningsnämnd som ska kunna granska dels Granskningsnämnden för radio och tv, dels public service-företagen. Enligt motionären bör Folkets granskningsnämnd ha motsvarande tillsynsbefogenheter som Granskningsnämnden för radio och tv.

Gällande rätt m.m.

Mediegrundlagarna, radio- och tv-lagen samt lagen om public service

Enligt 1 kap. 1 § TF innebär tryckfriheten bl.a. en rätt för var och en att ge ut skrifter utan att en myndighet eller något annat allmänt organ hindrar detta i förväg. Enligt 5 kap. 4 § TF ska utgivare av en periodisk skrift ha befogenhet att utöva tillsyn över skriftens utgivning och bestämma över dess innehåll så att ingenting får föras in i den mot hans eller hennes vilja.

Den som sänder program avgör självständigt enligt 3 kap. 6 § YGL vad som ska förekomma i programmen. Med program avses innehållet i bl.a. ljudradio och tv som sänds med hjälp av elektromagnetiska vågor (1 kap. 2 §). Yttrandefrihetsgrundlagen är tillämplig bl.a. på sändningar av program som är riktade till allmänheten och som är avsedda att tas emot med tekniska hjälpmedel (1 kap. 3 §).

Varje program och teknisk upptagning ska ha en utgivare (4 kap. 1 § YGL). Utgivaren ska enligt 4 kap. 3 § YGL ha befogenhet att utöva tillsyn över framställningens offentliggörande och att bestämma över dess innehåll så att ingenting får föras in i den mot hans eller hennes vilja.

Enligt 5 kap. 4 § radio- och tv-lagen (2010:696) ska uppgifter i ett program som inte är reklam och som har förekommit i en tv-sändning, i beställ-tv eller i sökbar text-tv som sänts på annat sätt än genom tråd, rättas när det är befogat. Även uppgifter i ett program som inte är reklam och som har förekommit i en tv-sändning eller i sökbar text-tv som har sänts genom tråd bör rättas när det är befogat.

Sändningstillstånd får enligt 4 kap. 8 § radio- och tv-lagen förenas med villkor som innebär att sändningsrätten ska utövas opartiskt och sakligt och med beaktande av att en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet ska råda i tv. Ett sändningstillstånd får enligt 4 kap. 9 § därutöver förenas med villkor om skyldighet bl.a. att ta hänsyn till televisionens särskilda genomslagskraft, att sända genmälen och att i sändningsverksamheten respektera den enskildes privatliv. Motsvarande lista på villkor för tillstånd att sända ljudradio finns i 11 kap. 3 § radio- och tv-lagen.

Nuvarande sändningstillstånd för Sveriges Television AB (SVT), Sveriges Radio AB (SR) och Sveriges Utbildningsradio AB (UR) trädde i kraft den 1 januari 2020 och gäller t.o.m. den 31 december 2025. Som villkor för sändningsrätten gäller bl.a. att sändningsrätten ska utövas opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet ska råda i tv. Programföretagen ska före sändning av program så noggrant som omständigheterna medger kontrollera sakuppgifter i programmet. Ämnesval och framställning ska ta sikte på vad som är relevant och väsentligt. SVT, SR och UR är också skyldiga att ge den som har ett befogat anspråk på att bemöta ett påstående tillfälle till genmäle. Enligt sändningstillstånden måste SVT, SR, UR och de digitala markbundna tv-kanalerna vidare ta hänsyn till mediets särskilda genomslagskraft när det gäller programmens ämnen och utformning samt tiden för sändning av programmen.

Enligt 7 kap. 5 § YGL får det i lag meddelas föreskrifter om att en nämnd vars sammansättning är bestämd i lag och vars ordförande ska vara eller ha varit ordinarie domare ska granska om program som någon har sänt står i överensstämmelse med de föreskrifter eller andra villkor som gäller för sändningarna. En sådan nämnd får endast uttala sin mening och förelägga den sändande att följa föreskrifterna eller villkoren. I lagen får det föreskrivas att föreläggande av nämnden får förenas med vite. Frågor om ansvar för yttrandefrihetsbrott och utdömande av vite prövas alltid av domstol enligt 3 kap. 7 § YGL.

Granskningsnämnden för radio och tv är, som nämnts, inrättad med stöd av yttrandefrihetsgrundlagen och är ett särskilt beslutsorgan inom Myndigheten för press, radio och tv. Bestämmelser om nämndens sammansättning och beslutsföret finns i 16 kap. 14 § radio- och tv-lagen. Granskningsnämnden består av en ordförande och sex andra ledamöter. Minst en av ledamöterna eller ersättarna ska vara vice ordförande. Ordföranden och vice ordföranden ska vara eller ha varit ordinarie domare. Granskningsnämnden är beslutsför med ordföranden eller en vice ordförande och ytterligare tre ledamöter. Ärenden som uppenbart inte är av större vikt eller principiell betydelse får dock avgöras av ordföranden eller en vice ordförande.

Granskningsnämnden för radio och tv övervakar genom granskning i efterhand om program som har sänts i tv, sökbar text-tv eller ljudradio eller som har tillhandahållits i beställ-tv eller beställradio står i överensstämmelse med radio- och tv-lagen och de programrelaterade villkor som kan gälla för tjänsterna (16 kap. 2 § radio- och tv-lagen).

I 4 kap. 1 § lagen (2025:986) om public service⁴¹ finns det en liknande bestämmelse för public service-företagen. I den bestämmelsen föreskrivs att Granskningsnämnden för radio och tv i efterhand granskar om program som ett public service-företag har sänt till eller tillhandahållit allmänheten står i överensstämmelse med den lagen och de programrelaterade villkor som har beslutats med stöd av den lagen.

Granskningsnämnden granskar program efter anmälan eller på eget initiativ. Nämnden får besluta att den som sänder radio eller tv på lämpligt sätt ska offentliggöra nämndens beslut när nämnden har funnit att någon har brutit mot villkor om att sända genmälen eller mot bestämmelsen om beriktigande. Beslutet, som får innefatta ett föreläggande vid vite, får dock inte innebära att offentliggörandet måste ske i den sändandes program.

Allmänhetens Medieombudsman och Mediernas Etiknämnd

I september 2019 bildades Medieetikens Förvaltningsorgan av dels de tidigare aktörerna bakom Pressens Samarbetsnämnd, dels public service-företagen och TV4-gruppen. Syftet var att lägga grunden för ett nytt medieetiskt självregleringssystem som utöver tryckta medier även skulle omfatta radio och tv. Den 1 januari 2020 bytte Allmänhetens Pressombudsman (PO) och Pressens Opinionsnämnd (PON) namn till Allmänhetens Medieombudsman (MO) och Mediernas Etiknämnd (MEN) med Medieetikens Förvaltningsorgan som ny huvudman.

MO och MEN ska pröva alla publiceringar för de medier som omfattas av självregleringen, oberoende av publiceringsplattform. Även radio- och tv-sändningar och webbpubliceringar, som tidigare inte kunde prövas, omfattas.

Grundförutsättningen för en medieetisk prövning av MO och MEN är att en publicering faller in under tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen, eller sker i ett socialt medium där ett grundlagsskyddat massmedium bedriver verksamhet under sitt varumärke och det avser yttranden som utgivaren kan kontrollera. Sedan den 1 januari 2021 är det MO och MEN som prövar frågan om intrång i privatlivet för sändningar i SR, SVT och UR. Sedan den 1 februari 2021 gäller detta även för TV4:s kanaler.

Anmälningar till MO och MEN prövas gentemot de publicitetsregler som har beslutats av Medieetikens Förvaltningsorgan (Publicitetsregler – etik för press, radio och tv). Av publicitetsreglernas första punkt framgår att massmediernas roll i samhället samt allmänhetens förtroende för dessa medier kräver en korrekt och allsidig nyhetsförmedling. Enligt publicitetsreglernas femte punkt ska en felaktig sakuppgift rättas när det är påkallat. Den som gör anspråk på att bemöta ett påstående ska, om det är befogat, ges tillfälle till genmäle. Rättelser och genmälen ska i lämplig form publiceras utan dröjsmål och på ett sådant sätt att de kan uppmärksammas av dem som har fått del av de ursprungliga uppgifterna.

⁴¹ Prop. 2024/25:166, bet. 2025/26:KrU2, rskr. 2025/26:15.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har tidigare behandlat motioner om bl.a. pressetik och rättelser (se bl.a. bet. 2015/16:KU18, bet. 2017/18:KU31, bet. 2018/19:KU29, bet. 2019/20:KU14, bet. 2021/22:KU33, bet. 2022/23:KU27 och bet. 2023/24:KU9). Vid sin behandling under riksmötet 2022/23 hänvisade utskottet till att regeringen nyligen hade tillsatt en utredning om public service-uppdraget. Utskottet var därför inte berett att vidta någon åtgärd med anledning av motionsyrkandena, som avstyrktes. I betänkandet lämnades en reservation (SD).

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner inte skäl att föreslå någon åtgärd med anledning av motionsyrkandena om pressetik respektive granskning av public service. De avstyrks därmed.

Mediestöd respektive framtidens mediestöd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om mediestöd och om framtidens mediestöd.

Jämför reservation 11 (V), 12 (C), 13 (MP) och 14 (S, V).

Motionerna

Mediestöd

I partimotion 2025/26:3775 av Amanda Lind m.fl. (MP) begärs tillkännagivanden om stärkt mediestöd (yrkande 76) och om att utvärdera effekterna av mediestödet (yrkande 77). Motionärerna anser att mångfalden av medier över hela landet har minskat sedan det nya mediestödet infördes. Enligt motionärerna behöver mediestödet utvärderas, uppdateras och tillföras mer resurser för att skapa bättre förutsättningar för oberoende, granskande journalistik och en mångfald av medier över hela landet.

I kommittémotion 2025/26:2790 av Jessica Wetterling m.fl. (V) yrkande 19 begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med ett förslag till ändring i 2 § lagen om mediestöd i syfte att mediemångfalden ska värnas lika högt som tillgången till lokal och regional nyhetsförmedling av hög kvalitet i hela landet. Motionärerna anser att mångfalden av medier har minskat sedan det nya mediestödet infördes. Enligt motionärerna behövs det en större satsning på mediestödssystemet och att mediemångfalden ska värnas lika högt som tillgången till lokal och regional nyhetsförmedling av hög kvalitet i hela landet.

I kommittémotion 2025/26:323 av Nadja Awad m.fl. (V) yrkande 10 begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda möjligheten att inrätta ett riktat stöd till studentkårerna för att de fortsatt ska kunna ge ut oberoende studentmedier.

I kommittémotion 2025/26:3583 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 24 begärs ett tillkännagivande om att inrätta ett nationellt centrum för undersökande journalistik. Motionärerna konstaterar att det i dagens medielandskap finns många små lokaltidningar med begränsade resurser och att det bör ses över hur ett centrum för undersökande journalistik motsvarande de som finns i Norge och Danmark skulle kunna utformas och finansieras i Sverige för att stärka den lokala journalistiken.

I motion 2025/26:1313 av Per-Arne Håkansson (S) begärs ett tillkännagivande om att se över förutsättningarna för att främja utvecklingen av ett centrum för undersökande journalistik för att stärka en allsidig bevakning över hela landet med fokus på lokaltidningarnas möjligheter. Motionären konstaterar att en allsidig och undersökande journalistik i olika delar av landet är en viktig del i ett demokratiskt samhälle. Motionären anför att en stiftelse har tagit initiativ till att det ska inrättas ett centrum för undersökande journalistik i Sverige. Motionären hänvisar till att liknande centrum finns i Danmark och Norge, och menar att det bör ses över hur ett sådant centrum skulle kunna inrättas i Sverige.

I motion 2025/26:3612 av Malin Danielsson (L) begärs ett liknande tillkännagivande om att utreda förutsättningarna för att stödja inrättandet av ett centrum för granskande journalistik i Sverige.

I kommittémotion 2025/26:3183 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 20 begärs ett tillkännagivande om att göra en bedömning av hur det nya mediestödet uppfyller sitt syfte. Enligt motionärerna är det centralt för att ha en beredskap om det kommer att krävas fler åtgärder för att stärka förutsättningarna för den lokala och regionala journalistiken.

I motionerna 2025/26:936 yrkandena 1–3 och 2025/26:1501 yrkande 1, båda av Jamal El-Haj (-), begärs tillkännagivanden om att motverka en ökad mediekoncentration. Motionären efterfrågar en nationell utredning om mediekoncentrationens konsekvenser, förslag på åtgärder som stärker pluralism och oberoende i det svenska medielandskapet samt ökade stödformer till oberoende och lokala medier som motvikt till de stora koncernernas dominans. Vidare begär motionären att journalisters suveränitet och ekonomiska oberoende ska värnas, bl.a. genom att utreda nya stödformer och regelverk som minskar ägar- och annonsörberoende, i syfte att stärka en demokratisk mångfald och motverka en oligopolliknande mediemarknad. Enligt motionären förutsätter yttrandefriheten tillgång till många oberoende källor. När samma ägare styr stora delar av press, tv och digitala plattformar uppstår en risk för journalistisk självzensur där det fria ordet begränsas av ekonomiska och organisatoriska lojaliteter. Motionären menar också att det offentliga samtalet riskerar att domineras av särintressen när samma aktörer som dominerar nyhetsflödet också är ekonomiska maktcentrum. Enligt

motionären är mediekoncentration en demokrati fråga och det behövs nya modeller på den svenska mediemarknaden som garanterar mediepluralism.

Framtidens mediestöd

I kommittémotionerna 2025/26:3459 av Björn Wiechel m.fl. (S) yrkande 65 och 2025/26:3721 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 19 begärs ett tillkännagivande om att tillsätta en parlamentarisk utredning för framtidens mediepolitik. Motionärerna anser att betoningen på den geografiska spridningen i mediestödet har lett till att mediemångfalden på nationell nivå har prioriterats ned och att flera medier som tidigare fått stöd nu har blivit utan. Enligt motionärerna bör utvärderingen av mediestödet tidigareläggas så att inte medier som hade kunnat överleva försvinner i onödan. Vidare menar motionärerna att regelverket bör ändras så att i första hand de nationella nischmedier som tidigare haft stöd men nu blivit utan också ska kunna få del av stödet. Motionärerna anför även att medielandskapet förändras hastigt, inte minst på grund av utvecklingen av AI, och att förutsättningarna för att bedriva medieverksamhet och journalistik snabbt ändras. Därför är det nya mediestödet enligt motionärerna inte en lösning på längre sikt. Motionärerna vill att en bred parlamentarisk utredning ges i uppdrag att ta fram en mediepolitik för framtiden.

I motion 2025/26:219 av Elsa Widding (-) begärs ett tillkännagivande om att systemet med mediestöd ska avskaffas. Motionären menar att mediestödet är en subjektiv stödform som snedvrider konkurrensen mellan olika mediekana-ler och kan leda till att vissa mediekana-ler och nyhetsbevakningar favoriseras framför andra. Enligt motionären kan detta äventyra åsiktsfriheten och vara farligt för demokratin.

Gällande rätt m.m.

Regler om mediestöd

Den 1 januari 2024 trädde lagen (2023:664) om mediestöd i kraft (prop. 2022/23:133, bet. 2023/24:KU3, rskr. 2023/24:24). Lagen innehåller bestämmelser om stöd för nyhetsmedier (mediestöd). Till grund för propositionen låg departementspromemorian Ett hållbart mediestöd i hela landet (Ds 2022:14).

I lagens 2 § anges att mediestödets syfte är att stärka demokratin genom att främja allmänhetens tillgång till oberoende nyhetsförmedling av hög kvalitet. Syftet ska uppnås huvudsakligen genom att mediestödet främjar tillgången till lokal och regional nyhetsförmedling i hela landet, men även genom att stödet bidrar till en mångfald av allmänna nyhetsmedier av hög kvalitet.

Med allmänt nyhetsmedium avses enligt 3 § ett medium som

1. har till sin primära uppgift att fortlöpande bedriva relevant nyhetsförmedling, och

2. har ett redaktionellt innehåll av sådan omfattning att det har betydelse för bevakningsområdet och som består av allsidig nyhetsförmedling med ett brett utbud av ämnen och perspektiv samt granskning av för demokratin grundläggande skeenden.

Mediestöd får lämnas till juridiska personer som ger ut allmänna nyhetsmedier. Det får även lämnas till juridiska personer som ger ut andra nyhetsmedier än allmänna nyhetsmedier om det till följd av händelser som leder till väsentligt förändrade förutsättningar för att bedriva medieverksamhet finns ett angeläget behov av stöd. (Se 5 § lagen om mediestöd.)

De allmänna förutsättningarna för mediestöd anges i 6–8 §§ lagen om mediestöd. Enligt 6 § får mediestöd lämnas för allmänna nyhetsmedier som

1. har en publicistisk verksamhet som inte väsentligt verkar mot grunderna för det demokratiska styrelseskicket eller väsentligt är i konflikt med respekten för alla människors lika värde och den enskilda människans frihet, värdighet och personliga integritet,
2. har ett redaktionellt innehåll som utgör en väsentlig del av mediets hela innehåll,
3. har ett exklusivt, egenproducerat redaktionellt innehåll som till övervägande del består av nyhetsförmedling och granskning och som utgör en väsentlig del av mediets hela redaktionella innehåll,
4. är allmänt tillgängliga,
5. har en egen titel med självständiga redaktionella resurser,
6. har en ansvarig utgivare,
7. främjar tillgängliggörande av sitt redaktionella innehåll till personer med funktionsnedsättning,
8. är riktade till en svensk målgrupp,
9. publiceras eller sänds med hög regelbundenhet, och
10. har en god användarförankring.

I lagens 7 och 8 §§ finns särskilda bestämmelser om mediestöd för allmänna nyhetsmedier.

Beslut om mediestöd fattas av mediestödsnämnden vid Mediemyndigheten (9 §).

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § RF meddela ytterligare föreskrifter om mediestöd (11 §).

I förordningen (2023:740) om mediestöd finns kompletterande bestämmelser till lagen om mediestöd. Förordningen innehåller bestämmelser om bl.a. stödformerna redaktionsstöd och distributionsstöd, förutsättningar för mediestöd samt beräkning och utbetalning av stödet.

Regler om mediestöd finns även i Mediemyndighetens föreskrifter (MEMYFS 2024:1) om mediestöd.

Europeisk mediefrihetsförordning och kompletterande nationella bestämmelser

Den 11 april 2024 antogs Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1083 av den 11 april 2024 om fastställande av en gemensam ram för medietjänster på den inre marknaden och om ändring av direktiv 2010/13/EU (europeisk mediefrihetsförordning).

Förordningen innehåller regler för en väl fungerande inre marknad för medietjänster och till skydd för mediers oberoende och mångfald. I förordningen ställs bl.a. krav på medlemsstaterna att respektera medietjänsters redaktionella oberoende, säkerställa skydd av journalisters källor och införa skyddsmekanismer för public services oberoende. I förordningen finns också bestämmelser om transparens inom mediesektorn, bedömningar av koncentrationer på mediemarknaden, medieinnehåll på mycket stora online-plattformar, publikmätning och statlig annonsering.

Medlemsstaterna ska bl.a. respektera rätten för mottagare av medietjänster att ha tillgång till en mångfald av redaktionellt oberoende medieinnehåll (artikel 3). Leverantörer av medietjänster ska ha rätt att utöva sin ekonomiska verksamhet utan andra begränsningar än de som tillåts enligt unionsrätten och ha rätt till redaktionell frihet och oberoende (artikel 4). Journalisters källor ska också skyddas på ett effektivt sätt. Samtidigt finns en skyldighet för leverantörerna att göra viss angiven information om sin verksamhet lätt och direkt åtkomlig för mottagarna samt att arbeta för ett stärkt redaktionellt oberoende (artikel 6).

Mediefrihetsförordningen reglerar även ramen för tillsynsarbetet. Det finns bl.a. bestämmelser om de nationella tillsynsmyndigheterna, och en ordning för samarbete mellan medlemsstaternas tillsynsmyndigheter etableras (artikel 7 och 14–17). I Sverige är Mediemyndigheten tillsynsmyndighet (artikel 2.13 i mediefrihetsförordningen och 4 § förordningen [2023:844] med instruktion för Mediemyndigheten). Vidare finns det i förordningen bestämmelser om bedömningar av koncentrationer på mediemarknaden (artikel 22–23) samt om tilldelning av medel för statlig annonsering (artikel 25).

Mediefrihetsförordningen trädde i kraft den 7 maj 2024 och började i huvudsakliga delar tillämpas den 8 augusti 2025.

I proposition 2024/25:197 Kompletterande bestämmelser till EU:s mediefrihetsförordning konstaterar regeringen att mediefrihetsförordningen lämnar över till medlemsstaterna att reglera vissa frågor och att vissa nationella bestämmelser som kompletterar förordningen därutöver behövs. Enligt regeringens förslag samlas kompletterande bestämmelser till mediefrihetsförordningen i en särskild lag: lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s mediefrihetsförordning.

I propositionen föreslår regeringen bl.a. att den nya lagen ska innehålla kompletterande bestämmelser om skyldigheten att anmäla koncentrationer på mediemarknaden till tillsynsmyndigheten (Mediemyndigheten) och om myndighetens bedömning av sådana koncentrationer. Enligt mediefrihets-

förordningen ska medlemsstaterna fastställa materiella regler och förfaranderegler som möjliggör en bedömning av koncentrationer på mediemarknaden som kan ha en betydande inverkan på mediepluralismen och det redaktionella oberoendet (artikel 22). Det finns enligt regeringen inte någon svensk reglering som möjliggör sådana bedömningar, och därför behövs kompletterande bestämmelser i den nya lagen. Mediemyndigheten bör ansvara för bedömningarna, och genom en anmälningsskyldighet kan myndigheten få kännedom om de koncentrationer som ska bedömas samt få in underlag för bedömningen. Övervägande skäl talar enligt regeringen för att det bör vara sådana mediekoncentrationer som anmäls till Konkursverket enligt reglerna i konkurrenslagen (2008:579) som ska bedömas av myndigheten. Vissa mycket stora företagskoncentrationer anmäls dock inte till Konkursverket utan ska i stället anmälas till och prövas av Europeiska kommissionen. Även sådana mediekoncentrationer bör enligt regeringen anmälas till och bedömas av Mediemyndigheten om de har en påverkan på den svenska mediemarknaden. Mediefrihetsförordningen reglerar inte vad bedömningarna av mediekoncentrationer ska leda till, utan det är en fråga för medlemsstaterna. Bedömningarna kan enligt regeringen vara ett värdefullt underlag för Mediefrihetsmyndigheten, som har i uppgift att publicera information och statistik om ägande och branschstrukturer på mediemarknaden. Bedömningarna kan också vara användbara för Konkursverket vid dess prövning av företagskoncentrationer enligt konkurrenslagen.

I den nya lagen föreslår regeringen att tillsynsmyndigheten ska ha befogenhet att begära in upplysningar och handlingar inom ramen för sin tillsyn. Myndigheten ska även kunna besluta om förelägganden som vid behov får förenas med vite. Ett beslut om föreläggande ska, oavsett om det har förenats med vite eller inte, kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Regeringens proposition 2024/25:197 har behandlats i konstitutionsutskottets betänkande 2025/26:KU12 Kompletterande bestämmelser till EU:s mediefrihetsförordning. Utskottet ställde sig bakom de överväganden som redovisas i propositionen och föreslog att riksdagen skulle anta regeringens lagförslag. I betänkandet fanns två reservationer (SD).

Riksdagen beslutade i enlighet med utskottsmajoritetens förslag (rskr. 2025/26:41).

Den nya lagen trädde i kraft den 1 januari 2026. Ändringar i den nya lagen kommer att träda i kraft den 8 maj 2027.

Pågående arbete m.m.

Uppdrag till Mediemyndigheten att följa upp mediestödet

Regeringen beslutade den 28 maj 2025 att ge Mediemyndigheten i uppdrag att följa upp det mediestödssystem som infördes 2024 (Ku2025/00622). Mediemyndigheten ska inom ramen för uppföljningen analysera mediestödets effekter och bedöma om stödet uppfyllt sitt syfte.

Mediemyndigheten ska senast den 1 juni 2026 lämna en skriftlig redovisning av uppdraget till Kulturdepartementet.

I sitt beslut anför regeringen bl.a. att ett långsiktigt hållbart mediestöd bör ge medieföretag de bästa möjliga förutsättningarna för att verka på sina marknader på kommersiella grunder. Det bidrar till att upprätthålla en infrastruktur av oberoende nyhetsmedier som är viktig för demokratin. Mediestödet bör ge utrymme för mindre medieföretag med seriösa journalistiska ambitioner att verka. En annan målsättning är enligt regeringen att så långt som möjligt främja att det finns åtminstone en lokal nyhetsaktör i varje kommun med tillräcklig ekonomisk bärkraft för att ta sig igenom den digitala transformationen (prop. 2022/23:133 s. 17).

Det är enligt regeringen viktigt att redan nu säkerställa att det nya mediestödet uppfyller sitt syfte. Det finns därför ett behov av en samlad analys och bedömning av stödets effekter. Detta tillkännagavs även av riksdagen i samband med att det nya mediestödet behandlades (bet. 2023/24:KU3, rskr. 2023/24:24).

Mediemyndighetens redovisning av uppdraget att följa upp mediestödet kommer att utgöra ett underlag för regeringens bedömning av hur stödet har fungerat under de första åren. Regeringen avser göra en sådan bedömning i budgetpropositionen för 2027.

Budgetpropositionen för 2026

I samband med att riksdagen antog regeringens förslag till lag (2023:664) om mediestöd tillkännagav riksdagen för regeringen även bl.a. att regeringen årligen i budgetpropositionen bör redovisa hur mediestödsregleringen har tillämpats och hur utfallet har blivit (prop. 2022/23:133, bet. 2023/24:KU3, rskr. 2023/24:24). Regeringen lämnar i budgetpropositionen för 2026 (prop. 2025/26:1) en sådan redovisning inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid. Tillkännagivandet är inte slutbehandlat.

Regeringens samlade bedömning är att de olika insatser som gjorts inom medieområdet bidrar till att uppfylla målen för mediepolitiken. I fråga om mediestödet bedömer regeringen att det nya regelverket för mediestöd har bidragit till att uppfylla målen genom att främja tillgången till oberoende lokal och regional nyhetsförmedling och bidra till en mångfald av allmänna nyhetsmedier. De snabba förändringarna i medielandskapet till följd av bl.a. teknikutveckling och strukturell omvandling medför samtidigt enligt regeringen att fortsatt arbete behövs inom området för att i än högre grad bidra till måluppfyllelsen. Den tidigare trenden under 2000-talet med allt fler områden som saknar lokal journalistik vände runt 2020. Under 2024 minskade antalet sådana områden återigen något, men inte till sådan grad att det enligt regeringens bedömning utgör ett trendskifte. Enligt regeringen har bl.a. stödet för lokal journalistik haft betydelse för utvecklingen.

Av regeringens resultatredovisning framgår vidare att regeringen anser att Mediemyndighetens arbete för att stärka barn och unga som medvetna

medieanvändare och skydda barn mot skadlig mediepåverkan genomförts på ett sätt som bidrar till att uppfylla det riksdagsbundna målet. Regeringen framhåller vidare att arbetet med Medie- och informationskunnighet (MIK) och att höja kunskapen om hur AI påverkar informationsflödet är en viktig del i att stärka befolkningens kunskap om och motståndskraft mot bl.a. desinformation och tillsammans med andra insatser bidrar till regeringens arbete för en robust demokrati.

Tidigare utredning

Ett digitalt utvecklingsstöd till vissa tidskrifter (Ds 2024:4)

I juni 2023 gav Kulturdepartementet en utredare i uppdrag att undersöka behovet av ett tidsbegränsat stöd till tidskrifter som bedriver fördjupande samhälls- och nyhetsjournalistik (Ku2023/00732). Syftet med ett eventuellt stöd angavs vara att underlätta övergången till digitala distributions- och marknadsförutsättningar för vissa tidskrifter under en begränsad tid. I utredarens uppdrag ingick att

- definiera vad som kännetecknar tidskrifter som bedriver fördjupande samhälls- och nyhetsjournalistik
- översiktligt kartlägga förekomsten av sådana tidskrifter
- analysera möjligheterna till stöd för sådana tidskrifter inom ramen för befintliga eller föreslagna stödsystem
- bedöma behovet av ett tidsbegränsat särskilt stöd för sådana tidskrifter
- om behov bedöms finnas av ett särskilt stöd till sådana tidskrifter, med beaktande av EU:s regler om statligt stöd lämna förslag till hur ett tidsbegränsat tidskriftsstöd kan utformas, vilka kriterier som bör ligga till grund för fördelning av stöd och vilken instans som ska besluta om stöd
- vid behov lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget redovisades i mars 2024 genom departementspromemorian *Ett digitalt utvecklingsstöd till vissa tidskrifter (Ds 2024:4)*.

Utredningens kartläggning visar att journalistik som behandlar aktuella samhällsfrågor på ett fördjupande sätt förekommer inom flera kategorier av tidskrifter. Kartläggningen visar också att de flesta av dessa tidskrifter har genomgått en grundläggande omställning till digital publicering, även om ytterligare utvecklingsbehov kan finnas för att uppnå en hållbar affärsmodell. Enligt utredningen kan särskilt de mindre tidskrifterna ha svårigheter att finansiera sådana fortsatta utvecklingsinsatser. I utredningens bedömning av behovet av ett stöd har samtidigt flera faktorer övervägts. Det gäller t.ex. avvägningen om att föreslå en ny stödform riktad till vissa tidskrifter samtidigt som ett nytt generellt mediestöd nyligen har införts. Ett nytt stöd kan enligt utredningen också medföra ökade administrativa kostnader.

Mot bakgrund av utredningens bedömning att tidskrifter med samhälls- och nyhetsjournalistik har betydelse för mediemångfalden lämnar den i promemorian ett förslag till utformning av ett tidsbegränsat digitalt

utvecklingsstöd riktat till denna grupp av tidskrifter. Utformningen av stödet bygger enligt utredningen i stora delar på det tidigare innovations- och utvecklingsstödet. Stödet får lämnas i form av projektbidrag under en begränsad period till insatser som syftar till en anpassning till digitala marknadsförutsättningar. Utredningen föreslår att Mediemyndigheten administrerar stödet och att det finansieras inom ramen för mediestödsanslaget på statsbudgeten.

I ett pressmeddelande som publicerades på regeringens webbplats den 19 februari 2025 meddelas att regeringen inte avser att gå vidare med utredningens förslag mot bakgrund av att remissinstanserna har efterfrågat ett annat stöd än det som utredningen föreslår. Enligt pressmeddelandet ser remissinstanserna bl.a. ett behov av ett permanent stöd snarare än ett utvecklingsstöd och att stödet ska omfatta fler tidskrifter. Utredningens förslag kommer därför inte att tas vidare. I pressmeddelandet anges även att regeringen fortsatt arbetar för att stärka demokratin genom att tillförsäkra allmänheten tillgång till oberoende och tillförlitlig journalistik och bidra till en mångfald på mediemarknaden.

Tidigare riksdagsbehandling

Behandlingen av propositionen om mediestöd

Regeringens proposition 2022/23:133 har behandlats i konstitutionsutskottets betänkande 2023/24:KU3 Ett hållbart mediestöd för hela landet.

Utskottet ställde sig bakom regeringens förslag till en ny lag om mediestöd men med en viss redaktionell ändring. Vidare föreslog utskottet att riksdagen skulle godkänna regeringens förslag om att tidigare riksdagsbindningar i fråga om press- och mediestöd skulle upphävas.

Utskottet konstaterade att den nya lagen om mediestöd behövde kompletteras på förordningsnivå med bestämmelser om bl.a. stödformer, allmänna och särskilda förutsättningar för varje stödform och prioritering mellan sökande. Vidare konstaterade utskottet att det nya mediestödssystemet även förutsatte ett godkännande av Europeiska kommissionen.

Utskottet föreslog även ett tillkännagivande till regeringen om dels en årlig uppföljning, dels en utvärdering av det nya mediestödet och uttalade följande:

Som flera motionärer framhåller är det viktigt att följa upp och utvärdera det nya mediestödet för att säkerställa att syftet uppnås. Stödet kommer att regleras i både lag och förordning och det är angeläget att riksdagen löpande får information om hur stödssystemet fungerar. Regeringen bör därför årligen i budgetpropositionen redovisa hur regleringen har tillämpats och hur utfallet blivit. Därutöver finns det enligt utskottet ett behov av en samlad analys och bedömning av stödets effekter när regleringen varit i kraft några år. En sådan utvärdering av mediestödet bör lämnas av regeringen i budgetpropositionen för 2027. Sammantaget anser utskottet att regeringen till riksdagen ska lämna dels en årlig uppföljning, dels en utvärdering av det nya mediestödet. Utskottet föreslår att riksdagen ställer sig bakom det utskottet anför och tillkännager detta för regeringen.

Utskottet behandlade även bl.a. motionsyrkanden om främjande av mediemångfald i hela landet respektive stöd till tidskrifter men såg inte skäl att ta sådana initiativ som efterfrågades utan ansåg att riksdagen skulle avslå motionsyrkandena. I betänkandet fanns nio reservationer (S, V, MP) och ett särskilt yttrande (S, V och MP). Riksdagen beslutade i enlighet med utskottsmajoritetens förslag (rskr. 2023/24:24).

Övrigt

Konstitutionsutskottet har vid flera tillfällen behandlat motionsyrkanden om statens stöd till medierna, senast under riksmötena 2022/23, 2023/24 och 2024/25.

Våren 2023 vidhöll utskottet sina tidigare ställningstaganden om behovet av ett statligt stöd till medierna (bet. 2022/23:KU27). Samtidigt underströk utskottet vikten av att stöden till medierna anpassas till utvecklingen av och förändringarna på mediemarknaden. Utskottet ansåg att Regeringskansliets vid den tidpunkten pågående beredning av Mediestödsutredningens förslag inte borde föregripas och avstyrkte motionsyrkandena. Vidare fann utskottet inte skäl att då ta initiativ till en parlamentarisk utredning om framtidens mediestöd och avstyrkte därför motionsyrkanden om en sådan utredning.

Våren 2025 uttalade utskottet att det nyligen hade behandlat motionsyrkanden om bl.a. statens stöd till medierna, främjande av mediemångfald i hela landet och stöd till tidskrifter (bet. 2024/25:KU24). Utskottet var därför inte berett att ta något initiativ med anledning av motionsyrkandena om mediestöd, som därmed avstyrktes. I betänkandet fanns sex reservationer (SD, S, V, C, MP).

Som framgått ovan fann utskottet vid sin behandling av bl.a. motionsyrkanden om främjande av mediemångfald i hela landet respektive stöd till tidskrifter under hösten 2023 att det inte fanns skäl att ta sådana initiativ som efterfrågades utan ansåg att riksdagen skulle avslå motionsyrkandena (bet. 2023/24:KU3). I betänkandet fanns nio reservationer (S, V, MP) och ett särskilt yttrande (S, V och MP).

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att den nya lagen om mediestöd bara har varit i kraft i två år. Utskottet har också nyligen behandlat motionsyrkanden om bl.a. statens stöd till medierna, främjande av mediemångfald i hela landet och stöd till tidskrifter. Vidare konstaterar utskottet att Mediemyndigheten har fått i uppdrag att följa upp det mediestödssystem som infördes 2024. Mediemyndigheten ska inom ramen för uppföljningen analysera mediestödets effekter och bedöma om stödet uppfyllt sitt syfte. Utskottet vill inte föregripa resultatet av denna uppföljning och finner inte heller i övrigt skäl att ta något initiativ med anledning av motionsyrkandena om mediestöd, som därmed avstyrks.

Reservationer

1. Yttrandefrihet på internet och reglering av techjättarna, punkt 1 (S)

av Jennie Nilsson (S), Hans Ekström (S), Per-Arne Håkansson (S), Amalia Rud Stenlöf (S) och Peter Hedberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2025/26:3586 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 20,

2025/26:3652 av Aylin Nouri m.fl. (S) yrkandena 19–21 och

2025/26:3721 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkandena 6–8,

bifaller delvis motion

2025/26:3405 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 16 och avslår motionerna

2025/26:87 av Josef Fransson (SD),

2025/26:456 av Larry Söder (KD),

2025/26:510 av Leila Ali Elmi (MP) yrkandena 1 och 2,

2025/26:1036 av Jamal El-Haj (-) yrkandena 3 och 4,

2025/26:1310 av Dzenan Cisija (S),

2025/26:1433 av Markus Selin (S),

2025/26:1435 av Markus Selin (S),

2025/26:1501 av Jamal El-Haj (-) yrkande 2,

2025/26:3405 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 12 och

2025/26:3583 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 10.

Ställningstagande

De stora digitala plattformarna har blivit viktiga förmedlare av det fria ordet och en del av det demokratiska samtalet. De underlättar utbytet av information och åsikter men tjänar också stora pengar på polariserande innehåll. Vidare har plattformarna också blivit arenor för utländska påverkansoperationer och för spridning av desinformation, rykten, hat och hot mot meningsmotståndare, politiker och journalister. Dessutom utnyttjas plattformarna av kriminella nätverk för att rekrytera ungdomar. Således måste det ställas högre krav på plattformarnas ansvar för användarkänedom i brottsbekämpande syfte. De som tillhandahåller tjänsterna måste ha en bättre kännedom om vem som står bakom ett konto för att kunna stänga ned trollfabriker och förhindra att det skapas en stor mängd konton för att styra algoritmer och skapa falska

opinioner online. Detta bör ske genom lagstiftning på EU-nivå och Sverige bör vara drivande i frågan.

Det ska också kunna utdömas kännbara böter och viten mot onlineaktörer som inte tar sitt ansvar för att motarbeta förmedling av kriminella uppdrag.

Vidare behöver barn och unga på internet skyddas. Plattformarna tjänar stora pengar på affärsmodeller som är skapade för att fånga användarnas uppmärksamhet och hålla kvar dem i flödena. En fungerande åldersgräns på sociala medier måste komma på plats och det måste bli möjligt att kunna hindra algoritmer från att premiera desinformation, extremism, gängvåld och hat på sociala medier – särskilt när det riktar sig till unga.

2. Yttrandefrihet på internet och reglering av techjättarna, punkt 1 (V, C)

av Jessica Wetterling (V) och Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3583 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 10 och avslår motionerna

2025/26:87 av Josef Fransson (SD),

2025/26:456 av Larry Söder (KD),

2025/26:510 av Leila Ali Elmi (MP) yrkandena 1 och 2,

2025/26:1036 av Jamal El-Haj (-) yrkandena 3 och 4,

2025/26:1310 av Dzenan Cisijsa (S),

2025/26:1433 av Markus Selin (S),

2025/26:1435 av Markus Selin (S),

2025/26:1501 av Jamal El-Haj (-) yrkande 2,

2025/26:3405 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkandena 12 och 16,

2025/26:3586 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 20,

2025/26:3652 av Aylin Nouri m.fl. (S) yrkandena 19–21 och

2025/26:3721 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkandena 6–8.

Ställningstagande

I dag förs en stor del av de demokratiska samtalen på arenor som kontrolleras av några få plattformsföretag som har stor påverkan på hur åsiktsbildningen tar sig uttryck genom bl.a. innehållsmoderering. Samtidigt är det genom sociala plattformar som Facebook, Youtube, Tiktok, Snapchat och X som mycket desinformation, propaganda och näthat sprids. Den påverkan som plattformarna och olika former av digital teknik har på samhället väcker

dessutom flera komplexa rättighets- och integritetsfrågor. Likaså är det ur ett demokratiperspektiv problematiskt när åsiktsbildningen i viss utsträckning förs på plattformar som kontrolleras av individer och stater som inte står bakom grundläggande demokratiska principer.

Just nu pågår en diskussion inom EU om hur de digitala plattformarna kan regleras, men det finns stora svårigheter att utforma en reglering som är förenlig med yttrandefriheten och som är tillämpbar, ändamålsenlig och anpassningsbar i förhållande till medieformat och affärsmodeller. De olika demokratiutmaningar som de sociala plattformarna gett upphov till är dock genomgripande. Det bör tillsättas en utredning för att analysera de globala plattformsföretagens påverkan på demokratin och hur skyddet för demokratin kan stärkas i detta hänseende. En sådan utredning bör skyndsamt tillsättas för att möta de ökande problem som desinformation, propaganda och påverkansoperationer innebär.

3. Yttrandefrihet på internet och reglering av techjättarna, punkt 1 (MP)

av Jan Riise (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2025/26:510 av Leila Ali Elmi (MP) yrkandena 1 och 2 samt

2025/26:3405 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkandena 12 och 16,
bifaller delvis motion

2025/26:3721 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 6 och
avslår motionerna

2025/26:87 av Josef Fransson (SD),

2025/26:456 av Larry Söder (KD),

2025/26:1036 av Jamal El-Haj (-) yrkandena 3 och 4,

2025/26:1310 av Dzenan Cisija (S),

2025/26:1433 av Markus Selin (S),

2025/26:1435 av Markus Selin (S),

2025/26:1501 av Jamal El-Haj (-) yrkande 2,

2025/26:3583 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 10,

2025/26:3586 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 20,

2025/26:3652 av Aylin Nouri m.fl. (S) yrkandena 19–21 och

2025/26:3721 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkandena 7 och 8.

Ställningstagande

Det psykologiska försvaret handlar om att bygga upp motståndskraften i samhället mot desinformation och påverkanskampanjer. Det innebär bl.a. att höja förmågan hos befolkningen att skilja på pålitliga källor och källor som inte är pålitliga. I dag är det svårt att veta var desinformationskampanjer kommer ifrån. Nationella och internationella aktörer, individer, politiska organisationer och organiserad brottslighet rör sig i samma digitala rum, vilket leder till en otydlighet i vem som ska hantera hotet. När sociala medier-plattformar dessutom osynliggör inlägg genom att nedprioritera visst innehåll i flödet, s.k. skuggbanning, riskerar det att begränsa och urholka yttrande-friheten. För att möta detta krävs ett stort samverkansnät mellan relevanta myndigheter, med vederbörlig hänsyn till den personliga integriteten. Vidare behövs en förstärkning av medie- och informationskunnigheten i samhället, bl.a. genom ökad undervisning i grund- och gymnasieskolan. Dessutom bör en eller flera relevanta myndigheter få i uppdrag att ta fram en nationell strategi för stärkt motståndskraft mot desinformation och propaganda så att medie- och informationskunnigheten kan stärkas. Härutöver behöver samarbetet inom EU fortsätta för att kunna sätta gemensam press på sociala medier-jättarna så att de inte tillåter att desinformation sprids på deras plattformar, och för att användare ska kunna överklaga skuggbanning.

4. Personuppgifter och digitala söktjänster, punkt 2 (S, V, MP)

av Jennie Nilsson (S), Hans Ekström (S), Per-Arne Håkansson (S), Amalia Rud Stenlöf (S), Jessica Wetterling (V), Jan Riise (MP) och Peter Hedberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3721 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 15,

bifaller delvis motionerna

2025/26:474 av Carita Boulwén (SD) yrkande 2,

2025/26:735 av Ingemar Kihlström (KD) yrkande 1,

2025/26:1413 av Sten Bergheden (M),

2025/26:1558 av Yusuf Aydin (KD) och

2025/26:3583 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 21 och
avslår motion

2025/26:735 av Ingemar Kihlström (KD) yrkande 2.

Ställningstagande

Det finns databaser som är tillgängliga via internet och som publicerar omfattande och känsliga personuppgifter om enskilda i kommersiellt syfte. Webbplatserna utgör allvarliga ingrepp i enskildas personliga integritet och den information som tillhandahålls genom söktjänsterna har kunnat utnyttjas i kriminella syften, bl.a. för att kartlägga individer. Det går inte att förutse vilka konsekvenser dessa öppna databaser kommer att få när de kombineras med användning av nya verktyg med artificiell intelligens. Innehållet på de aktuella webbplatserna skyddas av grundlag, oftast genom att de har ett utgivningsbevis för verksamheten. Sverige har fått kritik av EU-kommissionen på grund av dessa webbplatser, vilket i förlängningen kan leda till vite. Den föregående regeringen agerade för att skapa en bättre balans mellan integritetsskyddet och yttrandefriheten genom att föreslå begränsningar i grundlagsskyddet för de mest integritetskänsliga söktjänsterna, men det förslaget stoppades i riksdagen. En ny utredning tillsattes hösten 2023 för att se över frågan om grundlagsskyddet för söktjänster som offentliggör vissa personuppgifter. Utredningen har lämnat sitt betänkande. Vi noterar att regeringen för närvarande inte avser att gå vidare med utredningens förslag som innebär att söktjänster ska undantas från grundlagsskydd. Avvägningen mellan personlig integritet och yttrandefrihet bör regleras i svensk lag och regeringen behöver skyndsamt vidta lagstiftningsåtgärder.

5. Personuppgifter och digitala söktjänster, punkt 2 (C)

av Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3583 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 21,

bifaller delvis motion

2025/26:3721 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 15 och

avslår motionerna

2025/26:474 av Carita Boulwén (SD) yrkande 2,

2025/26:735 av Ingemar Kihlström (KD) yrkandena 1 och 2,

2025/26:1413 av Sten Bergheden (M) och

2025/26:1558 av Yusuf Aydin (KD).

Ställningstagande

Den svenska offentlighetsprincipen är unik och ska värnas. Offentliga personuppgifter tillgängliggörs och systematiseras dock i privata databaser online,

vilket har utnyttjats av kriminella nätverk för att bl.a. kartlägga potentiella brottsoffer eller rivaler och deras familjemedlemmar, samt vittnen och andra aktörer inom rättsväsendet. Vidare har den digitala utvecklingen lett till att den personliga integriteten blir alltmer kringskuren.

I november 2024 presenterades betänkandet Personuppgifter och mediegrundlagarna (SOU 2024:75). Utredningen, som biträdades av en parlamentarisk referensgrupp, hade i uppdrag att se över grundlagsskyddet för söktjänster som offentliggör personuppgifter om lagöverträdelse samt söktjänster som offentliggör personuppgifter om adress, telefonnummer, civilstånd och andra uppgifter som rör enskildas personliga förhållanden. Syftet var att stärka skyddet för den personliga integriteten och rätten till privatliv när personuppgifter offentliggörs i sådana söktjänster. Utredningen föreslår bl.a. att grundlagarna ska ändras så att det blir möjligt att förbjuda att personuppgifter publiceras i söktjänster om det innebär särskilda risker för intrång i enskildas personliga integritet. För närvarande innebär det att EU:s dataskyddsförordning och kompletterande nationell lagstiftning blir tillämplig på söktjänster på nätet.

Jag välkomnar utredningens förslag och anser att det bör införas en striktare reglering av offentliggörande av personuppgifter genom söktjänster på internet.

6. Säkerheten för opinionsbildare och medieföretag, punkt 4 (S)

av Jennie Nilsson (S), Hans Ekström (S), Per-Arne Håkansson (S), Amalia Rud Stenlöf (S) och Peter Hedberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3721 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 5 och
avslår motion

2025/26:3583 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 26.

Ställningstagande

Hot och hat mot journalister och opinionsbildare är ett kraftigt och snabbt växande problem som drabbar enskilda men i förlängningen också demokratin. Fyra av tio journalister uppgav i en stor undersökning 2019 att de avstått från att rapportera om ett ämne för att undvika att utsättas för hot och hat. Situationen har sannolikt inte förbättrats. Utvecklingen påverkar allmänhetens vilja att engagera sig och fullt ut nyttja sin yttrandefrihet i

samhällsdebatten. Politiska krafter i Sverige – inte minst trollfabriker och propagandacentraler på högerkanten – underblåser den här utvecklingen. Det har genomförts vissa lagändringar och Mediemyndigheten har fått i uppdrag att följa arbetet med journalisters säkerhet i Sverige, men de vidtagna åtgärderna är långt ifrån tillräckliga. Regeringen bör ta fram en konkret handlingsplan för att angripa detta problem.

7. Säkerheten för opinionsbildare och medieföretag, punkt 4 (C)

av Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3583 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 26 och avslår motion

2025/26:3721 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 5.

Ställningstagande

Det bör införas ett offentligt stöd, likt det som finns för trossamfund, som nyhetsredaktioner och andra inom medierna kan använda för att investera i fysiska och tekniska säkerhetsåtgärder. Det är inte minst viktigt för små företag som saknar de stora mediehusens resurser och kunskap.

8. Granskningsfunktion för utländska direktinvesteringar i svenska medieföretag, punkt 5 (C)

av Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3729 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 6.

Ställningstagande

Det är sedan tidigare känt att andra länder har strategiska intressen av att påverka svensk debatt och på sikt vårt lands säkerhetspolitiska val och handlingsfrihet. För att inte öppna dörrarna på vid gavel vore det därför betydelsefullt att höja trösklarna på ett lämpligt sätt, med respekt för grundlagarna. EU-kommissionens regelverk för granskning av utländska direktinvesteringar som kan påverka säkerhet eller allmän ordning ger utrymme för en nationell granskningsfunktion att också granska investeringar som rör förmågan att kontrollera information och mediers frihet och mångfald. Det är beklagligt att regeringen valt att utesluta just mediesektorn från granskning, trots att flera stora medieaktörer ställer sig bakom en sådan granskning vid utländska direktinvesteringar. Givet det säkerhetspolitiska läget bör regeringen därför skyndsamt inrätta en säkerhetspolitisk granskningsfunktion också för utländska direktinvesteringar i svenska medieföretag – inte i syfte att stoppa utländskt ägande i svenska medier, utan i syfte att stå bättre rustade mot verksamhet som kan utgöra ett hot mot svensk demokrati, exempelvis om utländska direktinvesteringar riskerar att påverka möjligheten till fria och oberoende medier i hela Sverige. Regeringen behöver återkomma till riksdagen med information om hur man avser att gå vidare med detta.

9. Begränsa spridning av pornografi och skildringar av grovt våld, punkt 6 (S)

av Jennie Nilsson (S), Hans Ekström (S), Per-Arne Håkansson (S), Amalia Rud Stenlöf (S) och Peter Hedberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3586 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkandena 88 och 89,

bifaller delvis motionerna

2025/26:1231 av Åsa Eriksson och Eva Lindh (båda S),

2025/26:2747 av Annika Strandhäll (S) yrkandena 8 och 14,

2025/26:2991 av Marlène Lund Kopparklint m.fl. (M) och

2025/26:3238 av Marlène Lund Kopparklint m.fl. (M) samt avslår motion

2025/26:2624 av Helena Vilhelmsson (C) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Sociala medier-företag och nätoperatörer ska åläggas att ta ett större ansvar för att förebygga och bekämpa att barn utsätts för sexuell exploatering på deras

plattformar. Vi anser att det bör införas åldersverifiering på internet för att minderåriga ska skyddas från våldsglorifierande pornografiskt innehåll på nätet.

10. Illegal ip-tv, punkt 9 (S)

av Jennie Nilsson (S), Hans Ekström (S), Per-Arne Håkansson (S), Amalia Rud Stenlöf (S) och Peter Hedberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2025/26:3459 av Björn Wiechel m.fl. (S) yrkande 38.

Ställningstagande

Illegal ip-tv är ett stort problem för film- och tv-branschen i Sverige. Varje år genererar denna verksamhet omkring 1,4 miljarder kronor till kriminella nätverk, och enligt Mediavision betalar omkring 640 000 svenska hushåll för illegala ip-tv-tjänster. Det är därför välkommet att frågan har utretts i betänkandet Åtgärder mot illegal ip-tv (SOU 2025:100). Regeringen bör snarast återkomma med konkreta förslag för att motverka illegal ip-tv.

11. Mediestöd, punkt 11 (V)

av Jessica Wetterling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2025/26:323 av Nadja Awad m.fl. (V) yrkande 10 och
2025/26:2790 av Jessica Wetterling m.fl. (V) yrkande 19,
bifaller delvis motionerna
2025/26:1501 av Jamal El-Haj (-) yrkande 1 och
2025/26:3775 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 76 och
avslår motionerna
2025/26:936 av Jamal El-Haj (-) yrkandena 1–3,
2025/26:1313 av Per-Arne Håkansson (S),
2025/26:3183 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 20,

2025/26:3583 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 24,
2025/26:3612 av Malin Danielsson (L) och
2025/26:3775 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 77.

Ställningstagande

Fria, självständiga och oberoende medier är en förutsättning för en stabil demokrati. I Sverige finns en lång tradition av tryck- och yttrandefrihet där fri debatt och fria meningsutbyten har uppmuntrats. Det har funnits en medvetenhet och en bred samsyn om att även mindre medier har tillfört perspektiv till debatten och varit viktiga för det fria ordet. Medieföretagen fyller en viktig roll genom att bidra till och spegla den allmänna debatten i samhället.

Mediestödet behöver vara utformat för att kunna möta de krav som ställs på ett demokratiskt samhälle. Det behöver värna lokal, regional och nationell nyhetsjournalistik såväl som mediemångfalden. Även de ekonomiska satsningarna på mediestödet i statsbudgeten behöver vara tillräckligt stora för att garantera att det övergripande syftet med systemet, dvs. att stärka demokratin, verkligen kan uppfyllas.

Den nya lagen om mediestöd trädde i kraft den 1 januari 2024. Det nya mediestödet har nu tyvärr visat sig leda till en minskad mångfald på medieområdet då flera mindre tidningar inte fått stöd och därmed kan komma att tvingas lägga ned. Det behövs en större satsning på mediestödssystemet, i synnerhet för att värna mångfalden av medier. En höjning av mediestödet skulle t.ex. möjliggöra för tidningar att satsa på ett centrum för granskande journalistik. I Vänsterpartiets budgetförslag avsätts medel för att tillgodose dessa ändamål. Regeringen bör återkomma med förslag till ändring i 2 § lagen om mediestöd i syfte att mediemångfalden ska värnas lika högt som tillgången till lokal och regional nyhetsförmedling av hög kvalitet i hela landet.

På senare år har flera studenttidningar lagts ned respektive hotats av nedläggning. Det är viktigt att studenter har tillgång till fria och oberoende medier. För att inte studentmediernas existens ska ställas mot andra intressen bör ett särskilt presstöd till studentmedier övervägas. Regeringen bör utreda möjligheten att inrätta ett riktat stöd till studentkårerna för att de ska kunna fortsätta att ge ut oberoende studentmedier.

12. Mediestöd, punkt 11 (C)

av Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2025/26:3183 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 20 och
2025/26:3583 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 24,
bifaller delvis motionerna
2025/26:1313 av Per-Arne Håkansson (S),
2025/26:3612 av Malin Danielsson (L) och
2025/26:3775 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 77 och
avslår motionerna
2025/26:323 av Nadjia Awad m.fl. (V) yrkande 10,
2025/26:936 av Jamal El-Haj (-) yrkandena 1–3,
2025/26:1501 av Jamal El-Haj (-) yrkande 1,
2025/26:2790 av Jessica Wetterling m.fl. (V) yrkande 19 och
2025/26:3775 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 76.

Ställningstagande

Stödet till medierna behöver säkra tillgången till allsidig och oberoende nyhetsbevakning och opinionsbildning i hela landet. Det är välkommet att det nya mediestödet har fokus på tillgång till lokal och regional nyhetsförmedling. Det återstår dock att se hur det nya mediestödet kommer att fungera i praktiken. Därför är det av yttersta vikt att följa upp förändringarna för att säkerställa att stödet blir träffsäkert och att syftet med stödet uppfylls på bästa sätt.

I dagens medielandskap finns många små lokaltidningar med begränsade resurser. Att journalisterna där har möjlighet att göra fördjupade granskningar av det som händer på det lokala planet är centralt för en livskraftig demokrati. Det bör ses över hur ett centrum för undersökande journalistik motsvarande de som finns i Norge och Danmark skulle kunna utformas och finansieras i Sverige för att stärka den lokala journalistiken.

13. Mediestöd, punkt 11 (MP)

av Jan Riise (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2025/26:3775 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkandena 76 och 77,
bifaller delvis motionerna
2025/26:1501 av Jamal El-Haj (-) yrkande 1,
2025/26:2790 av Jessica Wetterling m.fl. (V) yrkande 19 och
2025/26:3183 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 20 och

avslår motionerna

2025/26:323 av Nadja Awad m.fl. (V) yrkande 10,

2025/26:936 av Jamal El-Haj (-) yrkandena 1–3,

2025/26:1313 av Per-Arne Håkansson (S),

2025/26:3583 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 24 och

2025/26:3612 av Malin Danielsson (L).

Ställningstagande

Alla människor, oavsett var i landet de bor, ska ha tillgång till en allsidig nyhetsförmedling av hög kvalitet. Förutsättningarna för oberoende, granskande journalistik bör stärkas ytterligare och s.k. vita fläckar, dvs. områden med svag journalistisk bevakning, bör byggas bort.

Det nya mediestödet har medfört en försvagad mediemångfald. Regeringen har inte gjort tillräckligt för att värna stödet till de rikstäckande små och medelstora tidningarna som har stor betydelse för mediemångfalden. För att säkerställa en mångfald av nyhetsmedier över hela landet behöver det nya mediestödet utvärderas och uppdateras samt tillföras mer resurser så att målen uppnås.

14. Framtidens mediestöd, punkt 12 (S, V)

av Jennie Nilsson (S), Hans Ekström (S), Per-Arne Håkansson (S),
Amalia Rud Stenlöf (S), Jessica Wetterling (V) och Peter Hedberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2025/26:3459 av Björn Wiechel m.fl. (S) yrkande 65 och

2025/26:3721 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 19 och

avslår motion

2025/26:219 av Elsa Widding (-).

Ställningstagande

Medielandskapet förändras hastigt, inte minst på grund av utvecklingen av AI, och förutsättningarna för att bedriva medieverksamhet och journalistik ändras snabbt. Därför är det nya mediestödet inte en lösning på längre sikt. En bred parlamentarisk utredning bör få i uppdrag att ta fram en mediepolitik för framtiden.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2025/26

2025/26:87 av Josef Fransson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över yttrandefrihetsgrundlagen i syfte att hindra framtida inskränkningar av onlineyttranden och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:219 av Elsa Widding (-):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avsluta systemet med presstöd i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:323 av Nadja Awad m.fl. (V):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda möjligheten att inrätta ett riktat stöd till studentkårerna för att de fortsatt ska kunna ge ut oberoende studentmedier och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:366 av Michael Rubbestad (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att begränsa olämpligt språkbruk i radio och tv och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:431 av Stina Larsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om införande av ansvarig utgivare för poddar och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:456 av Larry Söder (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa krav på tillförlitlig åldersidentifiering vid registrering på sociala medier och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:474 av Carita Boulwén (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av grundlagens regler om utgivningsbevis och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:510 av Leila Ali Elmi (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att nedprioritering av synlighet på sociala medier ska jämsställas med andra modereringsbeslut och därför omfattas av användarens rätt till information och möjlighet till överklagande, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sociala medier-företag alltid ska ge användaren en tydlig motivering när ett inlägg eller konto får minskad synlighet, så att användaren kan förstå och överklaga beslutet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2025/26:592 av Staffan Eklöf (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för och upprätta en folkets granskningsnämnd för granskning av public service och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:735 av Ingemar Kihlström (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förändrade riktlinjer och förordningar för att begränsa offentliggörande eller försäljning av personuppgifter och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fullständig identifikation ska krävas av personer som begär ut känsliga personuppgifter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2025/26:936 av Jamal El-Haj (-):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för en nationell utredning om mediekoncentrationens konsekvenser och förslag på åtgärder som stärker pluralism och oberoende i det svenska medielandskapet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att driva på för ökade stödformer till oberoende och lokala medier som motvikt till de stora koncernernas dominans och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna journalisters suveränitet och ekonomiska oberoende, bl.a. genom att utreda nya stödformer och regelverk som minskar ägar- och annonsörsberoende, i syfte att stärka en demokratisk mångfald och motverka en oligopolliknande mediemarknad och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1036 av Jamal El-Haj (-):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att initiera informationskampanjer riktade till barn, ungdomar och föräldrar om

riskerna med datainsamling och möjlig opinionspåverkan via sociala medier och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att frågan om Tiktok och andra plattformar med koppling till främmande makt hanteras på EU-nivå i syfte att stärka unionens digitala suveränitet och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1231 av Åsa Eriksson och Eva Lindh (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att begränsa ungas tillgång till digital våldsporr och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1310 av Dzenan Cisija (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom Europeiska unionen ska verka för att utveckla en gemensam standard för frivillig ”verified human”-märkning av användarkonton på digitala plattformar och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1313 av Per-Arne Håkansson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för att främja utvecklingen av ett centrum för undersökande journalistik med fokus på att stärka en allsidig bevakning över hela landet med fokus på lokaltidningarnas möjligheter och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1413 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur tillgången på personuppgifter i digitala söktjänster kan begränsas och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1433 av Markus Selin (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ett förbud eller en begränsning av sociala medier-plattformar som har sitt ursprung i tredje land, i icke-demokratiska stater eller som uppenbart drivs av aktörer som inte respekterar grundläggande demokratiska villkor, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2025/26:1434 av Markus Selin (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över införandet av regleringar för ljudnivåer vid reklamavbrott i radio och tv och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1435 av Markus Selin (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att begränsa eller helt förbjuda anonyma konton på sociala medier och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1501 av Jamal El-Haj (-):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta åtgärder för att motverka mediekoncentration och stärka mångfalden av oberoende medier och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa tydligare reglering och transparenskrav för sociala medier och digital politisk kommunikation i syfte att motverka desinformation, fejkade konton och trollfabriker och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1558 av Yusuf Aydin (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skydda medborgares personuppgifter från att spridas på internet och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2624 av Helena Vilhelmsson (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vederbörliga myndigheter ges tillräckliga resurser för att kontrollera DSA-avtalets efterlevnad, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en utvärdering av berörd myndighets arbete gällande kontroll av DSA-avtalet och dess efterlevnad bör genomföras och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2747 av Annika Strandhäll (S):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om begränsningar av barns tillgång till pornografi genom åldersverifiering på nätet och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sociala medier-företag bör åläggas att förebygga och bekämpa sexuell exploatering av barn och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2790 av Jessica Wetterling m.fl. (V):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag till ändring i 2 § lagen om mediestöd i syfte att mediemångfalden ska värnas lika högt som

tillgången till lokal och regional nyhetsförmedling av hög kvalitet i hela landet och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2900 av Lars Beckman (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över regeringens möjlighet att beakta individers behov av stärkt skydd vid oetiska publiceringar i medier och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2991 av Marléne Lund Kopparklint m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en ny lagstiftning som kräver obligatorisk åldersverifiering på pornografiska webbplatser samt möjligheter att blockera sajter som inte uppfyller kraven, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2025/26:3183 av Catarina Deremar m.fl. (C):

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av göra en bedömning av hur det nya mediestödet uppfyller syftet och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3238 av Marléne Lund Kopparklint m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att utreda hur barns rättigheter på nätet kan stärkas genom krav på åldersverifiering på plattformar som tillhandahåller pornografiskt eller våldsamt material, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2025/26:3405 av Emma Berginger m.fl. (MP):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge en eller flera relevanta myndigheter i uppdrag att ta fram en nationell strategi för stärkt motståndskraft mot desinformation och propaganda så att medie- och informationskunnigheten kan stärkas och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samarbeta inom EU och med andra stora demokratier för att kunna sätta gemensam press på sociala medier-jättarna så att de inte tillåter att desinformation sprids på deras plattformar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2025/26:3459 av Björn Wiechel m.fl. (S):

38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om illegal ip-tv och tillkännager detta för regeringen.

65. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en parlamentarisk utredning om mediepolitiken och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3583 av Muharrem Demirok m.fl. (C):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet att utreda de globala plattformsföretagens påverkan på demokratin och det offentliga samtalet och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka skyddet av enskildas personuppgifter och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta ett nationellt centrum för undersökande journalistik och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökat stöd till medierna för att hantera säkerhetsfrågor och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3586 av Teresa Carvalho m.fl. (S):

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kännbara böter och viten ska kunna utdömas mot onlineaktörer som inte tar sitt ansvar för att motarbeta förmedling av kriminella uppdrag, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
88. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sociala medier-företag ska ta större ansvar för att förebygga och bekämpa att barn utsätts för sexuell exploatering på deras plattformar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
89. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genom åldersverifiering begränsa barns tillgång till våldsglorifierande pornografi och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3612 av Malin Danielsson (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för att stödja inrättandet av ett centrum för granskande journalistik i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3652 av Aylin Nouri m.fl. (S):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om sociala medier-plattformars ansvar för användarkännedom och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur fungerande åldersgränser kan införas på sociala medier-plattformar och tillkännager detta för regeringen.

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tydligare krav på algoritmer riktade till minderåriga och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3721 av Jennie Nilsson m.fl. (S):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en handlingsplan för att motverka hat och hot mot journalister och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om sociala medier-plattformars ansvar för användarkännedom och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur fungerande åldersgränser på sociala medier-plattformar kan införas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tydligare krav på algoritmer riktade till minderåriga och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att begränsa möjligheten att göra mycket känsliga personuppgifter sökbara och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en parlamentarisk utredning för framtidens mediepolitik och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3729 av Kerstin Lundgren m.fl. (C):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att utveckla en säkerhetspolitisk granskningsfunktion också för utländska direktinvesteringar i svenska medieföretag och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3775 av Amanda Lind m.fl. (MP):

76. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stärkt mediestöd och tillkännager detta för regeringen.
77. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera effekterna av mediestödet och tillkännager detta för regeringen.